

teală că dacă băieții vor crește mari, vor lucra și ei și astfel va avea un câștig mai mare.

Sunt nespuse de veselii chinezii când văd că cei noui născuți sunt băieți.

— Ei, de acum—zic ei—este cine să mă îngroape frumos când voi muri. Feciorii mei vor câștiga bani ca să mă ducă la groapă și vor putea să arze bani de hârtie la groapa mea (așa este obiceiul lor) ca să fugă diavolii cari, după cum cred ei, îi

Un fierar în China este un om bogat, pentru că sculele lui reprezintă o bogăție mare și sunt moștenite de la moși strămoși și lăsate din generație în generație.

Mâncarea lor este simplă și sunt destul de mulțumiți când mănâncă de două ori pe zi câte 5 linguri de orez fiert în apă.

Chinezii, după cum se știe, cred în Buda și nimic în lume nu i-ar putea abate să creadă altfel. Portul lor este după cum se vede în foto-

Lucrători chinezi mâncând la un restaurant pe stradă

vor strica mortului planurile pe viitor.

Când se deschide vre-o fabrică, proprietarul fabricii găsește lucrători la «Uniunea muncitorilor». Fie-care fel de muncitor își are «Uniunea» lui, care trebuie recunoscută atât de capitaliști, cât și de muncitori. Dacă un muncitor aude că în altă parte a țării sau în altă țară este rost de câștigat bani mai mulți și vrea cumva să meargă într-acolo, îndată ce va fi descoperit este omorât.

grafiile ce publicăm, iar una dintre podoabele lor cele mai mari este coada subțirică pe care și-o împletesc așa de mândru și o poartă cu fală pe spate.

În America se află acum cam la vre-o trei sute mii de chinezi, dintre cari partea cea mai mare sunt spălători, iar restul sunt bucătari. De unde au putut învăța ei să gătească pentru a putea ajunge în casele și hotelurile cele mai mari, americane, aceasta a fost și va rămâne o enigmă.

Priveliști din țară

Zguduitura bruscă și puternică a vagoanelor mă trezi din amoria în care căzusem de vr'o 3—4 ore. Sunt în

SINAIA

Afară începuse să se lumineze binișor de ziuă. Cerul curat și proaspăt al dimineții la munte te înviora; iar ochiul străbătea pe virfurile munților înșiruiți la spatele căii ferate. Ce podoabe încântătoare sunt și munții. În ori și ce timp poți vedea aceeași măreție, aceeași splendoare, același dulce

farmec, și același dor îți deșteaptă. Investimantați parcă în pădurile întunecate de molifi și brazi, își scaldă creștetele albe și colțurate în cele dinți raze de dimineață. Iar dacă ai vătăcit prin împărăția lor nesămuită, în ori și ce colț și vale aceeași dulce și binecuvântată pace o întâlnești.

Vilele albe ale Sinaei, din vale, scanteind în văpaia roșiatică a soarelui ce dă să apară, se ivesc îndată ce-ți cobori privirea. Viața tumultuoasă de oraș bătea sonoră cu valurile mulțimii ei, chema pretutindenți până dincolo în veșnicie.

Orășelul e frumos și luxos, încenjurat de dealuri catifelate pline cu păduri și poene, și ori-ce grabă ai avea te seduce să rămâi la el. Căci jos trece Prahova, curată și albăstrue când e senin, galbenă, murdară când e furtună, ce-și urmează drumul între minuni de flori domol și liniștit spre vale. Cei dintâi oameni ce-ți întâlnești când cobori sunt țărani vânzători de „Floarea reginei” în buchele dragute și nevinovate. Străzile sunt drepte și curate. În acest loc dornic de libertate, departe de calea marilor drumuri, întâmpini viață mai frumoasă, mai omenească, un trai mai ridicat și o mai mare grijă pentru tot ce e frumos, care lipsește acolo unde omul își duce ingenușiat amărâtul trai de azi pe mâine ca vai de capul lui. În acest loc retras întâlnești mărturia simțului de frumusețe aleasă în tot ce vezi, în împodobirea cumpănită a odăilor de locuință, în alesătura culorilor, în liniile îmbrăcămintei. Oamenii chiar par mai vioi, mai mândri, mai frumoși, în acest loc.

BUȘTENI

De la Sinaia, în sus, un petecel de drum peste un muncel, și dai de Bușteni, un orășel strâns lângă spinarea munților pe cari strălucesc culmi.

Drumul e de o frumusețe rară. La margine de drum înfloresc tot felul de flori: în răcoarea munților florile sunt mai gingașe, mai albe, mai roșii, mai verzi. Și ce tulpini lucii, rumene, ce frunze verzi ca zmaragdul clar și curat. Întreg drumul e parfumat de miroșuri: mii de fluturi cad adormiți, atrași parcă de mirezmele vrăjite, împrăștiate. Totul ți-se pare așa că frumusețea s'ar fi desfăcut aci pentru prima oară în toată splendoarea ei. Și îmi pare că și Atotputernicului îi pare rău mult că a pus în aceste locuri așa de minunate însușiri pe care nu le-a împărțit în rai chiar.

De cum ești din gară ajungi în bulevardul Carol ce face un semi-cerc când cotești spre Azuga.

Cum ești în bulevard un puhoi de oameni întâlnești. Asta este strada cea mai umblată, aci se întind berăriile, măcelăriile, restaurantele, cofetăriile, farmaciile.

În mijloc este biserica, covârșitor de interesantă din punct de vedere al arhitecturii cum și al sculpturilor caracteristice ce cuprinde. O mare boltă sferică în linii delicate e o minune de frumusețe, o comoară scumpă de artă.

Înfloritură de gust, frunze și arabescuri, săpături înclinate ori încolăcite toate le găsește ochiul.

Sunetul clopotelor e stins; glasul lor nu se mai aude. Mirezmele florilor și salcâmlor din prejurimi se împrăștie în aer.

Ioan M.

Regină de-o zi IN ȚARA SOMALILOR

— Urmare și sfârșit —

— Nu știu, cum, d-ră, zise comandantul apropiindu-se de Jeana, nu știu cum să fac să mă ertați că v-am pus în contact cu o asemenea svânturatică. De aci înainte voi lua măsură, ca să nu mai insulte pe nimeni aci; de altfel toți vă respectă, vă iubesc, până într-atât că și-ar sacrifica și viața. Nu vă temeți de nimic.

Jeana isbucni în plâns.

— Ce înseamnă această ridiculă acuzare, de a nu voi să mă mărit. întrebă Jeana după ce se mai liniști din plâns.

Landrin o întrerupse cu blândete:

— Noi ar fi trebuit să te prevenim.

— Este adevărat?

— Da. După el, liberarea noastră era cu acest preț.

— Doamne! strigă d-ra Angerolles înspăimântată. Trebuie să vă condamna să pieriți toți, pentru a mă scăpa de această infamie?

— Preferați o soartă așa de îngrozitoare?

— Nicăi odată! Mai bine m-ați ucide înainte... din fericire.

— Nicăi d-ta nicăi noi nu vom muri d-soară. Aveți încredere.

Noi suntem aci. Vă vom păzi bine, eu răspund. Gândește însă că-ți poate veni ori-ce de la englez și de la această corsicană. Și acum, spune-mi cine îți dă apă?

Jeana arătă pe negru.

— Vă rog însă a nu-l pedepsi.

— O! d-soară, din potrivă, merită recompensă. D-le Courville, urmă Landrin, fiu bun și întreabă pe Jă, de unde a adus apă pentru d-ra?

— De acolo! zise Jă, arătând părțile la spatele cărora trebuia să fie orașul considerabil pe care l stăpânea Abu-Bakar.

— Departe? În oraș chiar?

— Nu, afară din oraș.

— Fântână sau riu?

— Un riuleț.

— Mulțumesc. Dar unde o pornești, d-le Kook?— întrebă Landrin, văzând pe acesta că se îndreaptă spre coliba Celestei.

— Mă duc la d-na Corniau.

— De prisos; acum ești prizonierul meu.

— Eu, prizonier?

— Luați pe acest individ; d-lui, ca un trădător, a fost acela care, cu ajutorul semnelor, a făcut să fim așa de viu atacați mai deunăzi. Matieu!

— Comandante?

— Știi să faci noduri, băete?

— Da, d-le comandant.

— Ei, atunci leagă-l bine să nu mai poată face semne Sultanului.

Și acum, voi, amicii mei, reluă Landrin adresându-se marinarilor, veți afla cum oamenii de inimă, ca voi, ascultând de sclerați ca aceștia puteați fi conduși a săvârși cele mai mari nenorociri.

Printre voi, ați fost și imprudenți, cari se asociau la trădare. Nu vreau să-i cunosc. Măine dimineață, voi avea nevă de tot curajul vostru. Vă e sete, știu unde putem găsi apă! Ne vom duce să luăm. Pot să mă bizui pe voi?

— Da, pe toți! răspunseră în cor.

— Și acum, fie-care să-și lustruiască pușca; mâine în zorii de zi vom face aceia ce francezii trebuie să facă în tot-d'auna: Vom ataca!

XIV

Marinarii nu mai aveau nici un pretext să se mai răsvrătească. De-o parte Cook și Celeste, păziți, păreau incapabili de a mai face ceva. La orele 7 dimineața, toată lumea era sub arme. Opt oameni fură puși spre paza răniților, sub ordinele lui Barrisson, care turba de a nu se duce și el, ca să-și desfășoare valoarea. Palangrotte și Tartyfume eșiră din coliba lor, armați până în dinți.

— Doctore, zise Landrin, unul din oameni ar trebui să păzească pe d. Cook și pe d-na Corniau.

— Bine, comandante.

— Câți invalizi îți rămâne?

— Șase.

Courville se așezase în rând cu marinarii.

— Și d-ta vii cu noi? îl întrebă Landrin.

— Da, căpitane.

— Eu aș fi preferat...

— Nu insistăți întrerupse Stefan, știu să mă bat și eu ca toată lumea.

Zece minute mai târziu, marinarii «Oceanului», în număr de 52, plus ofițerii, plus Vaillant, Courville și cei doi meridionali care înaintau cu Torix, se îndreptau, cu pas solid și regulat în spre una din părțile orașului ascuns, ca și răul în a treia cută a pământului.

— Ar face bine să stea în arier-gardă. Sultanul.

— Dacă își arată vârful nasului e prăpădit.

Departa de tot, în spre stânga, Vaillant zări doi Somali, înarmați,

cari făceau pe străin, și scoborau în spre mare.

Erau prea departe ca să li se poată vedea fața; erau și întorși cu spatele.

— Băgare de seamă, copii! zise Landrin. Mai depărtați-vă puțin, ca săgețile să nu ne copleșescă.

Somali erau comandați de Abdulah, fiul sultanului.

Tactica lui era de a lăsa să se apropie naufragiații pentru ca, la un moment dat, să năvălească cu războinicilor asupra lor.

Courville, cu capul sus, ochiul sigur, foarte liniștit, spuse lui Landrin:

— Suntem prea aproape.

Drept ori-ce răspuns tânărul comandant porunci foc.

O detunătură așa de violentă isbucni în aer, încât Somali se zăpăciră.

— Inapoi, copii! Trebuie să-i atragem cât mai mult spre noi.

Somali cădeau cu grămadă. Tartyfume nu trăgea nici un glonte de geaba.

La spatele lor, pe marginea mării, cei doi înși pe cari i zăriseră se apropiau cu pași liniștiți de stâncile geniurilor, ca și cum voia să privească bătlia fără a se expune.

Nimeni nu se ocupa de acești doi flueră-vânt.

Deodată vre-o 50 de Somali se despartiră la dreapta și la stânga și începură să alerge spre fortăreață.

— Nu lăsați pe nici unul să treacă! Foc, foc!

Cei doi Somali urcau spre platformă, cu ajutorul unei fringhii, pusă probabil în acest scop.

Dacă Jă, a cărei atenție era concentrată spre bătlie, s'ar fi uitat din întâmplare, ar fi văzut pe cei doi Somali și poate i-ar fi recunoscut.

Unul din ei ajunse pe ridicătură, unde se așeză să aștepte și pe celalt, privind în acelaș timp prin crăpăturile pardoselei spre a vedea ce se petrece pe terasă.

Erau doi tineri zdraveni, pe cari dacă Tartyfume și Courville i-ar fi recunoscut, ar fi fost foarte surprinși.

Barisson, care pândea cu ochi mari peripețiile luptei, văzu într'un moment că Landrin era în pericol și, adunându-și cei opt oameni, alergă în ajutorul lui.

În spatele lui, cei doi Somali, ascunși, păreau că abia așteaptă ca acesta să ia o hotărâre.

Courville, fără a-și da seamă că era inferior, se repezi ca un nebun asupra lui Abdulalah și i trânti trei gloanțe.

Rănit, tânărul șef somali i înfipse, la rândul său, lancea în piept. Dar în momentul acela Landrin, alergând în ajutorul nenorocitului său prieten,

cu o lovitură de revolver zdrobi creierul lui Abdulalah.

Știrea despre moartea lui Abdulalah răspândindu-se ca fulgerul printre negri, aceștia se descurajară, a-vântul lor se stinse.

În acest timp Barrisson, ne mai putându-se stăpâni, lăsă pe platformă pe Jâ și alergă în fugă spre ei.

Sub cort, d-ra Angerolles și Micșunica, care se juca, sărea, trănănea singură, pe când pianista, în culmea îngrijorării, nu da atenție la ceea ce se petrecea în jurul ei.

Presimțiri grozave o chinuiau.

Micșunica, foarte vioaie, se apropiase de pat și găsisese un revolver, pe care d-ra Angerolles îl scosese la îndemână.

El era lucitor; pentru micuța față obiectul era nou, curios. Ea îl luă, îl întoarse, îl răsuci. Apoi ducându-l Jeanei, o întrebă:

— Ce e asta, Jeana? Spune-mi?

— Nenorocito! — strigă d-ra Angerolles — du-te de-l pune jos. Asta omoară.

În acest moment ușa cortului se deschise. Un negru, cu umeri mari de Hercule, intră ca o furtună. Jeana abia îl zări. Somalul, fără a zice un cuvânt, o luă și eși afară. Biata fată dete un țipăt de groază.

Micșunica zări pe hrăpitor. Înțelese ea? E destul să spunem că mica fetiță se agăță de hainele somalului pentru a-l reține. Biata copilă nu putea împiedica pe hoț să meargă, dar nu-l slăbea de loc; într-o mână ținea revolverul, iar cu cealaltă se ținea de haina hoțului și țipa cât o lua gura. Și astfel hoțul eși din cortul Jeanei târând după el pe Blanșeta.

Toate acestea se petrecură într-o clipită.

Pe platformă nu mai era decât Jâ, care întorcându-se la țipetele fetei, fu apucat de tremur și groază văzând pe omul care furase pe Jeana.

Bietul băiat rămase ca impietrit văzând și pe un al doilea Somal întinzând brațele pentru a primi, la rândul lui, pe d-ra Angerolles.

Cu o voce răgușită, Micșunica nu înceta de a striga. Greutatea ei, deși mică, împiedica totuși mersul banditului, care cu o mână închidea gura Jeanei; el se impacientă de a avea între picioare pe mica copilă încăpățanată și îi dete un picior; în avântul lui însă, Jâ îl văzu căzând în genunchi sub greutatea pradei lui, pe care o ținea să nu-l scape sau să se rănească.

Blanșeta, zărind pe Jâ, lăsă pe Somal și alergă la el, întinzându-i revolverul și spunându-i:

— Asta omoară!

O flacăra sângerândă trecu prin ochii credinciosului prieten al naufragiaților; cu o repeziciune ne mai

auzită luă arma din mâna fetei și se asvârli asupra calăului vicimei. Închizând ochii, descărcă revolverul în capul omului care se ridica. Acesta, se clatină și căzu cu d-ra Angerolles în spre care Micșunica alerga, neștiutoare de pericol.

Cel-lalt negru, îndreptându-se spre Jâ, cu cuțitul în mână, Jâ, mai trase un al doilea foc. Apoi nu mai văzu pe nimeni înaintea lui.

La picioarele lui, mortul și cuțitul complicei lui. Jâ luă arma și se aplecă pe puț pentru a se asigura dacă cel din urmă, cazuse la fund. Și-l văzu când aluneca pe frânghie.

Jâ, inspirat, tăie frânghia cu cuțitul, și se auzi un țipăt. Al doilea negru, în urma unei căderi oribile zăcea în adâncimile puțului.

Jâ, respectuos, ajutând pe Jeana a se ridica și Micșunica beată de bucurie, sărea și săruta gura bravului băiat, care și el însuși o strângea în brațe râzând de bucurie ca un nebun. Văzând apoi, după ce se mai desmeticiră, cadavrul la picioarele lor, se uitară și recunoscură pe Nour.

Barrisson, se întoarse și el spunând că tovarășii lor, triumfau de hordele selbatice și erau învingători.

Când văzu și el cadavrul lui Nour, rămase incremenit.

Apoi, Jâ, invitând pe Barrisson a se apleca în puț adăogă:

— Abou Bakar.

Acesta nu era încă mort. Gemea, prăpădit, zdrobit pe nisipul din fundul puțului, scoțând din când în când câte un urlet de durere.

XV

Landrin victorios, se întorcea acum în spre Stâncile geniurilor precedat de femeii, pe ai cărui umeri erau amfore mari, pline cu apă dulce pe care o cuceriseră cu atâta vitejie.

Din nenorocire avea și el șapte morți, pe cari îi duc ca să-i îngroape cu solemnitate, și pe răniți printre cari era și Stefan Courville, foarte grav atins de lancea lui Abdulalah, și pe care-l duceau patru oameni cu mari precauțiuni.

Când Landrin în fruntea marinarilor lui ajunsese pe terasă unde zăcea cadavrul lui Nour, d-ra Angerolles, care până aci fusese prada unei nervozități îngrijitoare, cum îl văzu alerga la el. Landrin nu știa cum să-și explice spaima vădită a Jeanei, nici cadavrul acela întins. Întrebând pe Barrisson, acesta spuse că el nu fusese acolo, dar numai Jâ, sau d-ra Angerolles puteau să-i dea lămuriri.

Micșunica povesti tot ce se întâmplase, căci Jeana nu putea scoate un cuvânt de atâta emoție.

Landrin, aflând că numai o mi-

nune îi reda pe aceea pentru care el și-ar fi dat viața, se întoarse către d-ra Angerolles. Cu ochii în lacrimi, îi întinse brațele, fără rușine, ca un erou, și tânăra fată se aruncă plângând la pieptul lui.

Landrin era cel mai demn; nici unul din cei-lalți nu simțise un moment ciudă contra lui.

D-ra Angerolles îl iubea. Toți făcuseră ovații Micșunichii, purtând-o în triumf în jurul platformei în mijlocul vivatelor.

În onoarea ei se dete și un tun. Ea ridea ca o nebună sărutând pe toată lumea. Și apoi vroi ca și Jâ să împartă gloria cu ea. Îl ridicară și pe el pe umerii unui marinar care în beția victoriei născocea fel de fel de nășbutii. Jeana, la o parte, plângând de fericire, se liniști puțin câte puțin.

Din nefericire, era și o umbră în acest fermecător tablou. Trei-sprezece oameni grav răniți, cereau îngrijirile lui Barrisson.

Cel mai rău din toți răniții era cocoșatul.

— Dragul meu, zise el d-rului, cu un zimbet trist, păstrează îngrijirile d-tale pentru cei cari pot fi scăpați, eu voi muri și, zău, nu sunt cel mai nenorocit.

Toți alergară lângă el.

— Să vă aduceți aminte de mine, vă rog. Aduceți-vă aminte, câte odată, de acest nenorocit pe care natura l-a pocit, pentru a-l pune în suflul ambiției imposibile.

Ascultați-mă și nu mă găsiți prea ridicul. Nu mă numesc numai Courville. Sunt marchizul de Mont-Aigre, baron de Courville, etc.

Să mă îngropați în această stâncă. Pe mormint gravați-mi numele. Fără a ține seamă de infirmitatea mea, plecasem cu intenția de a cuceri o țară și a mă face rege unde-va. E o nebunie, nu e așa? Rugați pe d-ra Angerolles, să vie să-mi strângă mâna.

Nenorocitul își dete sfârșitul fără a avea suprema consolare de a zice adio Jeanei.

Moartea lui Stefan provocă lui Landrin și Vaillant un acces de furie oarbă contra Somalilor.

A doua zi dimineața, Somalii nu fură puțin surprinși, când se ridică soarele, văzând în fața castelului lui Abou Bakar pe Sultan care sta spânzurat de o frânghie. Aceasta fu lovitura de grație.

Indigenii păreau în această ocaziune un popor mai puțin barbar, căci împinseră umilinta până acolo, în cât veniră să roage pe Landrin a domni peste ei.

Această propunere îl făcu să zâmbească și întorcându-se către Jeana o întrebă:

— Vrei să fii suverană? Întreba-

rea lui însemna într'un chip foarte delicat solemnă cerere în căsătorie.

— Vreau tot ce vreți, răspunse tânăra fată, plecând ochii în jos.

— Glumesc, zise Landrin, dar voi rămâne Sultanul lor până când ne vom libera de aici.

— Pe mine, fă-mă ministru de justiție, sire, zise Palangrotte.

— Cu plăcere, d-le Taxile.

— Atunci, dacă e așa, fac pe Savinien sub secretar de Stat. Vino, Tartyfume, să aranjăm ceva, care nu cere întârziere. Gasconul, urmat de prietenul lui, se duseră în cortul unde erau Cook și cu Celesta Corniau, care erau tot sub pază.

— D-le Englez, numitul Nour a murit erii și sultanul Abou Bakar a fost spânzurat azi dimineață.

— A !..

— Nu-ți vine la socoteală vestea asta, imi pare rău !

— Ceva mai mult, Maestatea Sa Landrin I care azi a pus pe cap coroana Somalilor, m'a însărcinat cu procesul d-voastră. D-na Sigon, dacă nu va găsi în țara asta un sultan care s'o ia de nevastă, va fi spânzurată, cât despre d-ta, d-le Cook, vei fi pășirat la răcoare pentru altceva mai bun.

Această sentință dată, Taxile eși zicând marinarului care era însărcinat cu paza celor două trădători.

— Ai grije ! Răspunzi cu capul tău, de ei !

Somalii cari veniseră cu coroana lui Landrin, erau în număr de 5. Unul din ei era îngrozitor de urit.

— Pe asta să-l dăm de bărbat d-nei Sigon, zise Taxile.

Zis și făcut.

Se aduse d-na Sigon, care prefera a nu fi spânzurată, și în două minute se făcu ceremonia cununiei și plecară. Văzându-i plecând, toți se întrebau cari din amândoi erau de plăns, d-na Sigon care era tot așa de urită, ori negrul. Micșunica, care era lăsată în voia ei, de când nu mai avea de ce se teme, alerga, se juca pretutindeni, făcând bucuria marinarilor, și mai ales a lui Torix și a lui Jă, care devenise un personaj pe care toată lumea îl iubea.

A treia zi în spre seară, Blanșeta, jucându-se cu o minge, pe care i-o fabricase Torix și jucăria căzând, se înțepeni într'o scobitură de stâncă, la spatele cortului Jeane. Fetița se sui ca o căpriță pe o piatră mare pentru a-și lua mingea, dar se înțepenise așa de rău, în cât copila chemă pe Torix să-i ajute.

Acesta desprins o piatră, și locul unde fusese mingea rămase ca o gaură măricică. Dete mingea fetiței, nebăgând în seamă gaura ce făcuse și plecând lăsând fata la jocul ei.

Micșunica își urmă jocul dar de o

dată fu atrasă de gaură, se furișă înăuntru apoi eși repede chemând pe Torix.

— Tori, Tori, vino, aci este plin cu bani, vino de vezi !

Torix, cu cea mai admirabilă paternitate reveni la Blanșeta, care-i arăta mâinile pline cu monete de argint de o formă ciudată.

— Mai sunt mulți, mica mea scumpă ?

— O multime ! o multime !

— Așteaptă ! și se duse să prevină pe Landrin, pe când Micșunica făcea să zboare în aer monetele în locul mingei.

— O ! dar aci e o avere întreagă, zise Landrin, care se uita în gaură.

— A ! comandante, aceasta, probabil, este comoara Sultanului !

— Așa e ! Ai să vedem cât era de mare averea lui ! Cinci ceasuri numără mereu. Suma totală se ridică la o sută trei-zeci și două de mii de taleri.

— Ce să facem noi cu toți banii aceștia ?

— Vom aplica legea Franței. Micșunica care a descoperit-o va avea jumătate din ei.

— Si cea-laltă jumătate ?

— Ea revine proprietarului Stâncei, zise Gasconul.

— Apoi, noi toți suntem, d-le Tartyfume, căci noi toți am supus pe Somali, și o vom împărți.

— Așa e, dar merită și Jă să i se dea vre-o 10 mii zise d-ra Angerolles.

— Bine înțeles !

Așa se și făcu. Fie-care călător, fie-care marinar avu partea lui, și lesne se poate închipui ce sărbătoare se făcu la distribuirea acestui noroc ! Jă triumfa. Micșunica era fericită de a fi găsit atâția bani și pentru care toți îi mulțumea.

Se încinse o petrecere nebună. De odată se auzi și un tun bubuind ; Somali credeau că serbătorea merge înainte. Naufragiații însă înțelesă că era bastimentul liberator și bucuria fu fără margini. După multe pericole, vărul lui Jă ajunsese la Djibuti, tocmai când se găsea acolo vaporul «Faucon», care veni cu vărul lui Jă pentru a libera pe naufragiații.

A doua zi, înainte de a se imbarca, Palangrotte organizează o ceremonie căraghioasă. Cereca Landrin să cedeze efemera lui coroană Micșunichi, și proclamă pe mica fetiță regină a Somalilor. Blanșeta întrebă însă răspunse că ea dorește să plece cu prietena ei, cu bunul Torix cu Jă, și cu banii ei.

— Atunci, micuța mea zi după mine așa : abdic !

— Abdic ! repetă ștrengărița.

— În favoarea...

— În favoarea...

— D-lui Cock.

— Perfect ! strigă Tartyfume. O să-l lăsăm aci, are să fondeze o dinastie. Iată însă că în momentul decisiv Somali, prea fericit de soarta or, nu mai voiau să-l lase să plece. Le deteră însă pe Englezul care găsi soluția după gustul lui, dar care, în urmă, se simțea prost de tot.

Ceremonia căsătoriei în Anam

Schimbul vinului la Tayși

China a avut Anamul printre provinciile ei atâtea secole, încât cele două țări au păstrat în comun multe obiceiuri. În special, legile privitoare la căsătorie, așa cum sunt încă practicate în Anam, nu sunt de cât o modificare a codurilor chinezești.

Tratativele preliminare ceremoniei sunt incredințate unui intermediar care, în orașele anamite, exercită astfel o profesie mănoasă ; este în același timp omul care cunoaște cele mai multe familii, și șeful protocolului matrimonial, reputat prin adâncă lui cunoștință a etichetei.

Tânărul care a remarcat o fată îl însărcinează a face vizită părinților acesteia. Dacă cererea e primită, familia tânărului îi scrie numele, vârsta, locul nașterii, pe o hârtie roșie, pe care intermediarul o duce familiei fetei, care îi dă o hârtie la fel.

Intermediarul hotărăște data ceremoniei, și cele două familii încep a face sacrificii în onoarea strămoșilor și a le adresa rugăciuni.

Atunci sună ceasul multiplelor solemnități cari constituiesc ceremonia căsătoriei la Anamiți.

Urmă de o procesiune de notabili, tânărul se prezintă la familia logodnicei, căreia îi oferă daruri, consistând în nuci și alte fructe. Dacă aceste daruri sunt primite, el se consideră din momentul acesta ca membru al familiei și trăiește de atunci încolo în casă. În clasele înalte, el se mulțumește a se întinde pe un covor timp de un moment, apoi se reîntoarce acasă și nu mai vine la logodnică de cât la dată fixă.

Este data logodnei oficiale. Însoțit de rude și de prieteni, toți îmbrăcați în cele mai frumoase vestimente, și precedat de cântători din fluer, aduce logodnicei un mare număr de daruri : brățări, stoffe de mătase, lumânări roșii, două cupe mici pline cu alcool de orez, un purcel fript, fără să uite nucile și fructele.

Când aceste daruri au fost puse pe un altar în capela familiei (sau într'o sală transformată ad-hoc), cele două lumânări roșii sunt aprinse și cei doi

tați, apoi cele două mame, ingenuche împreună în fața altarului, adresând rugăciuni sufletelor strămoșilor. Un prânz la cave domnește o etichetă severă, termină solemnitatea.

în procesie la logodnică, înconjurat de o mulțime de rude și prieteni și precedați de servitori încărcăți cu daruri.

Convorbirile încep în fața casei, apoi toată lumea intră spre a se așeza în ju-

inchiinat divinităților căsătoriei; se aprind lumânări, se ard mirezme; și părinții le urează o lungă posteritate și-i conjură să rămână uniți până la moarte.

E momentul cel mai solemn. Altă dată, fata își ridică atunci vălul și tânărul se prefăcea că-i vede atunci pentru întâia oară fața. Acum ea se mulțumește să se prosterne de patru ori în fața soțului, politeță pe care el nu i-o întoarce de cât odată. Apoi își dau unul altuia câte o cupă de vin de orez și ceremonia e sfârșită. Ea e urmată de un banchet la care participă tânăra pereche.

Am descris aci ceremoniile căsătoriei în uz în districtele civilizate ale Anamului și când e vorba de o căsătorie zisă de primul grad, căci un anamit care se însoară a doua sau a treia oară, se mulțumește să iscălească cu familia un contract de vânzare. În unele provincii, mai cu seamă la Tayuși munteni, ceremonia vinului ia o formă curioasă, după cum arată ilustrațiile noastre.

După prezentarea celor două logodnici un vrăjitor îi pune să șadă în fața unui ulcior mare plin cu vin de orez și, încrucișând două trestii lungi, le prezintă celor două tineri, urându-le viață lungă și posteritate. După aceasta, toți nuntașii se așează în cerc în jurul ulciorului și beau în sănătatea soților, trăgând fie-care din câte o trestie.

DIN LARGUL MAREI

LA GIBRALTAR

Intrăm pe porțile lui Hercule, în strâmtoarea Gibraltar și înaintăm pe lângă stânca engleză în rada portului. Romanii și Fenicienii nu ar mai recunoaște astăzi acest munte împodobit cu clădiri și grădini minunate, pe care ei îl numeau *Mons Calpe*; poporul englez a pus stăpânire peste stânca deșartă și calpă în 1704 și sfredelind-o în lung și în lat, a așezat forturi și baterii formidabile, a acoperit-o cu pământ roditor, în care a semănat și a așezat plantații bogate, a zidit în apă cheiuri de apărare pentru valuri, adăpostind escadra Mediteranei și a tăiat stânca, acolo unde muntele s'a împotrivit prin formele lui, concepției și închipuirii de înfrumusețare a minții omului.

Așa imi deslășesc luminile puternice, ce jucău în vălvătăi de flacără pe coasta orientală a muntelui, astă noapte spre ziuă, pe când ne apropiam de strâmtoare; lucrătorii spargeau stânca prin exploziuni dese, care bubuia în zare, ca niște tunete surde și urmau

Urmat de rude, ginerile aduce viitoare sale soții numeroase cadouri

Ajungem în sfârșit la ziua căsătoriei, însemnată prin cele mai impunătoare serbări. Tatăl logodnicului adună toate rudele în fața altarului strămoșilor

rul altarului, la picioarele căruia se prosternă, înainte de a se oferi darurile. În timpul acesta, tatăl logodnicului a citit cu glas tare inventarul daru-

Toți invitații se așează în formă de semi-cerc și luând câte o trestie beau în sănătatea mirilor

și le prezintă pe tânărul ce va să se însoare.

Pentru a treia oară acesta se duce

rilor aduse.

Cei doi tineri sunt atunci conduși într-o cameră în care se află un altar

În lumina galbenă a faclelor, netezirea pietrei pentru nouile clădiri ale cetății.

Pe o terasă curată de nisip întinsă pe promontoriul muntelui, stați înfipite farul și semaforul de semnale. Pare-că se trage o pânză la o parte și răsar pe poalele muntelui, sumedenie de case maure albe, căzărmi de cărămidă înalte, zidul ce șerpuește pe țarm înconjurând fortăreața și greoaiele, nemișcatele forturi plutitoare ale escadreii, cui-rasatele și crucișetoarele flotei Mediterane a Angliei.

Ca să luăm locul de ancoraj, trecem printre mai multe corpuri de vase vechi, depozite de cărbuni ancorate, vase cari amintesc prin găurile așezate pe trei rânduri, flotele de luptă ale veacului al XVII-lea, compuse din vase mari de lemn cu trei punți, cu baterii orânduite dealungul punților în trei caturi.

Acești veterani martori ai trecutului, își deșteaptă o venerație sfântă pentru acei eroi, cari s'au stins în mijlocul luptelor crâncene pe punțile acestor vase, la Calvi sau la Saint Vincent, la Abukir sau Trafalgar, spre a întinde pe apă stăpânirea navală a Angliei.

O șalupă saltă prin valuri ușoară, mergând aproape de vasul nostru ca să afle starea de sănătate a echipajului vasului. După câteva vorbe, un unghez ce înseamnă într'un carnet informațiunile luate, înțepenit bine pe picioarele lungi și drepte pe puntea șalupei care joacă, face semn de liberă intrare.

Înaintăm încă puțin în fundul băii și se iaă toate măsurile de ancorare. O uruitură prelungă, vestește căderea ancorei și vasul merge puțin înapoi, ancora prinde bine; oamenii trec la barcă, desfac frânghiile și barca se lasă încet până ce atinge pliscăind apa, jucând în valuri ca o scoică ușoară.

Scoborâm împreună cu comandantul în barcă, lăsând să fâlfâie la pupă pavilionului românesc, sub culorile căruia ne mândrim adăpostiți de cinstea și numele unei țări frumoase.

Barca sare ca un marsut prin valuri, marinarii se opintesc cu inimă lovind apa cu putere. Iată-ne în portul vechi, lângă o scară de lemn, pe care suim spre poarta cetății.

Un păzitor bătrân cu obraji rumeni și osoși, ne oprește și ne invită într'o gheretă de lemn. Primim fiecare, câte un bilet albastru, pe care se scrie un aviz, care ne înștiințează că nu putem rămâne în cetate decât până la prima lovitură de tun de la apusul soarelui.

Pe străzile netede ca asfaltul, tăiate în piatra muntelui în linii drepte, soldații garnizoanei apar în tunici roșii, albastre sau subțiri de pânză, prin fața gheretelor curate de santinele, a-

șezate din distanță în distanță pe lângă porțile cetății.

Ce ușoare costume de pânză *kaky*, pe soldații cari fac garda interioară a cetății. Pălăriile ușoare prinse la o parte, pantalonul și haina strânsă, simple, fără nasturi și semne lucitoare, ghetrele de piele castanie peste pantofi, dau tinutei caracterul serios al vestimentelor ideale ale soldatului de infanterie, așa cum le cere împrejurările adevărate ale războiului.

Orașul cu o populație de 7000 locuitori este o piață întărită militară; căzărmiile și locuințele soldaților se ridică clădite în piatră dealungul străzilor, cu balcoane lungi de fier pe care fâlfăesc rufe colorate întinse.

Străzile sunt înguste dar curățenia ne arată numai de cât fizionomia modernă a orașului.

Parchetul curat al saloanelor, nu e mai îngrijit ca aceste căi tăiate artistic în piatră și netezite ca tencuiala pe o față de clădire.

Casele de stil spaniol și maur, se amestecă printre construcții în piatră severe la înfățișare, strângând largimea străzilor sub umbra lor rece. Terasele se aștern pe coperișuri, îngrădite în coloane de zidărie, peste care se încolăcesc plantele de un verde viu, atârând perdele de frunze dealungul pereților.

Nu știu de ce îmi vine să deosebesc viața furnicarului de pe stradă, de tăcerea visătoare a locuințelor pe lângă care trec; îmi pare că jos în stradă trece carul glorios al guvernatorului, vin și se duc ostașii cetății cu zâmbetul triumfului în suflet și pe buze, trec mândri soldați ai escadreii engleze, cari sub amiralul Rookes luara Spaniei Gibraltarul, iar acolo, în casele tăcute, cu ferestrele închise de gratii, plâng supușii spanioli pământul lor pierdut, învăluți în negura plină de jale a trecutului.

Prin acest du-te vino de oameni în haine de sărbătoare, soldați, bătrâni trec însoțiți de nevestele și copii lor, în tunici roșii cu cauce rotunde pe o parte a capului; aceștia sunt artileriștii cetății.

Marinari par mai stăpâni pe puterea lăuntrică a cetății, căci strânși în grupuri străbat largul străzii, cântând în cor un cântec de război. E o veselie ce nu se poate zugrăvi, ea joacă pe fețele soldaților ca un fior neisprăvit de viață și energie.

Tabloul are nuanțe și culori cari de cari mai vii și ciudate. Printre cetele soldaților cu mustățile afumate de pipă, pintre flanelele albastre ale marinarii, printre hainele de sărbătoare ale mulțimei, un maur nu e o figură simplă și lipsită de farmec; el trece gânditor ca un vis din nopțile Al-hambrei, înfășurat în mantie cu glugă

de mătase, cu gleznele goale, cu capul acoperit de pânza moale a turbanului. Pe fața lui misterioasă de ceară, se citește gloria Grenadei și epopeea trecutului maur, mărirea lor apusă în luptele cu Ferdinand și Izabela, în ultimele zile de domnie ale aceluia care între lacrimile de durere, vărsă ultimul suspin pe pământul pierdut, dând colinei numele de Suspinul Maurului, adică marele Boabdil sau Abu-Abdalah.

Trăsuri ușoare, cu cai mici, grași, rotunzi și vioi, îmbrăcați în hamuri de curele noi, cu juguri de lemn lustruit pe după gâturi încordate, trec cu iuteală prin fața noastră, lăsând în urmă sunetul covitelor cailor, cari lovesc asfaltul albicios al străzii, într'un ritm scurt, prelungindu-și ecoul până departe.

Întâlnim pe comandant, care despărțindu-se de noi a mers la agentul de navigație al S. M. R. să ia locul unde trebuie să descărcăm mărfurile vaporului nostru. Ne spune că punctul terminus al călătoriei noastre, va fi docul *Sharpnes*, un punct de transit așezat în fundul canalului Bristol. O bubuitură de tun ne vestește că trebuie să părăsim cetatea. Ne strecurăm prin mulțime pe străzile ce fug de pe înălțimi, ca risipite dintr'un mănuchiș de raze și ajungem la poarta cetății, unde garda pregătește ceremonia închiderii porții cetății, spre a încredința cheia guvernatorului garnizoanei.

Eșim și la cheu coborâm în barca ce ne duce la vapor, pe coșul căruia fumul ese în bucle groase negre, dovădind că e gata de călătorie.

Tragem ancora, lanțul răsună cadențat scurgându-și zalele în puț, vasul pornește mai încet, mai iute și în cele din urmă, se așterne la drum, gonit din spate de o rafală rece de este, care suflă în repetite rânduri pe deasupra apei, risipind în aer pânze străvezii de apă sărată.

Se înoptează. Canalul pare mai larg de cât arată harta, țarmul Africii fuge în umbră, peste cele 8 mile ale strimtarei, iar pe vârful stâncii la Tanger, farul aprinde o lumină vie, strălucind în zare ca un diamant.

Uitându-te înapoi, te cuprinde un somn, o reverie, căci se pare că un vis ne grăit de fermecător răsare din apele mării, un brâu de focuri și lumini din altă lume încinge poalele Gibraltarului și printre feeria de raze ce scânteiază pe vârful calargelor la cuirasatele escadreii, luna spulberă praf de argint în unde și pe munte, împreunând feeria naturii cu bogăția de lumină a coastei.

În oceanul Atlantic

Oceanul, pustiu, nesfârșit de apă, ne întâmpină cu valuri regulate, lungi

prin golurile cărora vasul scoboară alunecând ca pe roțile. Sunt de cuart pe comanda vasului și văd o lumină pe tărâm. Răsfoiesc cartea farurilor și după caracteristica focului, recunosc că este farul Trafalgar. Noaptea impresoră în negură formele uscatului și în umbra zărei valurile se gonesc la larg în depărtări nemărginite. S'aud sgomote, glasuri înăbușite și strigăte de luptă în apropiere, sau glasul valurilor, ca un freamăt de pădure, se strânge în clocotul apelor, ca să trezească din ceața vremilor, victoria flotei engleze de la Trafalgar? În apele acestea, sub creștele argintii de valuri, ce licăresc ici și colo în palida lumină a lunii, doarme sufletul unei armate grozave, care strânse forțele unei flote de 33 vase, ca să înfrângă pentru totdeauna puterea navală a Angliei. Pare că vezi înșirându-se în linie vasele înalte, corpurile negre uriașe, fantomele înaripate, cari purtau pe vârfurile catargelor gloria Franței și cea din urmă rază de speranță a Spaniei, plutind în bătaia vântului spre inamicul hotărât, inamicul îndrăzneț care arătase în baia de Abukir măsura geniului său naval; de o parte o flotă numeroasă, cu comandantul înfricoșat de oroarea și scenele războiului, cu echipagele formate din fără de pereche al aceluși amiral, care umpleau vasele îndeplinind o pedeapsă crudă, nu o datorie sfântă către țară, de altă parte o flotă mai mică, dar însuflețită de dragostea războiului pentru împărăția mării, și de sufletul fără de pereche al aceluși amiral, care dete Angliei gloria neperitoare a înfrângerei de la 19 Octombrie 1805 din apele Trafalgarului, victoria cu care Anglia își tălmăci visul și aspirațiunile sale maritime, luând în stăpânire întinsul domeniu al mărilor.

Oceanul în clocotitoarea sa lume, închide multe pagini din lupta aceasta teribilă și fioroasă; de ce privești împrejur, se pare că deosibesti în închipuire, imagina curată a cestui duel de moarte, între nefericitul Villeneuve și geniul fără de seamăn Horatiu Nelson.

Flota franceză e largă și neisprăvită, golurile rup pe distanțe mari linia de bătae, lăsând inamicului spărturi prin care forțele sunt ușor de risipit și pus în desordine.

Nelson își pune flota pe două linii, căci trebuie să lovească ariergarda inamică și centrul, izolând avangarda de puterile principale ale liniei. Pe catargele vasului amiral englez *Victory*, care poartă destinele victoriei în numele șefului său, pavilioanele combină în zare semnalul: *Anglia speră că fiecare om își va face datoria sa.* (*England expects every man will do his duty*). Urale nesfârșite primesc semnalul, prin care Nelson vorbește în numele mării Britanii, amintind ce dato-

rește fie-care om, puterii sale maritime.

Collingwood isbește cu *Royal-Sovereign* în linia flotei aliate; Nelson își simte inima svăcnind din piept de bucurie, coboară în cabina sa și își face ultima rugăciune: „*Dea Domnul țării mele și pentru binele întregii Europe, o victorie glorioasă și deplină! Încredințez viața mea Creatorului. Binecuvântate să fie eforturile ce facem pentru a servi credincios țara, căreia îi încredințez destinul și dreapta cauză pentru care lupt*“.

Apoi se închină și se sue pe punte, învestmântat în vechiul său frac de amiral, cu pieptul acoperit de cele mai strălucitoare decorațiuni, de și ofițerii îl îndeamnă să lase decorațiile, spre a nu fi țința vaselor inimice, care se apropie mai mult de *Victory*.

Redoutable s'a apropiat bord lângă bord, de vasul amiral și ploaia de gloante îi acopere pânzele, ce spânzură ciuruite pe vergi; puntea lui *Victory* e un lac de sânge, o movilă de corpuri încremenite de moarte!

O lovitură nefericită, un glonț, pornește din gabia lui *Redoutable* și străbate umărul eroului, el cade cu fața la pământ; căpitanul său de pavilion Hardy îl ia cu marinarii pe brațe și-l coboară în postul sublocotenenților, spre a-l ține încă în viață.

Dar ariergarda e între două focuri, linia e spulberată și avangarda în neputință de a da vre-un sprijin flotei impresurate.

Bucentaure a sfârșit împotrivirea sa fără folos; Villeneuve caută o barcă să-l ducă la un alt bastiment, spre a urma ultimele sfirțări pentru salvarea victoriei.—Obuzele engleze cruță însă apa, de toate aceste mijloace de a scăpa cu ori-ce chip viața nefericitului Villeneuve și astfel comandantul flotei aliate, se predă la bordul vasului *Mars*. Bătălia e hotărâtă, Nelson poate dormi somnul și liniștea dulce a eroilor, împresurat de trofee luptei, cari plutesc desfăcute de pânze și catarge, fără nici un apărător; dar el se încordează și dă ultimul consiliu, care nu i-a fost respectat: „*Ancorați flota noastră*“, apoi cu lacrimi în ochi, se roagă să nu i se arunce corpul în mare și să nu uite nimeni pe Lady Hamilton, acea frumoasă curtezană cu care amiralul petrecu cele mai dulci clipe din viața sa răătăcitoare.—Lady Hamilton fu însă disprețuită de poporul englez ca un mijloc imoral de petrecere al amiralului și în trecutul sfânt și mare al lui Nelson, această femeie deschise un pasaj urât de dragoste animală de intrigă și pasiune oarbă, care înlunecă puțin câte-va raze din strălucirea aceluși geniū maritim.

Poporul englez însă, totdeauna recunoscător oamenilor cari au lucrat la

temelia de granit a Mării-Britanii, primi corpul lui Nelson ca cel mai prețios avut al țării sale și îl așază alături de învingătorul de la Waterloo, marele geniū militar, ducele de Welington, în biserica St. Church Paulus din Londra, acolo unde se păstrează cele mai sfinte comori ale istoriei Angliei, acoperindu-l de lauri și onoruri, trecându-l la nemurire în toate rugăciunile, ca pe cel mai desăvârșit erou al vremilor, care desfășură pe oceane și mări, stindardul supremației navale a Angliei.

În Trafalgar Square, o columnă de 120 metri străpunse cuprinsul ca să înalte figura amiralului în înălțimi mai curate, mai senine, unde stau geniile, unde începe lumea eroilor, iar pe soclul ei, englezii sculptară paginile luptei grozave de la Trafalgar. Astfel se răsplăti temeritatea și meritele lustrului geniū, care se stinse în aceste ape, pe de-asupra cărora atâtea muritori, au împânzit oceanul, încrucisând drumurile lor maritime. Să ridici ochii către cer și să privim cu inima plină de admirație imaginea măreață a lui Nelson, uitând pasiunile sale de om, dragostea sa neînfrănată de Lady Hamilton.

Aci sunt ape pătate cu sângele braviilor marinari ai timpurilor și Trafalgar ca și Saint-Vincent, unde Jervis învăță pe Nelson școala bătăliilor navale, să fie pentru noi icoane curate, pe care adorându-le cu inima caldă, să le păstrăm cu drag în minte, ca niște pilde ale veacurilor, despre oamenii cari au întemeiat cea mai puternică marină din lume, despre isprăvile unor geniū, cari apar la spații depărlate de timp, ca să înfigă în eternitate, originea lumii viitoare.

I. Bălănescu-Danubian

Atacul trenurilor în America

Conducătorul Wilson își urmă liniștit povestirea.

Era vorba de atacul din nopțile trecute, făptuit asupra trenului de Hugo. Doi bandiți se urcaseră în trenul ce pleca spre Hugo (o stație din America, între Denver și Kansas). Unul din ei înarmat cu mai multe revolve, pătrunsese în vagonul conducătorului și punându-i un sac în mână îl sili să se ducă la fiecare din călători și să le ceară tot ce au mai scump la ei. De nu, moartea.

Conducătorul Wilson luă sacul și fu nevoit să asculte de bandiți.

Toți călătorii fură nevoiți să se supună. În urmă mai era de luat niște lucruri de la un singur călător anume M. W. Y. Fay d'Anaheim, din California, un bătrân de vre-o 60 ani.

Fiindcă nu era prima oară când se ducea în călătorie spre căutarea auru-
lui, bătrânul nu se sperie la vederea
banditului. Conducătorul veni să-
spue să dea tot ce are mai scump la
el, Fay însă în loc să scoată porto-
felul, scoate un revolver, cu mult
mai bun ca al banditului. El îndrep-
tă feava în ochii banditului care, în-
spăimântat, fugi. În acest timp cel-lalt
bandit trase semnalul de alarmă. Tre-
nul își micșoră viteza, ceea ce dădu
prilej bandiților să sară cu o parte
din obiectele furate. Trenul ajungând
în stația Hugo d'Est (Colorado) lângă
orașelul Aroya, telefonul fu pus în co-
municație cu toate stațiile din distric-
tul Maha, arătând întâmplarea.

Este știut că pentru prinderea ban-
diților americani, este un corp spe-
cial de detectivi intitulați „Union Pa-
cific”. Aceștia fură puși imediat în cu-
noștință de lucrurile petrecute. Ime-
diat pe niște cai iuți, ei porniră după
hoți. Fu deajuns o mică urmă, ca cei
doisprezece detectivi să isbutească.
Treii zile și trei nopți ei nu mai descă-
lecară. Intr-o zi, pe când soarele arză-
tor răsfărgea razele sale calde, cei 12
detectivi în drumul lor deteră de un
stărv de cal. Aceasta a fost cea mai bu-
nă probă, că unuia din toți îi murise
calul de oboseală; după vre-o doi ki-
lometri găsiră alt cal mort. Acum fă-
ră dor și poate socotiră că bandiții vor
fi prinși. Intr'adevăr, după un sfert
de ceas ei zăriră doi oameni fugind.
Se apropiară de satul Wiliand. După
vre-o două minute hoții dispărură. În
goana cailor, detectivii ajunseră în
sat. La una din casele marginase, ei
zăriră o familie stând afară și discu-
tând. Detectivii descălecând întrebă-
ră pe proprietarul casei:

— Care este valoarea casei dv.?

— Cinci mii dolari, răspunse fer-
mierul.

— Bine, ține 6 mii dolari și casa să
treacă în stăpânirea noastră cu tot ce
e în ea, răspunse șeful detectivilor.

— Perfect, casa e a dv.; luați tot ce
aveți nevoie.

După mai multe socoteli șeful ceru
un chibrit și un braț de paie. Paiele
fură așezate împrejurul casei. În acest
timp bandiții, surprinși de flacări,
începură să tragă cu pușca. Unul din
bandiți făcu o sfortare să iasă, dar fu
ucis. Cel-lalt ieșind prin ușa ce o des-
chisese puțin tovarășul mort, ieși și
încercând-o spre șeful detectivilor,
încercă să-l lovească, dar căzu înainte
de a putea trage un singur glonte.
Banditul după figură părea a fi me-
xican.

Spre seară detectivii îndeplinindu-și
misiunea, se întoarseră în Goodlands
Kansas și a doua zi plecară spre Che-
yeuna cu un tren special.

Trad. de G. Rosin

CÂNTĂREȚII CU BALAFONUL

Cântecele extravagante pe cari le e-
xecută cântăreții negri prin satele a-
fricane sunt aceleași pretutindeni: un
sgomot ciudat. Instrumentele sunt
foarte primitive.

Cântăreți din balafon

Colți de fildes în formă de goarnă,
coarde întinse pe bambu, având ca
cutie de rezonanță un fel de tivgi,
constituiesc viori grosolane, simple chi-
tare. Sunt de asemenea instrumente
d muzică, crățițele, oalele ieșite din uz.
Câteva instrumente însă arată cu

toate astea o artă mai rafinată. Așa este
balafonul, care se găsește prin multe
ținuturi ale Africii.

În ilustrația ce publicăm se poate
vedea doi cântăreți cu *balafonul*.

Instrumentele acestea sunt mai so-
nore decât acelea cu cari cântă negrii

din Guinea saună de pe Coasta de fil-
deș. Lucrul acesta se poate constata
ușor, căci cântăreții ating cu bețe fie-
care notă, întocmai ca țigani care cân-
tă cu țimbalul.

Vetor.

DIN VIAȚA RUSEASCĂ

TREI MORȚI

— de LEO TOLSTOI —

Era lumină. Pe drumul poștei la
trap, mergeau două trăsură. În prima
trăsură se aflau două dame. Una era o
doamnă palidă și slabă, cealaltă era
camerista ei, cu obraji rumeni și
vioae. Părul uscat și scurt îi aluneca
de sub pălăria decolorată, o mână
roșie într-o mânășă ruptă pe care ade-
sea o neteză. Pieptul ei desvoltat era
acoperit cu un plastron de olandă din
care respira greu; aci ochii negrii și
viei urmăreau prin fereastră câmpiile
din treacăt, aci cu teamă privea pe
doamnă și cu nerăbdare rotea ochii
prin interiorul trăsurei. În fața ei pă-
lăria domnei se clătina atârnată de fe-
reastră, iar pe genuchii ei dormea un
câțeluș; picioarele le sprijinea pe cu-
tiile ce ocupau fundul trăsurei, care
ușor se loveau în zăgănitul ferestre-
lor și a resorturilor.

Împreunând mâinile pe genunchi și

închizând ochii, doamna se lăgăna
sprijinindu-se de perne cu spatele și
tușea încetînd ușor sprâncenile. Avea
pe cap o scufă albă și un tulpănaș al-
bastru care erau legate în jurul gâtul-
ui ei palid. Pe sub scufă se vedea o
dungă dreaptă, despărțind printr-o că-
rare părul ei blond și lins, și această
cărare lată și albă părea puțin palidă
ca la un mort. O piele ofilită puțin gâl-
bue, abia forma niște încrêțituri pe
trăsăturile delicate și frumoase ale fe-
ței ei care îi înroșea umerii obrazilor.
Buzele-i uscate le mușca mereu, ge-
nele-i subțiri nu se încrêteau și par-
desiul ei de voiaj făcea cute drepte pe
pieptul ei slab. Cu toate că ochii îi erau
închiși, totuși pe figura ei se citea obo-
seală, escitare și o obișnuită suferință.

Lacheul dormita pe capră; vizitiul
din timp în timp striga vesel îndem-
nând la drum pe cei patru cai mari,
plin de sudoare, iar câte odată se în-
torcea către vizitiul ce conducea cea-
laltă trăsură. Urmele roatelor drepte și
groase, din iuteală, acopereau drumul
plin de noroi și var. Cerul era cenușiu
și rece; o ceață umedă acoperea căm-

piile și drumul. În trăsură vântul sufla și mirosea a apă de colonie și praf. Bolnava ridică capul și ușor deschise ochii. Ochii ei mari negri, erau strălucitori.

— Din nou! — ea vorbea și împinse nervos cu degetele-i subțiri și delicate, pulpana perdesiului caméristei sale, care abia îi atinse piciorul și gura ei se strâmbă din cauza boalei. Mitrița cu amândouă mâinile își ridică perdesiul, repede se sculă și se așază mai în fund. Fața ei fragedă se înroși. Frumozii ochi strălucitori ai doamnei urmăreau cu lăcomie toate mișcările servitoarei. Bolnava se sprijinea cu amândouă mâinile pe perne și voia să se scoale pentru a se așază mai sus, puterea însă nu o ajuta. Gura i se strâmba și toată înfățișarea i se poci-se ca expresiunea unei slabe ironii.

— Oare nu mă vei putea ajuta?... Ah, nu mai am trebuință!... Eu însă nu pot. Numai să nu-mi pui după spate pachetele tale, te rog foarte mult... Nu mă atinge căci nu știu ce-mi pricinuesc de aceasta! Doamna închise ochii și deodată ridicând ploapele zări pe caméristă. Mitrița observând-o își mușcă buza de jos. Un gemăt adânc eșise din pieptul bolnavei și înainte de a-l sfârși, începu a tuși. Întoarse capul și-și sprijini pieptul pe amândouă mâinile. Când tusea încetă, ea din nou închise ochii și continuă a sta nemișcată. Ambele trăsuri ocoliră intrând pe o stradă din sat. Mitrița își ridică o mână a sa groasă și făcu semnul crucei.

— Ce este? întrebă doamna.

— Gara, escelență.

— Voesc să știu de ce ai făcut semnul crucei?

— O biserică, escelență.

Bolnava se întoarse către fereastră, și începu ușor a-și face semnul crucei, privind cu atențiune biserica cea mare din sat, pe dinaintea căreia tocmai trecia trăsura.

Amândouă trăsurile se opriră lângă gară. Din cea din urmă se scoborî soțul ei și doctorul apropiindu-se de bolnavă.

— Cum vă mai aflați doamnă? o întrebă doctorul, pipăindu-i pulsul.

— Ei bine, scumpa mea, nu ești prea obosită? — o întrebă soțul ei în limba franceză. Nu vorești să te dai jos?

Mitrița, aranjând pachetele, se ghemui într'un colț, pentru a nu împiedica discuția.

— Destul de bine, totul e ca și înainte, — răspunse bolnava. Nu mă voi da jos.

Soțul după câțva timp intră în gară. Mitrița dintr'un salt sări din trăsură și în vârful picioarelor fugea prin curtea acoperită cu noroi.

— Dacă eu sunt bolnavă, aceasta nu însemnează că d-v. nu puteți fuma, zise zâmbind bolnava doctorului, care

în continuu stătea în picioare lângă trăsură. Nimeni dintre ei nu se interesează despre mine, — adăogă în sine, când doctorul o părăsi și se urcă iute pe scările garei. Ei sunt sănătoși și nu suferă. Ah! Dumnezeuul meu!

— Ei bine, dragă Eduard Ivanovici — zise soțul întâlnind pe doctor, și cu un zâmbet vesel își freca mâinile. Am spus să-ți aducă necesarul, ce crezi de aceasta?

— Bine, răspunse doctorul.

— Ei bine, cum ți se pare? — suspinând întrebă soțul, pierzându-și din ce în ce vocea și ridicându-și sprâncenile.

— Am mai spus că nu e posibil să ajungă în Italia, nici chiar până la Moscova! Mai ales pe vremea asta!

— Ce e de făcut? Ah! Dumnezeuul meu, Dumnezeuul meu! Soțul își acoperi ochii cu mâinile. Dă-l încoace — strigă el lacheului, care tocmai îi aduse necesarul.

— Ar trebui să rămână, răspunse doctorul, ridicând din umeri.

— Spune dragul meu ce putem face? răspunse soțul. Am uzat de toate pentru a o reține: i-am spus de bani, de copii, pe cari forțați a trebuit să-i lăsăm acasă, de interesele mele, — de nimic, de nimic nu a voit să ție seamă. Ea face planuri de viață în străinătate ca și cum ar mai fi încă sănătoasă. Dar dacă i-ași descoperi starea ei, aceasta ar face-o să moară.

— Dar ea e aproape moartă, Vasile Dimitrievici, aceasta trebuie să știți. Omul nu mai poate trăi când nu mai are plămâni și plămânii nu mai pot crește. E foarte trist, dar ce-i de făcut? Grija ta și a mea e ca ea să aibă o moarte cât mai liniștită. Acum ea are nevoie de asistența unui preot, iar nu de a unui doctor.

— Ah! Dumnezeuul meu! Dar, domnule, înțelege-mă bine! Cum pot să-i amintesc acum de ultima-i datorie? Nu, nu, fie ce o fi, nu-i voi spune nimic! Toți îi cunosc bunătatea.

— Totuși încearcă să o îndemni să rămâne și să aștepte venirea ernei, — continuă doctorul, scuturând din cap cu gravitate, — altfel se poate întâmpla nenorocirea pe drum.

— Alexandrino, Alexandrino, strigă fiica gardistului cu jacheta pe cap sărind scara murdară — vino repede să vezi pe doamna Sirkina; am auzit că călătorește în străinătate pentru o boală de plămâni. Nică odată nu am văzut înfățișarea bolnavilor de ftizie.

Alexandrina apără pe prag și amândouă, mână în mână, fugiră în stradă. Cu pașii înceți eșiră înaintea trăsuri și se căzneau a o privi prin fereastra lăsată în jos. Bolnava întoarse capul către ele, dar când le înțelese privirile curioase își încreți fruntea și imediat se întoarse.

— Maica Domnului! — strigă fiica gardistului iute întorcând capul. Ce frumoasă era și acum cum e! E grozav! Ai văzut-o bine, Alexandrino?

— Da! Ce slabă e! — adăogă Alexandrina. Să ne facem că mergem la puț și s'o mai vedem încă odată. Uite s'a întors și nu o văd tocmai bine. Ce păcat e, Marioaro!

— Ce noroiu! — strigă Marioara, și sărind, fugi spre casă.

— Se vede că sunt grozav de bolnavă, se gândea bolnava. Dacă ași sosi mai curând în străinătate, acolo cred că mă voi vindeca!

— Ei bine, scumpa mea, cum te afli? — o întrebă soțul venind către trăsură cu mâncarea în gură.

— Mereu aceeași întrebare se gândi bolnava! — și mai poate mânca! — răspunse ea indispusă.

— Ascultă, scumpa mea! Mă tem că starea ta se va mai înrăutăți viioajând pe acest timp, și Eduard Ivanovici spune acelăș lucru. Nu ar fi mai bine dacă ne-am întoarce?

Supărată, tăcu.

— Când vremea va fi mai bună poate și drumul va fi mai ușor; și când tu vei fi mai în putere, atunci vom putea călători cu toții din nou.

— Iartă-mă! Dacă nu m'ași fi supus ție mai de mult, acum poate aș fi de mult în Berlin și poate chiar sănătoasă.

— Ce putem face îngerașul meu; aceasta îmi era imposibil, tu știți bine! Și acum dacă ai mai rămâne o lună, te vei face și mai bine, îmi voi sfârși și eu ocupațiunea mea și astfel ne vom putea lua copiii împreună...

— Copiii sunt sănătoși, iar eu sunt prăpădită de bolnavă...

— Înțelege, scumpa mea, că pe un așa timp, dacă boala ți se va agrava pe drum, cel puțin acasă să poți.

— Ce acasă? Să mor acasă? strigă bolnava eșită din fire. La cuvântul „moarte” bolnava se înfricoșă privindu-și soțul și îl întrebă implorându-l. El își lăsă ochii în jos și tăcu. Gura bolnavei de odată se strâmba ca la un copil și lacrimile curgeau șiroaie din ochii ei. Soțul își acoperi fața cu batista și tăcut se dete la o parte.

— Nu, voi călători înainte, spuse bolnava, ridicându-și ochii către cer, împreunând mâinile rugătoare și începând a bolborosi cuvinte fără rost: Dumnezeuul meu! De ce? — zise ea, și lacrimile curgeau, curgeau șiroaie. Se rugă mult și cu credință, dar inima-i rămase impietrită și îndurată; cerul, câmpiile și drumul erau cenuși și închise ca și înainte; aceeași ceață de toamnă căzu iarăși pe drumul noroios, pe trăsuri și pe caftanele vizitilor, cari vorbeau cu vocile lor groase și vesele, ungând și înhămând caii la trăsuri...

Trăsura era gata, vizitiul însă nu se grăbea. El intră în camera în care locuia vizitiu. Acolo era cald, întunec, un aer tare făcea să miroasă odaia murdară, a pâine coaptă, varză și blăni. În odaie se afla câți-va vizitii; bucătăreasa îngrijea de toate lângă sobă, de-asupra sobei *) dormea un bolnav pe niște blăni.

— Teodor, he! Teodor! zise tânărul vizitiu bolnavului, care tocmai intra în odaie îmbrăcat într-o blană de oase și cu biciul la brâu.

— Lasă-l pe Teodor! spuse un alt vizitiu; du-te că te așteaptă la trăsura.

— Vreați să-i cer cizmele lui, răspunse tânărul; ale mele sunt foarte rupte—scuturând din cap și ascunzându-și mânușile de piele la brâu. Poate doar-me? Teodor, he! Teodor!— strigă din nou tânărul apropiindu-se de sobă.

— Ce... vreți?—se auzi o voce slabă, arătându-se un obraz zbârcit, cu părul roșcat de pe sobă. O mână mare, slabă și păroasă, se căznea a-și acoperi cu o blană umerii îmbrăcați cu o cămașă murdară. Dă-mi să beau, dragul meu! Ce vreți?

Tânărul aduse o ulcică plină cu apă.

— Ascultă, Teodor! începu el cam încurcat,—poate nu mai ai trebuință de cizmele tale cele noi? Dă-mi-le mie, poate tu nu te vei mai servi de ele!

Bolnavul plecă capul obosit către ulcică și muindu-și în apă mustățile—lungi și subțiri, bău cu lăcomie. Barba lui lungă și nepieptănată era murdară; cu multă greutate își pironi ochii turburi către tânăr. Bând, voi a-și ridica mâna pentru a-și șterge buzele, dar nu putu și-și șterse numai mustățile cu o mănecă a blanei. Respirând din greu tăcea, privind țintă în ochii tânărului, neavând putere de a-i vorbi.

— Poate le-a promis cui?—întrebă tânărul. Vezi, afară e noroiu, și trebuie să plec la drum; mă gândeam dacă aş cere cizmele lui Teodor, probabil el nu va mai avea nevoie de ele. Ai nevoie de ele, spune?

În gâtul bolnavului clocotea ceva, făcând zgomot; lăsă capul în jos și începu să tușească cu multă greutate.

— Oare mai are nevoie de cisme?—strigă bucătăreasa supărată; de două luni nu mai părește soba. Privește-l cum se canonește; pe mine singură mă doare, numai când îl aud. La ce i-ar mai folosi acum cizmele? Nu se înmormântează cu cisme noi... Le drept vorbind, e timpul a-mi cere ertare de la Dumnezeu pentru păcatele mele! Cum suferă! Nu ar fi bine să-l mutăm în alt loc? Am auzit că sunt în orașe spitale și nici el nu face bine că ocupă singur tot colțul sobei! Nimeni

*) În casele țaranilor ruși sunt sobe de zid construite în așa fel, că pot dormi pe

ea o întreagă familie când ea e caldă; partea de sus a sobei înlocuiește patul. Nu mai are loc. Și mai vrea încă să fie curat!

— Vino, Sergiu, grăbește-te, domni! te așteaptă!—strigă intrând conductorul poștei.

Sergiu tocmai voia să plece nepri-mind nici un răspuns, dar bolnavul, pe când tușea îi făcu un semn că avea să-i spuă ceva:

— Ia cizmele, Sergiu—zise bolnavul înecându-se din cauza tusei; odihnindu-se apoi puțin continuă: ascultă, să-mi cumperi o cruce de piatră, după ce voi muri,—adăogă el cu o voce răgușită.

— Mulțumesc, Teodor! voi lua cizmele și-ți voi cumpăra o cruce de piatră; pentru Dumnezeu, voi cumpăra-o.

— Ei, oameni buni, auziți cu toții? atât mai putu zice bolnavul și din nou își plecă capul tușind.

— De sigur am auzit,—zise unul dintre vizitii. Vino Sergiu, vino, chemându-l din nou conductorul poștei.

(Va urma).

DIVERSE

Câți oameni se nasc.—O statistică de curând întocmită a făcut următorul calcul:

Sunt în general cam 37 milioane de nașteri; cam vre-o 100.000 pe zi; vre-o 4.300 pe oră; 72 pe minut și cam unu și...? pe secundă.

Bărbierul lui Wilhelm.—O curiositate remarcabilă e marea asemănare ce există între bărbierul lui Wilhelm și el.

Un adevăr—care poate fi luat ca o notiță umoristică—spune că cu ocazia unei vizite a împăratului la Windsor, locuința regală a regelui Angliei, bărbierul fu luat drept împărat, în plimbările lui, și salutat pînă la pământ cu toate onorurile cuvenite.

Se face mare haz de întâmplarea aceasta.

No. 13—cu noroc.—În vechime numărul acesta era considerat ca un simbol norocos. Dovada se poate face cu înlesnire dacă cântăm prin istoriile iudeilor, persilor, indienilor, etc. Aceasta ne-o dovedește fel de fel de întocmiri vechi.

Astfel iudeii au avut 13 orașe în care era serviciul preoțimii; 13 preoți mari se trag dela Aron; 13 regi au stat în consiliul bătrânesc; în a 13-a zi din luna «Nisan» se pregătește prima serbare și serviciul religios pentru «Paște», iar celebrul «foc sacru» era întocmit exact din 13 mirosuri.

Acest număr 13 a fost luat drept norocos pînă în evul mediu, când se schimbă în număr fatal.

Dar nu numai la iudei, ci și la alte popoare era luat drept număr fericit 13. Așa în Spania: anul era întocmit în 4 părți de 13 săptămâni, iar în vechime la basci, vechiul popor care locuia în munții Pirinei, săptămâna avea 13 zile. Secolul la ei avea 52 de ani, adică de 4 ori câte 13 ani. Fie-care pagină avea 13 rânduri, etc.

Trad. de Ioan T. Manolescu.

Înainte și După
Întrebuințarea
Cremei și Pudrei «FLORA»

Pastă de **BUCOL** Apă de gură
dinți 1 leu 1 leu 50

SĂPUN de TOALETĂ „FLORA”

de o calitate ireproșabilă, foarte bine parfumat, catifelează mâinile și tenul
— Bucata lei 1,25 —

Tusea cea mai rebelă,
bronșitele acute
și cronice, tusea
măgărească vindecă sigur

PECTOSIN ITEANU

Sticla lei 3. Drogueri și farmacii

Anemia clorosa, neurastenia, histeria,
slăbiciunea generală combata.

HEMOFER ITEANU

— Sticla lei 4 —

DURERI Reumatice

Nevralgii, migrenă, dureri de cap și de dinți, vindecă sigur **Nevralgine Jurist**. Un flacon 2,50 și o doză 50 bani la drogueri și farmacii.

BONBOANE ORIENTALE

Parfumează admirabil gura și distrug ori-ce miros urât al gurii. Cutia 50 bani la drogueri și farmacii. A se observa marca: «Semiluna cu stea».

Toți abonații la „ZIARUL CALATORIILOR“

Participă cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

1) O sobă «Godin» No. 3, cumpărată de la cunoscuta casă : Industria Metalică «Marcu», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) Una pușcă fină de vânătoare, cu 2 țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică Pieper-Bayard.

3) Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) Una carabină de mare precizie, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin B. D. Zisman, 44, calea Victoriei, furnizorul Curții Regale.

5) Una oglindă mare venețiană de cristal ;

6) Una măsuță de toaletă, cu oglinzi de cristal ;

7) Una mașină de cusut de mână ;

8) Două frumoase tablouri.

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mobile Marco Dattelkremer, str. Carol, No. 62.

9) Una pendulă de birou ;

10) Una chisea de argint de China, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere Schmith & Stratulat, calea Victoriei, 53.

11) Un gramofon perfecționat ;

12) Una mandolină, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, 54.

13) Una fructieră, argintată și aurită, cu 12 cuțite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie Th. Radivon, B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) Una toaletă de bambu veritabil, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie și bambu, D. Litmann, strada Lipscani, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».

16) O » săpun «Flora».

17) O » pudră «Flora».

18) 2 ceasornice de argint, pentru bărbat.

19) 5 abonamente pe 6 luni la ziarul umoristic «Veselia».

20) 5 abonamente pe 3 luni la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

Prețul abonamentului: Lei 5 pentru un an, Lei 2.60 pentru 6 luni.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU ÎNCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Dușescu, calea Victoriei, 110, cel mai estin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vicoară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflăte cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței».

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d-nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMLĂRIILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
" 2.60 " 1/2 " " " "

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

Urcarea în tren a câmlelor. — (Vezi pag. 4984).

ABONAMENT

LA

"ZIARUL CALATORIILOR"

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

LA FRONTIERA INDIILOR

Cămilele în tren

Era la expoziția universală din 1900 un tablou curios: reprezintă drumul de fier din Djibuti urcând cu mândrie și repede spre capitala lui Menelik de alungul deșertului, pe când pe lângă linie o caravană de cămile se târa miserabil prin nisip și câte-va animale cădea moarte de oboseală și sete.

Dar drumul de fier este costisitor și nu parcurge tot deșertul. Cămila rămâne indispensabilă pentru cei cari fac poliția Saharei, a Arabiei, a țarmurilor golfului Persic sau al câtor-va țări vecine cu India engleză.

Nu credeam cu toate astea că trupele mehariste atât în Algeria cât și în Africa au avut ocazia să-și transporte cămilele cu drumul de fier. Lucrul acesta însă s'a întâmplat de curând și a fost făptuit de către Englezii din India.

Se știe că golful Persic este unul din cele mai active cuiburi de contrabandă de arme. Cea mai mare parte din acest trafic este destinată spre a furniza instrumente de război triburilor afgane cari sunt într-o permanentă agitație la frontiera de nord-vest a Indiei. Puști și munițiuni sunt transportate de bărci arabe, debarcate în unul din micile porturi de pe coastă de unde caravanele le transportă de alungul Belucistanului.

Mijlocul cel mai simplu de a stăvilii acest comerț clandestin este de-al surprinde în punctul de debarcare, lucru la care se dedau Englezii. Dar vânătoarea aceasta de... puști a trebuit s'o facă ei și în interiorul țării.

Câte-va companii din reg. 14 de Siks, având să opereze contra triburilor din regiunea Noshki și Rabat, la frontiera de nord-vest a Indiei, au fost nevoite să ia cu ele cămile, căci le-ar fi fost imposibil să cumpere în acea țară, unde toate animalele acestea porniseră la pășunat.

A fost un evenimet când s'a procedat la stațiunea din Iacobabad la această imbarcare grea.

Și fiindcă era iarnă și cămilele nu puteau fi expuse frigului, a trebuit să le pună în vagoane închise.

Nu prea le-a plăcut acest tran-

sport și s'au împotrivit în fața acestor cutii în care trebuiau să fie introduse, ele care sunt obicinuie cu spațiile vaste. A fost nevoie să fie trase cu frânghii de gât, de corp și de nas spre a le sui în vagoane. Și când intrară înăuntru, ele fură puse cu forța în genuchi peste un strat de nisip.

Pentru încărcarea a 120 cămile, câte sease într'un vagon, a fost nevoie de cinci ore. Una singură însă a refuzat cu energie să intre în vagon, cocoasa fiindu-i de altmintreli de o mărime neobicinuită. 15 cameni au târât-o în genuchi în vagon!

C. Arg.

DIN VIAȚA RUSEASCĂ

TREI MORȚI

— de LEO TOLSTOI —

— Urmare și sfârșit —

Sergiu repede își descălță cismele lui rupte și le aruncă sub laviță. Cismele cel mai noi ale lui Teodor erau tocmai potrivite pe picioarele lui și Sergiu tot privind-le eși.

— Bune cisme! Dă-mi voe să le ung— spuse un alt vizitiu, care ținea un pământ în mână, pe când Sergiu se urca pe capră și lua hăturile în mână. Oare ți le-a dat de pomană?

— Imi pare că râvnești?—zise Sergiu, sculându-se puțin și aranjându-și poalele blanei. Hi, hi, dragii mei, strigă Sergiu întorcându-se către cai și pocnind din biciu; amândouă trăsuri cu pasageri, geamantane și cufere, își reluă vertiginos drumul pe șoseaua noroioasă, dispărând în ceața cenușie a toamnei.

Vizitiul bolnav rămase în odaia aceea infectă deasupra sobei și nepuțând tuși se întorcea cu greutate în altă parte tăcând. Toți veneau, mâncau și eșeau din odaie, până-seara-nu-l mai auzeau. Înainte de a se însera, bucătăreasa intra și își lua scurteica cu care erau învelite picioarele.

— Bine, bine, ce spui Teodor?—murmura Nania. Spune-mi unde te doare?

— Tot înăuntrul mă doare, nu mai știu ce.

— Și gâtul te doare, când tușești?

— Da, toate mă dor! A venit moartea Nania, of, of, gemu bolnavul.

— Acopere-ți picioarele, uite așa! zise Nania, trăgând pe el blana și eși.

Noaptea abia licărea în odaie lumina unei opaițe. Bucătăreasa și vr'o zece vizitii sforăiau zgomotos, dormind pe jos și pe lavițe. Numai bolnavul gemea, tușea și se mișca ușor pe sobă. Când se revărsa de ziuă bolnavul încetă de a mai geme.

— Am visat ceva curios, spuse bu-

cătăreasa, întinzându-și corpul în zorii zilei, când noaptea tocmai se îngâna cu ziua. Am visat că Teodor venise aci și spârgea lemne. „Dă-mi, imi spune el, voesc să-ți ajut Nania!” Dar eu îl întrebai: Poți să spargi lemne? El însă apucă toporul și începu să spintece repede, repede la lemne și așa de tare că surcelele sbura în toate părțile. Cum? îl întrebai—tu nu ești bolnav? Nu, spuse el, acum sunt sănătos!” Și iar începu să spintece. Mi-a fost frică, am țipat și m'am deșteptat. Oare el mai trăește. Teodor, hei Teodor, strigă femeia!

Teodor nu răspunse.

— Oare-i adevărat, el nu e mort? Să mergem să-l vedem—zise unul dintre vizitii deștepti.

O mână ușoară acoperită cu un păr blond, atârna de pe sobă rece și palidă.

— Mă duc să-i spun șefului. Imi pare că nu mai trăește,—zise vizitiul.

Teodor nu avea rude, căci era de departe. A doua zi l'a înmormântat în cimitirul cel nou, lângă o pădurice.

Și bucătăreasa, câteva zile după aceea, povestea tuturor visul ei spunând că ea a fost cea dintâi care a bănuț că murise.

Sosi primăvara; pe străzile umede ale orașului, printre grămezile de băligar șerpuia mică râulețe; oameni cu haine deschise și glasuri limpezi trecea în sus și în jos. În grădini muguri se desfăceau pe arbori, ale căror ramuri erau legănate de o adiere ușoară a unui vântuleț caldșor.

Pretutinden curgea, pretutinden pica picăturile cristaline ale apei... Vrăbiile stângace fluturau ciripind.

Razele soarelui revărsându-se p' o parte a străzei, făcea totul să lucească ca și cum garduri case și arbori se mișcau... Veselie și tinerețe domnea în cer și pe pământ ca și în inimile oamenilor.

Pe una din străzile principale, în fața unei case bogate, erau așternute niște pae curate; în casă locuia aceeași doamnă muribundă care se zorea așa de mult să plece în străinătate. În ușa camerei ședea rezemat soțul ei și o femeie cam în vârstă. Pe canapea se afla un preot, lăsându-și ochii în jos și acoperindu-i din când în când cu poalele opitrahirului. Într'un colț pe un fotoliu mare ședea plângând bătrâna mamă a muribunde. Lângă ea o servitoare ținea în mâini o batistă curată așteptând ca să i-o ceară când bătrâna va avea nevoie; altele-i frecau tâmpile și-i sufla pe sub bonetă în părul ei cărunt.

— Dumnezeu să-ți ajute scumpa mea,—zise soțul către femeia în vârstă care stătea în picioare lângă el;— așa de mult se încredea în dumneata și știi așa de bine să-i vorbești, îndeam- n'o draga mea, du-te, du-te.... El toc-

mai voia să-i deschidă ușa, însă verișoara lui îl reținea, își sterse ochii de câteva ori cu batista și apoi clătină din cap.

— Imi pare că nu se mai cunoaște că am plâns,—zise ea, deschizând ușa și intrând.

Soțul era foarte agitat și consternat. Se îndreptă către soacra sa, dar după câțiva pași, se reîntoarse, trecu prin cameră și se apropie de preot. Acesta-l privea ridicând ochii către cer suspinând. Barba-i puțin căruntă o ridica în sus și în jos.

— Dumnezeuul meu, Dumnezeuul meu, zise soțul.

— Ce-i de făcut? — zise preotul din nou suspinând și iarăși sprincenile-i și barba i se ridica și se lăsa în jos.

— Scumpa mea soacră e încă aici—zise soțul aproape disperat,—ea nu va mai trăi după această nenorocire! O iubește așa de mult, atâta o iubește căci nu mai știu cum... Dar dacă sfinția Voastră ați încerca să o consolați și s'o îndemnați să plece?

Preotul se sculă și se îndreptă către bătrână.

— Această-i adevărat, inima unei mame nimeni nu o poate pricepe! — zise el, — totuși Dumnezeu e compătimitor....

Fața mamei începu a se mișca convulsiv și o apucă un sughiț isteric.

— Dumnezeu e milostiv—continuă preotul, când ea se mai liniști puțin. Vă spun, că în parohia mea era un bolnav într-o stare mai rea de cât a Mariei Dimitrievna, și știți oare că un simplu burghez l'a vindecat cu ierburi, într'un timp relativ scurt? Acest burghez se află și acum în Moscova. I-am spus deja lui Vasile Dimitrici, că poate încerca cel puțin să mai consoleze bolnava. Cu ajutorul lui Dumnezeu totul e posibil!

— Nu, sfinția ta, ea nu va mai trăi! —zise bătrâna.—Ei ar trebui să mor, dar Dumnezeu o vrea pe ea.

Și sughițul o încătușă într'atâta că leșină.

Soțul își acoperi fața cu amândouă mâinile și fugi din cameră.

În coridor întâlni pe un băieț de șase ani care abia respira din cauza fugei după suriora lui mai mică.

— Imi permiteți a aduce copiii la mama lor?—întrebă guvernanta.

— Nu, ea nu mai vrea să-i vadă. Aceasta ar irita-o!

Băiatul se opri un moment, privi cu atențiune pe tatăl său și deodată într'un țipăt vesel alergă din nou în galop.

— Uite-o tătică, pae că ar fi un cal negru! — strigă arătând pe surioara sa.

Pe când în cealaltă cameră verișoara ședea lângă bolnavă și cu îndemănare se silea a-o pregăti pentru moar-

te. Doctorul lângă o fereastră îi prepara o băutură.

Bolnava, îmbrăcată cu un capot alb, și înconjurată de perne, ședea în pat, privind liniștită pe verișoara sa.

— Ah! scumpa mea! zise ea întreprupând-o pe neașteptate. Nu mă pregăti! Nu mă privi ca pe un copil. Sunt creștină. Știu că nu voi mai trăi mult, știu că dacă soțul meu mi s'ar fi supus mai de mult, acum poate ași fi în Italia și probabil aș fi chiar sănătoasă. Toți îi spunea așa. Dar acum totul e imposibil! Poate așa a fost voința lui Dumnezeu? Cu toții avem păcate, le știu, dar cred că cu bunătatea lui Dumnezeu toți vom fi ertați. Mă căsnesc de a mă pricepe. Și eu am avut multe păcate, draga mea, și am suferit mult, foarte mult! M'am căznit a-mi purta liniștit suferințele mele.

— Trebuie să-ți adus un preot, da, ingerașul meu? Te vei simți și mai bine, când te vei griji—zise verișoara sa.

Bolnava clătină din cap aprobând.

Verișoara eși și făcu semn preotului.

— E un inger,—zise soțului cu lacrimile în ochi. Pe când pe el îl podidi lacrimile.

Preotul intră în dormitor. Bolnava era fără cunoștință, astfel că în prima cameră domnea o tăcere mormântală.

După cinci minute preotul se reîntoarse, își puse epitrahirul și așezându-și părul lui lung:

— Dumnezeu fie binecuvântat, că s'a mai liniștit puțin, zise el,—și voește să mă vadă.

Verișoara și cu soțul ei voi să intre împreună.

Bolnava plângea încet, privind o icoană.

— Te felicit scumpa mea—zise soțul.

— Mulțumesc! Ce bine mă simt, ce dulceață neexprimabilă simt — vorbi bolnava și un surâs ușor îi apăru pe buzele-i subțiri.—Ce bun e Dumnezeu, e adevărat? El e milostiv și a tot putințe!

Și din nou cu rugămintă ferbinte își îndreptă ochii plini cu lacrimi către sfânta icoană.

Și deodată își reaminti de ceva.

Apoi făcu un semn soțului ei.

— Nică odată nu voești să-mi faci aceea ce eu te rog—zise ea cu o voce slabă și turburată. Soțul întinzându-și urechea o ascultă cu atențiune.

— Ce voești scumpa mea?

— De câte ori am zis că doctorii nu înțeleg nimic. Există simpli țărani, care lecuiesc. Sau... preotul a zis... el cunoaște... burghez... trimete...

— Unde?...

— Dumnezeuul meu, nu voește nimic să înțeleagă!....

Și bolnava își încreți sprincenile închizând ochii. Doctorul se apropie și-i

luă mâna. Pulsul îi bate din ce în ce mai slab. Și făcu un semn soțului ei. Bolnava observă acest gest și se uită infricoșată. Verișoara ei se întoarse plângând.

— Nu mai plânge căci mă canonești și pe mine și pe voi—zise bolnava.

Voi îmi risipiți ultima-mă liniște.

— Ingerașule, tu! țipă verișoara ei, sărutându-i mâna.

— Nu, sărută-mă pe buze căci mâna se sărută numai morților. Dumnezeuul meu, Dumnezeuul meu!

Seara nenorocita era un cadavru. Cadavrul era așezat într'un cosciug pe un catafalc în salonul cel mare al casei bogate. În camera cea mare cu ușa închisă veghea un dascăl, citind cu o voce pe nas psalmii lui David. Lumina clară a făcliei de ceară, în sfesnice de argint, cădea pe fruntea palidă a moartei, pe mâinile-i grele ca ceara și pe cutele impietrite ale capului, ce cu oroare era așezat pe picioarele moartei. Dascălul citea și recita, neînțelegând bine ce citește și în tăcerea mormântală din cameră, cuvintele lui vibrau straniu și dispăreau în aer. Din timp în timp se auzea din depărtare vocile și pașii copiilor.

Când tu îi vei acoperi fața vei înmărmuri—spuse din Psaltiriei! Când tu le vei lua sufletul, ei vor muri și se vor preface în țărână. Când tu le vei trimite sufletul tău, ei vor reînvia.—Fie numele Domnului binecuvântat în vecii, vecilor!

Fata moartei era severă și maestoasă. Nică fruntea-i rece, nică buzele-i înțeleștate nu se mai mișcau. Ea e toată atențiune. Oare acum mai pricepe aceste cuvinte adânci?

După o lună, pe mormântul moartei se construi o capelă. Însă pe mormântul vizitiului Teodor nu există nici o cruce, ei numai iarba verde ce crescuse singură, care mărturisea existența unei foste vieți omenești.

— Va fi păcat Sergiu, zise bucătăreasa Nania,—dacă nu vei cumpăra o cruce lui Teodor. Până acum mereu spuneai că e iarnă, azi însă trebuie să-ți ții promisiunea; aceasta ai promis chiar în fața mea. El a venit la tine și te-a îndemnat,—dacă tu nu vei cumpăra-o, el va mai veni încă și atunci nu te va mai ruga ci te va gătui..

— Oare eu am refuzat?—răspunse Sergiu,—ii voi cumpăra neapărat crucea pe care i-am promis-o și cred că o rublă și jumătate e deajuns. Nu am uitat, dar cum s'o aduc? Când voi eși la oraș voi cumpăra-o.

— Și până atunci ai putea să-i pui o cruce de lemn!—interveni un vizitiu bătrân—de altfel rău faci că-i porți cismele lui.

— De unde ași putea lua o cruce?

Dintr'un trunchiū nu se poate face o cruce.

— Nu mai spune prostii; se poate face dintr'un trunchiū. Ia toporul, du-te în revărsatul zorilor în pădurice și acolo îi vei putea face crucea. Vei despică un frasin mic, și iată că vei căpăta o cruce bună. De sigur că munca nu costă bani și cu nimica aproape vei cinsti pe pădurar. Eū nu de mult mi-am făcut o oiște foarte bună în locul celei rupte... și nimeni nu m'a văzut.

Dis de dimineață, înaintea zorilor, Sergiu luă un topor și se duse în pădurice.

Totul era acoperit de o rouă groasă și rece, abia căzută și neajunsă încă de razele soarelui. Orizontul devenea din ce în ce mai limpede și lumina lui se reflecta pe cerul acoperit de nourī subțiri. Nici un firisor de iarbă de pe jos, și nici o frunză nu se clătina. Numai câte odată liniștea era întreruptă de zborul pasărilor din desișul pădurei sau de vre-un zgomot de pe pământ.

De odată un zgomot ciudat, straniu naturei, începu să vibreze și la moment înceta la marginea pădurei. Și iar se auzea acelaș zgomot, la fel repetându-se la trunchiul unui copac puternic. Vârful lui straniu se clătina, frunzele-i verzi murmurău ceva, și o pitulice șuerând sta pe o cracă, sbura în sus, și agitându-și coada, se așeza apoi pe un alt copac.

Toporul din ce în ce suna și mai surd în jos; sucele albe cădeau pe iarbă plină de rouă și prin loviturile de topor se auzeau niște trosnituri slabe. Pădurea se clătina în sus și în jos și la moment e îndrepta smucindu-se groaznic din rădăcină. Pentru moment totul părea liniștit și apoi din nou pădurea se îndoia, trunchiul trosneau rupându-și și aplecându-și crăcile căzând la pământ. Zgomotul toporului și al pașilor intra în tăcere. Pitulicea începea să fluere și zbura și mai sus. Crăcile ce atinea în sbor se clătinau din timp în timp și se opreau ca și celelalte. Copacii păreau încă și mai frumoși cu crăcile lor nemișcate.

Primele raze de soare străbăteau prin nori lucind și reflectându-se pe cer și pământ. Negura dispărea prin unde între coline, o rouă scilipitoare licărea prin iarbă și niște nori albi și luminoși fugeau pe cerul albăstriu. Stolarul de pasărele nevinovate alergau prin desiș, ciripind mulțumite — frunze verzi și majestoase, — ce sbura și se legănau pe vârfurile copacilor și crăcilor verzi căzând pe copacul doborât.

Tradus din limba Esperanto cu permisiunea autorului de

Miluța Simion

IMPRESII DE CĂLĂTORIE

DIN AMERICA DE SUD

La Guakil unde am făcut prima descindere pe pământ de la plecarea noastră din Panama, am avut impresiunea că vizităm o localitate de băi ce se găsea instalată de ocazie acolo. Toate casele de lemn, străzi neregulate fără trotuaruri și rău pavate, magazinele un fel de barace de bălciu. Un tramvai nenorocit tras de un cal care ducea lumea la port, o bărbierie primitivă și o cofetărie și mai primitivă încă, unde ne-am restaurat. Lume puțină și răspândită fără rost, femei cari circulau acoperite pe cap și în prejurul gâtului cu niște șaluri negre ce atârnau până jos, pare că veniau sau mergeau la o înmormântare; un local de postă prăfuit și murdar. Acesta este portul Gua-

bine. Cum, de nouă ani? Dar atunci cu ce, cum se face vegetația?—Dar nu se face! — Și într'adevăr, nu era un arbore, nu era fir de iarbă — nu era nici o pasăre. Erau însă prăvălii și oțeluri destule iar mișcare relativ destul de mare. Am observat chiar și un teatru.

— Pentru ce dar trăiți aci și cu ce? De unde apă, de unde nutreț?—Totul vine din interior—mi se răspunse—pe catări și comerțul este foarte viu: trestie de zahăr, cacao, bumbacul.

Toată coasta Peruviei este așa de tristă și întârzierea vaporului prin porturi pentru încărcare ne obosise fizicește și moralicește. Acest drum lung l-am făcut în 21 de zile: De la Panama la Callao, portul principal din Peru, sezând prin porturi în carantine. Cu o noapte înainte d'a sosi în Callao am avut o furtună care ne-a făcut să cunoaștem pacea Pacificului. Dimineața ajungând în port, pasagerii erau ză-

Hôtel de France din Lima

kil, portul cel mai însemnat al Republicii Ecuatorului, care de altfel are mare importanță și ca loc de descindere pentru interiorul republicei. De la Guakil pentru a merge la Quito în capitală, călătorii merg călare pe catări timp de 8 zile. Un preot Belgian ce venia de acolo ne-a spus că Quito este locul cel mai frumos din lume ca vegetație, ca poziție și ca climă; dar atunci pentru ce nu fac drumuri? Această întrebare mi-am pus-o adesea. În toată America de Sud, mai toate satele acestea mici mai mult sau mai puțin sunt lipsite de mijloacele de comunicație, fie că n'au bani, fie că n'au brațe, astfel că Europeanul ce sosește în țările lumii celei noi, de la început are dis plăcerea acestor greutăți.

De la Guakil, după trei zile de ocean, am ajuns la Paita, cel dintâi port Peruan. Port de desolațiune însă! Nu mi-am închipuit loc mai trist și mai sterp. După convenita carantină când am descins în Port, picura a ploaie, și mi s'a spus că de 9 ani nu plouase. De nouă ani! Mi se părea că n'am înțeles

păciți; abia ne puteam susține pe picioare. Fiica mea delicată și mult indispusă, abia a putut lua trenul ca să ne ducem la Lima. Peruvianii sunt foarte mândri de capitala lor, chestiune de patriotism negreșit, căci departe este, foarte departe să aibă de ce fi mândri cu ea.

O piață mare, pătrată, formează centrul orașului de unde se zăresc diferite strade în lung și curmeziș, dispoziție frumoasă de altmintrelea și care o găsești în toate orașele și orașele Americii. Dar ca construcțiuni nimic interesant și nici frumos; case de lemn, biserici de lemn, și aceasta din cauza cutremurilor ce sunt aproape zilnic; s'ar zice că pământul acolo nu este stabil. În opt zile cât am stat în Lima ne-am legănat de trei ori, — cam mult pentru cine nu are deprinderea. Tot ce am văzut mai frumos în acest oraș a fost grădina Muzeului și aceasta prin faptul că vedeam pentru prima oară palmieri gigantiți, bananieri, etc. iar ca flări partere admirabile. Lumea vine la preumblare în trăsuri,

tramvae și pe jos, lume elegantă și de asemenea, ofițeri chipeși purtând uniforma franceză, armata fiind instruită de comandanți francezi, priveliști plăcute, rendez-vous de flirt și de cochetărie ca în toate țările latine. Din toate popoarele Americii de Sud, Peruvianii sunt cei mai adevărați descendenți spanioli. Ei au păstrat eleganța și distincțiunea nobililor lor conquisatori. Muzica în Parc cânta valurile Dunărei de Ivanovici. Privind fișionomiile ce mult se asemănau cu ale noastre și ascultând duiosul vals din țara mea, am avut iluziunea că suntem la noi, de și miș de miș de mile ne despărțiam de draga noastră țară. Este de observat cum nu te găsești strein în aceste țări: unitatea de limbă, unele obiceiuri ce reamintesc pe ale noastre, felul de trai aproape identic ca al nostru, te fac să te obișnuiești curând în America de Sud.

Cu toată atracțiunea ce prezintă Lima, după o ședere de 10 zile a trebuit să pornim tot înainte în țara cea mai de sud a Americii, în Bolivia. Plecând din Lima, doctorul examinându-ne cordul și găsindu-ne în bună stare, ne-a urât călătorie bună; prietenii ce făcuserăm acolo ne dădeau instrucții cum să ne îngrijim sănătatea în acele locuri, recomandându-ne în deosebi să nu ne încărcăm prea mult stomacul, căci ne-ar putea fi fatal ajungând la *Crucero alto*, stațiune ce se află la 4500 metri înălțime asupra nivelului mării. Mărturisesc că nu prea înțelegeam de ce atâtea precauțiuni; profane fiind, nu ne dădeam seamă ce perturbare poate să-ți facă înălțimea. A trebuit să ajungem acolo pentru ca să văd ce lipsă de aer aveam și ce opresiuni simțiam. Am plecat deci, oare-cum îngrijați.

Dela *Callao* la *Mollendo* am făcut iar vre-o 4 zile pe marea displăcută, timpul înaintând a fi tot mai cald și marea tot mai rea, vaporul de ne suferit de și purta pomposul nume de „Imperial”.

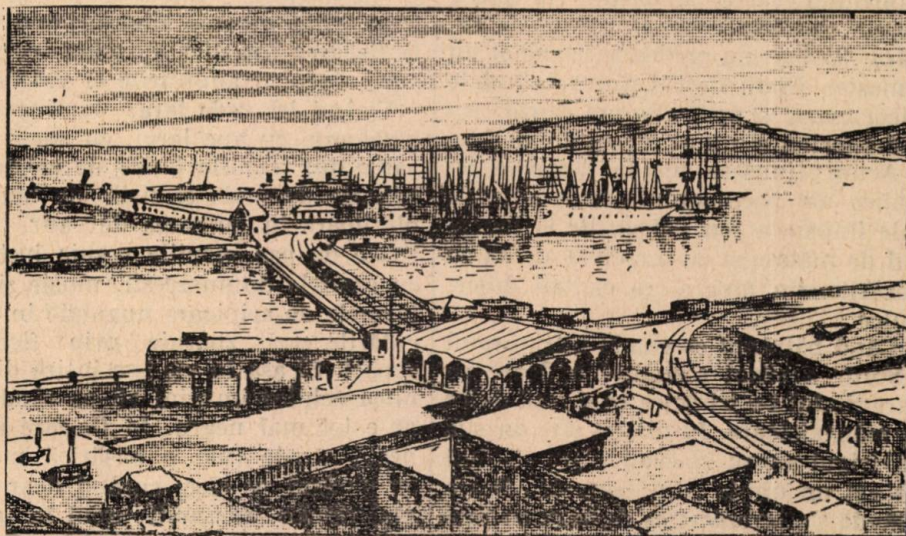
Mollendo este un port trist și greu de abordat. De obicei Oceanul este iritat și valurile lui se isbesc cu furie de stânci; vaporul se oprește la o distanță considerabilă de pământ și descinderea în barca ce se apropie și se depărtează de scara vaporului după cum o poartă mișcarea apei este dacă nu primejdioasă, destul de spaimântătoare. Intrarea în port de asemenea este îngrijitoare; de multe ori bărcile nu pot să descarce pasagerii la debarcader; un fel de scripet având atârnat la extremitate un coș, se lasă până în barcă; în această barcă șovăindă. Pasagerii luând loc în coș unde pot intra 4 persoane, sunt ridicați în aer la o înălțime de 5—6 metri, legănați așa de mișcarea scripetului câteva minute d'asupra apei și apoi depuși pe pământ.

Mi se spunea tot timpul că așa vom descinde la *Mollendo*. Oceanul fiind infuriat, lasă să se gândească ori cine dacă eram liniștită; din fericire valurile în momentul debarcării fură mai clemente și bărcile ce ne conduceau, deși cu șovăiri destul de mari, au putut ajunge la țarm. Apoi agățându-ne repede de frînghia scării portului, sărind din barcă, descinserăm în portul bine cuvântat al Peruviei, *Mollendo*.

Mollendo! Ori de câte ori mă gândesc la sosirea noastră acolo, două sentimente se deșteaptă în mine: unul de grijă și altul de neplăcere, impresia nefavorabilă ce mi-a produs. Un oțel de scânduri ca toate construcțiile din Peru; la acesta, cu totul primitiv, ne duserăm să ne odihnim; odihnă însă nu ai în acea baracă, lumea dă năvală, aleargă și vine toată noaptea pe galeria sa mai bine zis pe tinda

mit a întâlni pentru ca să se mai schimbe uniformitatea aridă a drumului; femei și copii te întâmpină cu apă și cu o abundență nespusă de fructe de tot felul. Femeile sunt îmbrăcate europenește în felul femeilor noastre de la mahala, purtând pe cap însă mari pălării albe de Panama, cu totul masculine, ce nu au nici un fel de grație; fructele, cea mai mare parte savuroase d. e. portocale, persici, grenade, grenadille, tunas, etc., fel de fel de numiri și de specii necunoscute în Europa, dar mai cu seamă o varietate nespusă de (platonos) banană și ananasul; suculente, parfumate și răcoaroase la mâncare, cum nu se poate descri.

Toate aceste bogății de fructe, flori și alte produse ca mais (porumb) trestia de zahăr, etc., sunt aduse din acele oaze de prin văile munților despre cari am vorbit și a căror cultură

Callao, port in Peru

ce înconjură acea bizară construcție, iar copiii de pe stradă se joacă sgomotos fără a fi supărați de nimeni ori până la ce oră voesc, seara și dimineața din zori. Zăpăciți de nesomn și osleniți, abia ne-am urcat în tren dimineața pentru a continua călătoria noastră. Dumineca și noaptea, trenul nu circulă în acele locuri, așa că fiind Sâmbătă, pentru ca să nu pierdem o zi zadarnic în *Mollendo*, am plecat de zor.

Trenul începe a urca, urcă, suflă puternic făcând curbe continue, adesea foarte scurte. Pe marea Cordilieră a Anzilor vegetație nu este. Bănci de nisip, o mare de nisip pe care vântul o ridică în spirale formând valuri, o soare arzător și din ce în ce tot mai puternic, care îți dă dureri de cap; această priveliște o ai tot timpul; din când în când zărești, prin văile acestor munți verdeată și locuințe, un fel de oaze ca și în deșerturi, iar stațiunile niște barace arzătoare, ce ești multu-

este fără de seamă de bogată.

După o zi de drum, seara am ajuns la Arequipa, oraș relativ frumos, cu un oțel mai convenabil, unde am fost prea mulțumiți să rămânem. Despre Arequipa nu aș avea mult a spune, toate aceste orașe ale Peruviei se aseamănă unele cu altele și cum, după cum am mai zis, Peruvienii sunt oameni plăcuți, nu te simți rău în țara și orașele lor, chiar când vii direct din Europa și obosit fiind de drum și de înălțime. În Arequipa am petrecut numai o noapte, aceea a sosirii noastre acolo și a doua zi luând tramvaiul electric care făcea serviciul între oțelul nostru și gară, am plecat spre a continua călătoria noastră către Bolivia. Drumul de la Arequipa în sus e tot mai greu, tot mai amețitor; către amiază începuserăm a nu prea ne da seama de starea noastră: o somnolență gradată ne apăsă fără însă să putem adormi, un rău de cap cu o amețală și grețuri. Toată lumea în vagon pă-

rea narcotizată, fiecare, cu capul plecat pe masă sau lungit pe câte o canapea, respira greu, suferia.

După 8 ore de drum de fer am sosit la țărmurile Boliviei, la Lacul Titicaca, un lac la 4000 de metri altitudine!

Din voiumul d-nei de Capri

ALPHONSE DAUDET

OGLINDA

La nordul Germaniei, pe țărmul limpedelui fluviu Niemen, a sosit o floare de 15 ani, roză ca petala migdalului, cu ochi negri arzători. Ea vine pe aripele zefirului amorului tocmai din țara dulce a colibrilor și curmalilor.

N'a ascultat la suspinele rudelor și oamenilor care-i spuneau: Nu pleca de aci că-i frig acolo și vei muri. Tânăra „Lotus” nu credea în iarnă și nu cunoștea frigul de cât din substanțele răcoritoare; și apoi alta era cauza: era îndrăgostită și nu se temea de moarte.

Acum ajunsese sus în negurile roșiatice ale Niemenului, cu evantaiile sale împănate, cu pologurile și hamacul de mătase și cu o colivie aurită cu păsările din țara ei ce cântau dulce, dulce....

Când bătrânul și veșnic înfriguratul „Nord” a văzut sosindu-i o floare pe care Sudul i-o trimetea ca o rază dulce și mângâietoare, fu mișcat și cum știa că frigul aspru și crud n'are să facă de cât un nimic din această floare blândă s'a îmbrăcat ca de vară cu raze aurii s'o primească.

Fata nevinovată și neștiutoare fu înșelată; ea luă căldura aceasta brutală, apărătoare și înșelătoare a Nordului ca pe o căldură veșnică, verdeața aceea eternă drept o verdeață de primăvară și agățându-și hamacul ei de mătase între 2 brazi așezați în fundul imensului parc, își face vânt cu evantaiile și se legănă cât ținu ziua.

Dar bine, își zise ea surăzătoare, e doar destul de cald aici la Nord.

Cu toate acestea tot o stăpânea frica. De ce n'au și casele acestea mari verande? De ce oare zidurile așa de groase, covoarele atât de călduroase, tapetele acestea? De ce oare? Dar sobele enorme de paiantă, stânenii de lemne îngrămădiți unii peste alții în curte, piele de vulpi, zibeline ce le port cucoanele, mantalele duble și triple, blănurile catifelate din toate dulapurile la ce pot ele oare să slujească?

... In curând fu explicarea.

Intr-o dimineață pe când se deșteptă, floarea Sudului simți că un fior o străpunge. Soarele nu se zărea... dispăruse și din cerul urăcios de o

culoare plumburie mi se stelute cădea întinzând pe pământ un covor întins alb, catifelat ca sub arborii de bumbac vara....

Iarna! Iarna! Ninge! Vântul furios suflă îngrozitor vrând par'că să și a-rate țaria; sobele dudue puternic îndesate cu bușteni. In coliviile aurite colibri argintii nu mai cripesc; au amuțit. Micile și sublimile lor aripi pătate albastru, roz, galben, auriu, verde, rămân înțepenite, și ce milă simți la gândul să sărmane! Păsărele mor de frig văzându-le așa amorțite de frig strânse unele lângă altele cu ciocurile sgârcite și cu ochii ca gămăliile acelor. In parc, pe brazi, hamacul tremură plin de zăpadă iar crengile brazilor sunt adevărate ciubuce sticloase.

Fetița nu mai poate să iasă de loc din casă. E frig.

Sgriburită și ghemuită lângă foc ca și păsăruicele din colivie își petrece toată vremea zilei privind doar la flacăra roșiatică a sobei ce i se pare soare în amintirile ei vrăjite.

Visând își vede țara, luminoasă și arzătoare, cu ape largi, cu suc de curgător din trestii înalte de zahăr, cu boabele de mals și firile de bumbac plutitoare în pulberea de aur, apoi lesele de pae, nopțile veșnic înstelate cu candelă dumnezeiești, muște și milioanele de aripioare nuanțate în toate culorile carii zbârnăie prin flori și copaci. Și așa în vis i se înșiră din năvălă ochilor imaginii vii pe când afară e tot mai negru. In fiecare dimineață scoate câte o păsărică moartă cu surâsul pe cioc; curând doar două mai rămân sgriburite unul în altul.

Azi dimineață e prea frig; floarea nu poate să se scoale. Frigul o strânge, o ametește. Totul e trist.

Orașul e ca și mort cu stradele așa tăcute. In palatul ei ca să și mai alunge durerile și gândurile triste ea face să lucească fluturii evantaiilor privindu-se în niște oglinzi împodobite cu ciucuri și pene indiene. Tot mai triste, mai negre și mai jalnice se înșiră zilele în neant și cu ele și viața fetei ce tânjește, se stinge în dantelele pologului. O întristează că nu poate să vadă flacăra sobei din pat. Din restimp întreabă: e foc?—N'auzi fetițo! cum troznesc lemnele arzând din căminul aprins.

Oh! să vad!... să vad! In zadar! flacăra veselă par'că e prea departe.

Nu poate nici măcar să o zărească.

... Și asta o înnebunește.

Intr-o seară mai urâtă ca celelalte, cum sta visătoare, ofilită pe marginea pernelor și cu ochii mereu îndreptați spre această sublimă flăcăre nezărită, amantul ei se apropie de ea zicându-i:

— Vrea să admiri focul?... ei! bine stai puțin!

Și tremurând în genunchie dinain-

tea căminului străduindu-se să-i trimită flacăra minunată a focului, cel puțin o rază!

— O vezi!... Nu... nu! încă.... dar primind în ochi un val roșiatic de raze vii: Oh! o vad! zise veselă floarea și muri zâmbind, îmbrățișându-l pe el cu deua flăcări in fundul ochilor.

Ioan Manolescu

CONTRABANDIȘTII

Pe mai toată lungimea Prutului, contrabanda se exercită pe o scară întinsă.

Nu arare, noaptea pe lună, un ochi curios ar putea vedea cum se desprinde de sub vre-un mal adumbrat de lozie, un pachet și pleacă, plutind pe apă, par'că ar fi dus de o mână nevăzută spre malul rusec, e rachiul său cituri, bine împachetate și trase printr'un fel de cabluri așezat în apă, pregătite anume de mai înainte pentru trebuințe. Ori un sirag de boturi sforăitoare, care plutesc pe luciul apei abia încrețită de valuri: sunt contrabandele de cai rusești.

Unul după altul trec, frumoasele animale, în linie dreaptă; de coada celui dintâi e legată pana de la căpștrul celui de al doilea, — și tot așa până la cel din urmă, de coada căruia se ține contrabandistul. Trec cu toții ca niște umbre, fără nici un sgomot de cât acel al răsufărilor puternice ale animalelor.

Meșteșugul de contrabandist nu e ușor. Trebuie multă practică și iscusință și mai cu seamă multă șiretenie pentru ca un contrabandist să scape de vigilența santinelor de pe ambele maluri ale râului. Viața îi este în joc; de cel mai multe ori și-o primejduiește pentru lucruri de nimic.

Dealmentrelea toți locuitorii de pe malul Prutului sunt foarte buni înnoțători. Născuți și crescuți pe malul apei, cunosc pe degete toate luncele, toate coturile și vadurile de trecere, iar adâncimele cele mai mari și volburile cele mai periculoase nu-i intimidează. Copii de nouă-zece ani, ba, și mai mici, se joacă în apă, înotând și aventurându-se, ca niște pu de rață, prin locurile cele mai periculoase ale râului, cu o abilitate uimitoare.

Am cunoscut un flăcău năltuț și subțirel ca o nuelușă, uscățiv și bălan la față, care se arunca de pe un mal foarte înalt într-o volbură foarte adâncă, recunoscută ca cea mai periculoasă din împrejurimii, — și apoi apărea la suprafață cu un pumn de nisip, smuls din fundul acelei prăpăstii, care înghițise o mulțime de oameni.

Întâmplarea a două țărani români

pe care o redați mai jos, va arăta cum se indeletnicesc contrabandiștii.

O zi de vară, năbușitoare. Soarele ardea cu putere; cerul de un albastru lăptos prevestea apropierea unei furtuni. Înspre seară o boare de vânt începu să înfioare frunzele plutașilor de prin luncile risipite pe malul apei, prefăcându-se apoi într-o vîntoasă turbată, rostogolind norii grămădiți pe cer, într-o goană nebună. O ploaie torrențială umplu văzduhul de tunete și fulgere, pe urma căruia hăugașele săpate de șivoele de apă, arătau cât de neîndurată fusese cu pământul.

Ploaia trecu înainte; vremea începu să se mai liniștească. Singur vîntul scutura picăturile de apă de pe frunzele pomilor.

Apa Prutului venea tulbură și spumoasă, iar din când în când răzbătea, prin cuprinsul nopții răcoroase, bubuiturile surde ale malurilor surpate ce se rostogoleau în apă.

Timpul era minunat pentru contrabandă. Cei doi țărani trecură Prutul înot și se afundară într-o pădurice de lozie de pe malul rusec. După ce împleră o leasă din nuele, începură să încarce pe dânsa haraci. Când totul fu gata, desprinseră din desime leasa. Unul dinaintea și altul dinapoia acestui nou gen de plutitor, îl îndreptară spre curentul apei. Gîndul lor era să acosteze, tăind oblic apa, într-o luncă de pe malul românesc. Încercătura grea, vasul șubred și apa mare, făceau plutirea anevoioasă. Cei doi contrabandiști munceau din răsputeri. Luna, când și când, apărea iscoditoare printre spărturile nouilor alungați de vînt, aruncându-și luninele sale reci peste acest tablou ciudat... Și poate că cei doi ar fi izbutit să-și ajungă ținta, dacă o santinelă rusească nu i-ar fi zărit. O scurtă poruncă și... un fulger brăzdă întinericul urmat de o detonătură.

Glonte șueră pe deasupra capului contrabandistului care sta dinaintea imbarcației. Situația devenea tragică. Impușcăturile nu vor întârzia să se repete. Alarma fusese dată, santinelele de pe malul românesc erau dar înștiințate că ceva suspect se petrece pe apă, deci și ele așteptau pregătite, și cine știe dacă un alt glonte nu l'ar putea atinge?

Ca o adevărată a celor gîndite de contrabandist, o altă impușcătură răsună și glonte se perdu în maldărul de haraci.

O inspirație îi veni nenorocitului: scoase un gemăt adînc, ca a omului rănit, se ridică în picioare ca o nălucă agitînd brațele în aer, și... se aruncă în apă. Bun înotător, isbuti după puți timp, înotînd pe sub apă, să se reîntoarcă înapoi la malul rusec, și să se ascundă după o mîncătură. Dar santinela bănuitoare, cercetă cu

luare aminte și-l descoperi; cotrabandistul se aruncă din nou în apă iar glonte carabinei ricoșă pe fața ei.

Spre norocul celui urmărit, de data aceasta izbuti să se dosească sub un mal înalt, deasupra căruia ciriteii și erburile solului îi ofereau o bună ascunzătoare.

Cînd totul se liniști și după ce se hodini în deajuns, contrabandistul trecu Prutul înnot.

Ce înnotător minunat! Numai capul afară din apă, fără a face cel mai mic sgomot, și fără a înfiora, prin mișcările lui, fața apei, măcar cu o umbră de val, ajunse la malul românesc.

Cît pentru al doilea tovarăș, rămas singur pe plasa cu haracii, tîrînd de curent, merse toată noaptea pînă cînd se îpotmoli într'un banc de nisip, îngrămădit acolo de apele turburii ale râului.

Se lumina de ziuă cînd părăsi contrabanda adusă cu atîta trudă, pentru ca mai tîrziu să se folosească de dînsa.

Trebuî să facă la întoarcere mai bine de 10 kilometri, pe jos, pentru ca să ajungă acasă la dînsul.

Truda aceasta era întru cîtva bine meritată, căci scăparea îi fusese cu mult mai ușoară de cît a tovarășului său.

Nelini

DIN TARA ZULUSILOR

MOARTEA LUI MOROSI

Episodul pe care-l vom povesti în mod sumar, este aproape epilogul aceluî război zululandez ale căruia peripeții reamintesc moartea atît de tristă a fiului lui Napoleon III.

Cei doi eroi ai războiului, un adevărat duel de moarte, fură dintr-o parte colonelul Bayly, ofițer abil și energetic, și, de cealaltă parte, faimosul Mcrosi, șeful puternicului trib al Baphuților.

Acesta din urmă, chiar de la începutul *revoltei Cafrilor*, cum o numeau Englezii, cari, foarte simplu își apărău ținuturile lor năvălite — făcu pe *Capé Mounted rifles*, pe *Volunteers* diverselor orașe, pe *Nodehouse Border Juards* să simtă puterea brațului său de oțel. Silit să se retragă puțin câte puțin în fața succeselor atît de scumpe dobîndite de către Englezii și aliații lor indigeni, nu încetă totuși de a se opune pînă la terminarea campaniei.

În cursul lunii Aug. 1879, totuși fu nevoit să bată cu totul în retragere și se refugie, împreună cu tribul său de neînvins, pe o enormă stîncă, care trebuî să illustreze apărarea sa. Muntele acesta își perdu de atunci numele său primitiv, pentru a lua pe acel al e-

roului negru, care își găsisse în el o glorioasă retragere.

Întîia încercare de a-l scoate din formidabila-i pozițiune în care se găsea foarte bine apărat, aduse o mare desordine printre agresorii săi. Guvernământul colonial trimise atunci înotrivă lui pe colonelul Brabant, care îl asedia după toate regulile strategiei moderne; perdu vre-o sută de oameni și se retrase dimpreună cu *Volunteers* și *Jeamenii* săi, care, pentru a-și scuza înfrîngerea, declară sus și tare, că poziția ocupată de bătrînul șef Cafru, era cu neputință de luat.

De sigur, muntele cu pereții săi stîncoși, cu coarnele sale, și mai cu seamă cu bariera sa verticală, înaltă mai bine de cinci metri, care forma la bază un cerc continuu, era o fortăreață naturală cu greu de luat.

Totuși, fiindcă în interesul pacificării coloniei Capului, se cerea, oricît ar fi costat și cît mai neîntîrziat, prinderea acestui Morosi, înprejurul numelui căruia începuse a se crea o legendă cum că ar fi invulnerabil, guvernământul de la Cape-Town trimisă înotrivă „răsculatului”, pe un ofițer pe a căruia aspră energie se punea mare temei; acest ofițer, ale căruia merite, pe vremea lungului război din Zululand, fură din cale afară și cu drept cuvînt apreciate, era marele colonel Bayly.

El sosi la 25 Octombrie în lagărul pe care-l ocupați descurajate, trupele care făceau asediul, lagăr stabilit la o mică depărtare de *Morosi's Mountain*, sau muntele lui Morosi, și luă pe dată conducerea operațiunilor.

De la prima sa recunoaștere făcută înprejurul muntelui de granit, care servea de retragere supremă tribului Baphuților, își concepă planul atacului asupra căruia se și opri definitiv.

Fără a perde un singur moment, luă dispozițiile preparatorii pentru asaltul pe care-l pregătea.

Ceru de la magaziiile din Aliwal, situat la o depărtare de 120 mile, un mare număr de scări, care sosiră în lagăr în trei zile, grație boilor de la Cap, conduși în mod abil de către Hotentotii și care merg mult mai iute de cît boii noștri.

Scările acestea erau escortate de către 150 Fingoesi și Tambuki însărcinați cu manevrarea lor.

Îndată ce fură descărcate din furgoane, colonelul Bayly le încercă: erau în același timp foarte flexibile și scurte de cinci picioare.

În câteva ceasuri ofițerii și soldatii se puseră pe lucru, scările fură întărite și lungite, și trupele, gata de luptă, putură în timpul nopții să se odihnească puțin, să guste acel repaus apăsător, care precede bătăliilor sîngeroase, după cum liniștea apăsătoare

din atmosferă precede teribilelor furtuni tropicale.

Fortele de care dispunea colonelul erau în realitate destul de slabe: 380 de oameni din trupele Metropolei, socotiți și ofițerii, și 545 de negri aliați, cu 40 de artileriști, trei tunuri de război și un vechiu obusier. Dar dorința cât și înflăcărea acestei mici armate erau escelente și șeful ei o știa

ținuți destinate ca să înșele pe Cafri asupra adevăratelor puncte atacate.

Pe la ceasul unu, dimineața, tunurile amuțiră, scările fură așezate în zece puncte de odată și sușul începu.

Aceasta era momentul psihologic. De la cea mai mică ezitare atârna rezultatul de peste zi sau din timpul nopții.

Ofițerii fură cei dintâi, care se ur-

căruia străjuiau sute de capete negre cu ochii scânteetori.

Colonelul Bayly ca și Wellington la Waterloo, cuprins de o mânie neputincioasă, își rupse mânușile cu dinții, când obusierul, după ordinul dat servanților de a reîncepe focul cu băgare de seamă, aruncă un proiectil, bine îndreptat, și pătrunse într-o groță, în care Morosi își făcuse depozitul de pulbere. O explozie violentă sfărâmă stâncă și înroși cerul, aruncând pentru un moment confuzia printre apărătorii.

Profitând de această clipă de desordine, locotenentul Springer să urcă pe o scară și ajunse la înălțimea barierei naturale. Iera cât pe ce să se sue pe ea când un Cafru apărură, cu pușca la urmă și trase în el. Dar locotenentul se plecă repede, astfel că pe când glonte îi atinse casca, ucise cu un glonte de revolver pe negru și dintr-o săritură fie cel dintâi care porni să se urce pe streșina zidului.

Scoase un „ura!” care găsi îndată un dublu ecou, căci locotenentii Galdsworthy și Winslow erau deja lângă dânsul, înboldindu-și oamenii care începura a-și exalada întăritura.

La aceste trei strigăte de victorie răspunse, de la o înălțime de zece metri, un strigăt teribil, gutural și ascuțit, un strigăt de larmă și de furie. Dintr-o sinuezitate de stâncă se desprinsă un negru voinic și apărură în plina lumină a lunii, înbrăcat cu o manta zdrențuită.

Era Morosi.

El părăsise ascunzătoarea sa de unde dirijă mișcările războinicilor săi, pentru a sbura în fruntea lor, înpotriva năvălitorilor retragerii sale supreme.

Cu toată tăria lor, Englezii, printre care se afla și soldați și ofițeri, ar fi fost probabil respinși, dacă în aceeași clipă dinspre cealaltă parte a muntelui comandantul Maclean nu ar fi isbutit să escaladeze, la rândul său, întăritura.

Prinși între două focuri, Cafrii, timp de trei ceasuri, opuseră o rezistență teribilă, murind în mod brav la posturile lor, fără a da înapoi un pas.

Când Morosi își văzu bătrânul său trib redus la o mână de luptători, dintre care cei mai mulți răniți, se urcă pe un creșet de stâncă, cu câte un pistol în amândouă mâinile; cu un gest de o demnitate supremă, lipi țeva una de frunte, aceluialalt o așeză pe inimă și apăsă trăgacele...

Puținii rămași încă în viață, printre care și mai multe femei, se predară locotenentului Springer, pe care colonelul Bayly îl făcu căpitan chiar pe *Morosi's Mountain*, a căruia vitejie deschise drumul Englezilor.

Trad. de Neli

Un negru voinic apărură la lumina lunii

hotărâtă de a sfârși odată cu acest Morosi, care în două rânduri îi impusese niște retrageri umilitoare.

La orele zece seara, lagărul fu ridicat. Anglo-indigenii, plecară într-un marș făcut și repede în spre munte și sosiră pe la miezul nopții.

Noaptea era fermecătoare. Luna strălucea în toată splendoarea ei, ceea ce permise artileriei de a întreține un foc iute și continuu asupra diferitelor puncte ale pozițiunei, fie ca pentru un asalt real, fie drept niște demonstra-

cară pe scările șubrede; dar de pretutindeni asaltatorii fură întâmpinați cu o ploaie de bolovani și cu focuri de carabine care însă grație semi-întinericului, făcură din fericire mai mult sgomot de cât rău.

Cu toate acestea, după aproape trei sferturi de oră de efortări, de încercări reînnoite cu atâta îndrăzneală, de tenacitate și de perseverență și de succes, nici un Englez nu putu pune picioru pe blestematul zid, deasupra

Aventuri primejdioase la Pieile Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

CAP. I.

Mă găseam în Statele-Unite din America, în 1848, adică la o epocă când tot vestul țării nu era decât o pădure imensă, populată de câteva colonii rare și de indienți, dușmanii albilor. Acolo unde azi se ridică orașe înfloritoare, pe drumul care parcurge azi calea ferată de la San-Francisco la New-York, Pieile roșii își construiau colibele; acolo ei ucidău cu toptanul bivoli, urși, lupi, pantere, jaguari, fără a mai număra crocodilii și șerpii cu clopoței. Eu ardeam de dorința de a cunoaște aceste regiuni aproape inexplorabile. Eram de 25 ani, vorbeam englezește ca un american, eram curajos ca un adevărat francez și Dumnezeu îmi dăruise umeri largi și o lungime de 5 picioare și 10 degete.

Nu mă temeam deci nici de om, nici de fiară. Hătărăi dar să încerc aventura.

Călare pe un cal sdravăn, mă îndreptai spre vest, în statul Missouri, și când văzuți că ori-ce urmă de civilizație dispăruse cu desăvârșire din țara din împrejurime, mă oprii la un colon numit Laban Ragget. Bietul om nu avea alte bunuri decât casa lui, construită din trunchiuri de arbori aproape despicate; sub această scoarță aspră însă se ascundea o inimă de aur și mult bun simț. Familia lui era foarte numeroasă; ea se compunea din soție, fiice, o mulțime de nepoți, un frate care se numea Edom Ragget, alte două surori ale nevestei și cinci băieți ai lui: Simri, Joab, Othina, Elihu și Obed. Niște băieți sdraveni! Era o plăcere să-i privești când plecau la pădure, cu securile lucind pe umeri și cu ce iuteală doborau copacii.

Mă siliți să urmez și eu pilda lor și în câteva luni devenisem tot așa de sprinten ca și ei și săpasem o mare întindere de pământ.

La epoca aceea jurnalele cari ne veneau de departe, anunțau că în California se descoperise straturi de aur de o bogăție ne mai pomenită. Toți ne aprinserăm. Seara, împrejurul focului care pâlpâia într'un cămin mare de piatră, nu mai vorbirăm decât de minele de aur. Ce ocazie mărească de a face avere niște oameni cu brațe de oțel și sănătoși, cum eram noi! În adevăr, am strâns o grămadă enormă de aur dacă ne am duce în California. Și de ce nu ne-am duce!

În timpul acestor desbateri sosi în oraș un om pribeag. Avea o căruță frumoasă și o pereche de cai sdra-

venii; el nu avea decât două băieți și cânta să închirieze o arendășie.

Laban îl cheamă la el și îi zise:

— Poate că vom putea face târg amândouă. Eu am chef să mă duc ceva mai departe, înspre vest. Aceea ce poți face mai bine, este să-mi dai trei sute de dolari, caii și căruța mea și în schimb ți-aș da locuința. Ocazia era prea frumoasă pentru ca emigrantul să o lase să-i scape.

Două zile după aceasta noi ne îndreptam spre Munții-Stâncoși, pe cari trebuia să-i trecem spre a ajunge la California.

Formam o trupă impunătoare, căci mai multe familii din vecinătate veniseră cu noi.

Un mare număr de căruțe mergeau în urma noastră, ducând femeile, copiii, lucrurile și merindele. Ele erau mari de tot, cu patru roate foarte solide construite și acoperite de o pânză groasă, susținute de niște cercuri.

Laban avea două. Oamenii mai în vârstă erau călări, iar tinerii pe jos, cu securea și cuțitul la cingătoare. Eu aveam un revolver care îmi servise în mai multe ocazii.

La început o luarăm pe țărmurile lui Missouri; aveam apă și fână din belșug pentru cai. De altfel aveam cu noi provizii de ori-ce soi. Noaptea ne făceam corturi de piei, sub cari se adăposteau femeile, copiii și bătrânii; noi cei tineri, dormeam sub cerul liber, și cum eram învățați cu viața aspră, pentru noi era o plăcere de a dormi afară, la aer curat. După câte-vazile, întoarșerăm spatele râului ca să intrăm în teritoriul Nebraska. Așa atunci că «teritoriul», este o regiune, care nu are mai mult de 60 de mii de locuitori, și care, în loc de a se guverna singură, cum fac Statele, este administrată de un guvernor numit de puterea centrală adică de președintele Statelor-Unite și de Congres, compus din Camera reprezentanților și de Senat.

Nebraska era departe de a poseda numărul trebuincios de locuitori pentru a aspira la rangul de Stat. Țara prin care treceam, ne-o dovedea. Era un fel de pustiu arid și ars de soare.

Indienii Dacotas, Pauvnie și Omahas, făceau mereu năvăli și nenorociri aceluia cari le cădea în mână. În adevăr, ne gândeam mai puțin la ei, de cât la trupele de bivoli pe cari nădăjduiam a întâlni; ne bucuram dinainte, la ideea de a omorâ căi-va și de a face câte-va fripturi delicioase.

Intr'o noapte, poposisem pe țărmurile unui râu numit Micul Urs, care se varsă în râul Nibrasca. În spre dimineață, începu să plouă, apoi se lasă o ceață groasă. Ar fi fost bine de stat sub corturi, dar vremea rea se apropia și trebuia să iuțim drumul. Deja, toți tovarășii noștri o porniseră, și lucru ciudat, noi întârziaseam. Sunri se puse în vârful unei căruțe, unde erau suite femeile și copiii. Obid și cu mine, ne suisem în alte, pe care o mână Joab, și înainte de a strânge cortul, mai dam un ocol să vedem dacă nu se uitase nimic.

De odată, țipete îngrozitoare se aud aproape de noi, pe când o ploaie de săgeți, spintecă ceața. Bieții noștri cai, atinși adânc, nebuni de spaimă și de durere se incolăcesc și nechiază.

— Înainte! înainte! strigăm noi lui Simri și lui Joab. Nu vă mai îngrijiiți de cort.

Caii biciuiți sdravăn, galopează spre o pădurice care se zărește de la distanță.

Laban Rogget, fratele lui, cei trei alți băieți și cu mine, alergam pentru a ajunge căruțele. O clipă arborii ne ascunse pe tovarășii noștri, apoi reapărură înconjurați de o trupă numeroasă de indienți. Dușmanii noștri, aveau fruntea împodobită cu pene, corpurile zugrăvite cu roșu. Ei întorceau și răsuceau topoarele, scoțând țipete sălbătice, capabile de a intimida pe cei mai curajoși.

Cu toate acestea, d-na Rogget și cu tovarășele ei, apucase și ele securile și se apărau cum puteau. Un mizerabil Piele Roșie, strecurându-se pe la spatele lor, luase unul din copii și-l ducea. Țipetele sărmanului copilăș fură auzite de d-na Rogget, și cu o lovitură de secure, tăia brațul hoțului, care se rostogoli la câțiva pași, urlând de turbare și durere.

Atunci sosirăm și noi. Trebui să ne luptăm câte-va minute pentru a isbuti să degajăm căruțele. Apoi, fără a înceta de a trage, o luarăm la fugă, căci era evident că am fi fost perduți dacă indienții se făceau stăpâni pe caii noștri. Din depărtare se zăreau tovarășii noștri plecați înainte.

Nu-mi desluseam de ce ne lăsau fără ajutor, și mă gândeam că și ei trebuie să se apere contra Pieilor Roșii, și că i-am fi respins ușor de am fi fost strânși cu toții la un loc. Experiența mi-a dovedit că indienții, de și li s'a făcut reputația de oameni bravi, sunt toți așa de lași pe cât sunt de cruzi, și-i vezi luând la fugă, când le ții pept și ești la număr egal cu ei.

Noi alergam mereu. La fie-care moment, cădea câte un obiect din căruță, dar nu puteam opri ca să-l luăm.

Alergasem așa în goană, aproape un sfert de poștă, când Indienii, cari nu încetaseră de a ne bombarda, se apropiară amenințător. Mă pregăteam să trag în vre-o 4 dintre ei, cari erau la dreapta mea, când sueră pe la urechile mele un glonte. Mă dedei repede înapoi și mă ascunsei după o roată; această mișcare bruscă mă scăpă. Doi din Indieni căzură, pe când cei-lalți doi, se duseră lângă camarazii lor rămași la o distanță respectoasă. Dar ce să făcuse Obed? De geaba mă uitai prin toate părțile, nu'l zării. Strigai la frații lui să oprească căruțele, și să vie la mine ca să'l căutăm. Vocea mea se perdu în mijlocul urletelor atât de stridente, par'că ar fi fost strigăte de diavoli. O nouă trupă de dușmani, năvăli asupra căruței ocupate de femei. Toți alergarăm să le apărăm; gloanțele suerău prin aer; eu simții o durere îngrozitoare, apoi totul dispăru dinaintea ochilor mei.

Când imi venii în fire, căutai să mă ridic, dar căzuți țintuiți la pământ. Un glonte imi trecuse prin amândouă picioarele. O îngrozitoare poziție! În depărtare, cele două căruțe înaintau, tot înconjurate de Indieni, care, neapărat, nu așteptau de cât o ocazie favorabilă pentru a încerca un nou atac.

Orî cât de victorioși ar fi fost prietenii mei, nu le era cu putință a veni să mă caute. Ceafa începea și ea a'î ascunde privirea mea, și de odată, atât prietenii cât și dușmanii, dispărură cu toții! Sărmanul Obed fusese ucis, fără îndoială, și eu, aveam să stau acolo, până în momentul când Indieni aveau să vină și să mă ciopărtească de viu! La gândul acestui chin îngrozitor, simții că'mi îngheață sângele, dar energia mea se revoltă. La o mică distanță pe țărmurile unui râu, creșteau tușiuri; mă târii și eu pe mâini cât avusei putere și după mari suferințe isbutii a mă ghemui sub un frunziș. Nicî acolo nu eram în siguranță, căci Indieni mă puteau găsi.

Rănile mele imi încheștau membrele, aproape să nu mă mai pot mișca de loc. Cu toate astea, pentru a înlătura de a nu fi ciopărit, era absolută nevoie de a'mi găsi vre-un refugiu ca să nu mă găsească. Examinai râul, și văzuî că era destul de adânc, ca apa lui să mă poată suporta, atunci când nu ași mai fi avut putere de a innota.

Imi pusei dar pe piept carabina mea încărcată, pistolul și praful de pușcă, adunai tot ce aveam ca energie, și printr'o sforțare supremă, alunecai pe spate de-alungul rîului, până în momentul când picioarele mele intrară în apă; curentul mă împingea, după cum prevăzusem și mă

duse până în păduricea în care începuse lupta, dimineata, cu Indieni.

Crăci mari atârnav în apă; apucaî una din ele, și simțindu-mă mai reînviat de baia rece ce luasem, mă înălțai cu putere, până ce dedei de pământ. Sufeream așa de tare, că'mi curgea nădușeală pe frunte. Mă oprii un moment, apoi luându-mi pusca în dinți, urmaî a trece în altă cracă, căutând a nu face nici un sgomot, de teamă de a nu atrage atenția vre-unui Piele-Roșie, rămas în vecinătate. Ajunsei ast-fel în mijlocul unui pom gigantic. O ramură enormă se desprindea de trunchiul. Isbutii a mă așeza și abia atunci răsuflai în libertate văzindu-mă complet ascuns într'un fel de cuib de frunziș. Era cu neputință să fiu zărit, chiar de ar fi trecut pe sub pomul în care eram pitulat; Indieni nu puteau să se ia după urma mea prin apă; eram deci afară de orî ce primejdie. Cu toate astea, eram oare asigurat că scăpam de acei șireți bandiți? Ecoul nu repeta el descărcăturile puștilor lor? Ascultai multă vreme, palpitând și plin de groază. Durerea ce mi-o pricinuia rănile mele, mă aduse la realitate. Apa rece oprise sângele de a mă curge și mă desumflase locul. Rupsei și eu batista de 'mî legaî rănile; apoi cu urechia țintită, ca să aud mai bine, așteptai.

Soarele se ridica pe cer. Era o liniște plăcută. Câte odată tresăream la tipătul îndepărtat al unui vultur. Frunzele se mișcară! Nu era de cât un șearpe cu clopoței care se urca pe trunchiul în sus, fără a mă zări. Imi plăcea mai mult vecinătatea lui de cât aceea a Pieilor Roșii, pe cari tot mi se părea că'i aud în depărtare. Mă cântau ei oare ca să mă ciopărtească? Cum aveau să vie? Fără sgomot, ca șerpii, sau țipetele lor de război și îngrozitoarele urlete aveau să'mi vestească apropierea lor?

Nicî nu-mi venea să mă fac o mișcare. A! de ce cedasem dorului meu de a călători, fără nicî un interes?

Poate că'mi sunase ceasul din urmă! Viața mea, la ce'mi slujise până aci? Sfaturile bunele mele mame, mi le aduceam oare aminte acum? O mie de gânduri triste, o mie de regrete se învălmășeau în creierul meu aprins.

O rugăciune din copilărie imi veni în minte. Mă rugai și mă simții mai liniștit. Toată ziua trecu astfel. Veni noaptea. Nu fu cu putință să închid ochii. Grijei mele se mă adăoga și foamea. De mai multe orî, mi se întâmplase să nu mănânc o zi întreagă. Nu mi-ar fi fost nimic, dacă sângele ce pierdusem nu m'ar fi slăbit; mă simțeam că-mi vine rău.

Cu ivirea zorilor trebuiau să apară

și prietenii mei; nu au să mă lase așa și nicî pe sărmanul Obed.

În sfârșit, iată aurora se iverse. Căutai a'mi întind picioarele; imi fu cu neputință a le mișca.

Ce lungi imi părnă ceasurile! De astădată nu mă înșelam. Anzeam în depărtare tinete, lungi urlete ale indienilor. Se apropiau din ce în ce mai mult. A, mișei, intrau în pădure! Doamne, dacă mă vor descoperi? Îi vedeam venind, ducându-se, căutând, desfăcând crengile. A, eram pierdut! Unul din ei m'a văzut! Incet, târându-se, se apropie de mine și cu fața veselă de o bucurie crudă, ridică toporul înspre mine.

Nu, nu venise nimeni. Nimic nu era adevărat din ce mi se păruseră. Era tăcere pretutindeni. Aiuram!

Deodată imi adusei aminte că aveam în buzunar o tabacheră cu turun. Fumai o țigară cu nesafiu și imediat mă simții mai bine. Ziua o petrecui fără nicî un incident. Incepuî a crede că indienii nu mă aveau de gând să vie. Dacă m'as scobori din pom? Vaî, mi-ar fi fost cu neputință a mă mai sui înapoi! Si atunci as fi devenit prada sălbaticilor și a șerpilor, căci simțeam că nu puteam face nicî zece pași și nicî a sta în picioare. Noaptea veni iarăși. Imi atârnav pusca de o cracă și mă lungii cât putui lângă trunchiul pomului, înlănțuindu-mi bratele de o altă cracă, ca să nu cad. Adormii un somn adânc. A doua zi când mă desteptai mă simții mult mai bine, dar muream de foame.

La o mică depărtare de pușcă se juca printre frunze un racun.

— Chiar de as destepa Pieile-roșii, imi zisei eu, trebuie să'l pregătesc pentru dejun, căci mor de foame.

Desprinsei dar carabina, o pusei la ochi și trasei. Ce folos însă! Racunul căzu la rădăcina pomului, dar chiar de aș fi putut să mă scobor să'l iau, cum era să'l mănânc crud?

Pe când reflectam astfel anzii deodată în depărtare un strigăt. Era strigătul unui om. Imi luai repede pusca și cu degetul pe trăgaci, așteptai, nemișcat și nerăbdător, să văd ce avea să se petreacă.

CAP. II

Mă așteptam să dau ochi cu fața arămie a unei Piei-roșii. Auzii un sgomot ușor; niște pași se apropiu cu multă băgare de seamă. Dăduî la o parte frunzele cari mă adăposteau și văzuî fizionomia sinceră a prietenului meu Obed Rogget. Era pitulat sub un tufiș și privea îngrijat în toate părțile.

— Obed! Obed! — îi strigai eu, uitând, în bucuria mea, orî-ce precauțiune. Sunt aci, prietene! vino de-mi ajută să mă scobor.

— Cum, Jeane, d-ta ești? — răspunse Obed, care se și grăbi să vie sub pomul unde mă aflam. Ce noroc!

— Nu ești mai fericit ca mine, dar mai întâi de toate ajută-mă; îmi este cu neputință să mă dau jos singur.

— Dar și mie îmi este greu să-ți vii în ajutor. Privește, indienii m'au rănit la amândouă brațele.

Văzui atunci că bietul băiat era galben ca ceara și abia se ținea pe picioare. Cele două brațe, teapene, le ținea lăsate în jos. Cu toate acestea nici în pom nu măi puteam sta. Rupsei una din mânecile cămășei mele, o făcui fâșii, pe care le înodați una de alta și cu această sfoară născocitiți îmi lăsaui în jos pușca și pistolul; apoi, agățându-mă cu amândouă mâinile de craca pe care sezușem, mă lăsaui în jos, pe o alta, unde mă oprii puțin ca să mă odihnesc. După aceea mă scoborâi pe o alta și așa mă departe, având grije să-mi țin picioarele întinse, de teamă să nu le isbesc prea tare în momentul când voi ajunge la rădăcina pomului.

În sfârșit, după o scoborâre dureroasă, atinsei din fericire pământul și putui strânge în brațele mele pe sărmanul Obed, mai ciopârțit decât mine.

Nenorocitul nu mâncase și nici nu băuse nimic din momentul când, fiind rănit, se ascunsese sub tufișul din care l' scosese detunătura puștei mele. Se plângea mai ales de sete.

Dar cum să ne procurăm apă. Îi arătaui riul, pe care el încă nu l' văzuse, și punându-i pălăria mea între dinți, îi spusei să se lase pe brânci și să ia cu dânsa apă. Așa făcu. Apucaui apoi cana noastră de gen nou și apropiindu-o de buzele prietenului meu, îi dădui să bea, sore marea lui bucurie. Se măi duse încă odată la riu de luă apă și atunci fu rândul meu să beau din apa limoede și rece. Am sorbit-o cu atâta plăcere, ca pe cel mai bun vin ce aș fi băut vre-odată în viața mea.

Descoperirăm apoi racunul impușcat de mine.

— O, strigă Obed, zărindu-l, ai să-l mâncăm nefript, dar să-l mâncăm repede.

— Nu, îi răspunsei, adu-mi frunze și uscături ca să aprind focul; uite, amnarul e la mine.

— Obed nu așteptă să-i spun de două ori; într-o clipă trase cu picioarele lângă mine o mulțime de crăci uscate, cărora le dădui foc; apoi jupuî racunul, îl înfipsei într'un băț și începu a-l frige. Friptura noastră indiană fiind repede gata, o mâncărăm cu lăcomie, găsind-o delicioasă. De altfel racunii, care se găsesc foarte numeroși în țara aceasta udată de riul Mississippi, sunt foarte căutați de vânzători. Racunul este un animal

mic, de forma epurelui și a șobolanului, dar de două ori mai gras decât acest din urmă.

După ce dădui lui Obed să mănânce, iar el mă ajută să mă depărtiez de foc, îl examinai rănilor și văzuî că ele nu erau așa de grave după cum credeam la început. Câtî-va mușchi îi fuseseră zdrobiți, ceea ce produsese o paralizie momentană, dar nu fusese nici un os atins și era foarte probabil că în scurt timp Obed avea să se vindece.

După ce l' spălai cu apă rece, îl legaî cum putui mai bine și apoi mă ocupaî și de mine.

Văi, mă incredințaî că vor trece mai multe săptămâni până să pot umbla. În tot cazul, pentru un moment posedam, pentru noi doi, două brațe bune și două picioare solide. Și cum nu era în firea noastră să fim tristi, găsirăm că ne era bine și așa.

O singură mâhnire aveam: aceea că nu știam nimic de soarta prietenilor noștri. După ce vorbirăm mult despre ei, Obed mă părăsi pentru a se duce să-și caute pușca, pe care o ascunsese într'un tufiș din apropiere. Se reîntoarse numai de cât; acum aveam două puști la îndemână și două pistoale, căci Obed, neputându-se servi de ele, mi le dete mie. Le examinai cu luare aminte, le încărcai și le pusei de o parte la îndemână. Ori cât eram de neputincios, cu toate astea animal or om, care ar fi îndrăsnit să mă atace, ar fi găsit în mine un adversar de temut. Obed mă lăsă să-mi sfârșesc lucru, apoi îmi aminti că o mulțime de obiecte căzuseră din căruțe, pe timpul luptei. Voi să se ducă ca să se incredințeze dacă indienii nu le luaseră. Mi dedei toate silințele ca să l' opresc din această cale, dar toate fură în zadar.

— Adio Jeane, îmi zise el plecând. Dacă nu mă reîntorc, să știi că tâlharii aceștia de Pieî Roșii, m'au dat gata. Dar înainte de a ajunge acolo, mă voi sluji de picioarele mele, și le voi dovedi, că dacă brațele mele nu măi sunt bune de nimic, ele tot sunt încă sprintene și libere.

Aceste ultime cuvinte mă duseră într-o lume de reflecții foarte triste. Mă măi gândeam și la viața mea trecută și la situația actuală. Lungit sub pom mă gândeam astfel: cu capul rezemat de unul din brațe și cu picioarele în spre foc, puțin câte puțin ochii mi se închiseră și adormii de un somn dus. Când mă deșteptai, un spectacol înfrorător îmi isbi privirea. Lângă mine, un șearpe enorm stă incolăcit. La ce-mi slujeau armele acum? Într-o clipă, reptila se putea arunca asupra-mi să-și înfigă colții veninoși în gât.

Pistoalele îmi erau aci, și nu puteam să întind mâna de teamă ca o

mişcare a mea să nu fie semnalul perzaniei mele. Singura nemîșcare, nemîșcarea absolută putea să mă scape. Șearpele putea să fie de vre-o 6 picioare lungime. Corpul lui galben, și acoperit de pete negre, de-a lungul lui, era gros cât un picior de al meu. De odată își ridică capul scârbos, lătăreî și plin de solzi! Ochii lui se fixară asupra mea. Abia îmi țineam răsuflarea, și în timp de câte-va clipe, carî îmi părură un veac, șearpele mă privea, și eu nu-mi puteam lua ochii de la el. Capul i se lăsă în jos, în sfârșit; simțeam că îmi era cu neputință a măi rezista multă vreme unei asemenea încercări. Înăbușam! Mi se părea că ceva greu îmi apăsa pieptul, și cu toate acestea nu îndrăzneam să fac nici o mișcare.

Pentru a doua oară, reptila își ridică capul. Încet unul câte unul din inelele lui, se desfăcură. Auzi zângănitul clopoțelilor carî îl producea coada lui, și înțelesei că se pune în mișcare. Mai mult ca ori când, trebuia să-mi stăpânesc nervii de a vibra, mușchii de a tresări. Monstrul se apropia aproape pe nesimțite; mă atinge. Grozăvie! se urca pe picioarele rănite. Mă siliî cu o supremă efortare a rămâne nepăsător și rece ca piatra. Mi se părea că am să mor, când de odată, auzii în depărtare un strigăt, și recunoscuî glasul lui Obed. D-zeu să fie lăudat. Eram scăpat! Căutaî în toate părțile șearpele, dar dispăruse. Auzise, probabil apropiindu-se prietenul meu, și pe mine crezându-mă mort, sau cel puțin în neputință de a-i face vre-un rău, fugise de pericolul care se apropia.

Dar unde îmi era tovarășul? În acest moment îl auzii strigându-mi: — Jeane, pregătește-ți pușca, nu e nici un moment de pierdut.

Apoi îl văzuî sosind găfind, alergând cât putea. Nu se opri de cât când fu la spatele meu, refugiu, pe care nu l' ar fi căutat, bine înțeles, dacă nu s' ar fi găsit în imposibilitate de a se apăra.

(Va urma).

CĂTRE CITITORI

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica ori-ce articole interesante privitoare la călătorii sau vânzători, în țară sau străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtiei, în scrisori francate, vor fi adresate direcțiunei «Ziarului Călătorilor», strada Brezoianu, 11, București.

IN ȚARA CUTREMURELOR

Taškent-Capitala Turkestanului

In primele zile ale lui Ianuarie, violente cutremure au făcut numeroase victime în Turkestan, și mai ales în împrejurimile Capitalei lui—Taškent. Se va citi deci cu interes descrierea acestei capitale care, cu drept cuvânt poate fi numită capitala țării cutremurelor.

Taškent—castel de piatră — cucerit în 1865 de generalul rus Cernareff, în capul a numai 1910 oameni, a devenit astăzi unul din cele mai mari orașe ale imperiului și cel mai populat din Asia rusească. Ocupă un spațiu tot atât de mare ca Parisul, dar e slab locuit în raport cu întinderea lui. Afară de cartierul indigen, care și-a modificat foarte puțin înfățișarea de altă dată, orașul are un aspect modern, aproape american.

Bulevardele largi ce se întretăie și se prelungesc pe câte mai multe verste, sunt mărginite de câte un dublu șir de arbori, pe cari riulețele ce curg pe marginea trotuarelor îi udă neîncetat.

Casele, construite din lemn, sunt cele mai multe joase, din pricina deselor cutremure de pământ. De regulă ele au câte o poartă acoperită și curți umbroase înconjurat de ziduri. Aceste ziduri sunt făcute din cărămizi de humă, în care s'a amestecat paie tocate. Acoperișurile sunt de o împletitură de ramuri, peste care se așterne un strat gros de pământ care devine în curând pajiște. În timpul căldurilor mari casele sunt foarte răcoroase. Dar în sezonul ploilor, pământul se umflă, crapă, și câte odată acoperișul se năruiește, surprinzând pe locuitori în timpul nopții. Din pricina aceasta, acoperișurile sunt foarte bine întreținute.

În cartierul rusesc există tot confortul vieții moderne, și chiar defectele și corupția ei.

Orașul este foarte bine așezat ca să poată deveni unul din cele mai mari centre comerciale ale Asiei. La răspântia drumurilor Silesiei, Afganistanului și Persiei, legate de Europa prin drum de fier, împresurat de culturi superbe, cari se întind neconținut, viitorul orașului e asigurat.

Bazarul din Taškent, grămadit ca un mușuroi în mijlocul aceluși ghetu indigen, e departe de a semăna cu cele din Bukara, Teheran, sau Tiflis și de a fi locul de întâlnire favorit al eleganțelor și elegantelor gură-cașcă; este un oraș deosebit, un cartier autohton, al cărui substrat tătarăsc a fost fărâmițat de toate rasele ce s'au perindat rind pe rind în Turkestan. Se simte acolo rânzezeala vechei barbarii și a fanatismului în care adierea

civilizației n'a pătruns de cât foarte puțin.

Ceea ce caracterizează bazarul din Taškent, este împărțea meseriilor în treizeci și două grupuri, și fiecare din acestea în treizeci și două de specialități, așa că, fiecare prăvălie ne vândând de cât câte un articol unic, ca să faci târgueli trebuie să cutreeri tot bazarul. Și D-zeu știe dacă lucrul e plăcut pentru siguranța și mirosul tău.

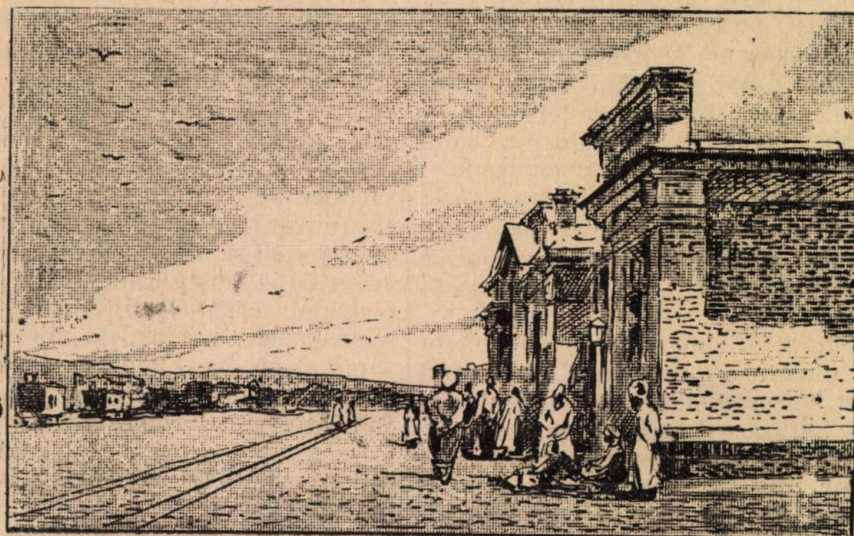
Taškent e o adevărată pepinieră de rase, avându-și fiecare cartierul, templul, limba, costumul și tradițiile, în-sufletește unele față de altele de urși și patimi pe cari veacurile nu le-au putut potoli. Kașgarieni, Afgani, Persani, Bukariști își aduc produsele industriei lor respective; cei mai mulți nu sunt de cât oaspeți trecători. Caza-

nuri. Acești adoratori ai focului și-au păstrat intact costumul național, părul lung, barba rasă, bonet rătănd și papuci cu virful întors în sus. Obținând de la guvernul rusesc dreptul de a avea pământuri, ceea ce le era interzis înainte, se îmbogățesc prin camătă.

Câțiva țigani sunt în general disprețuiți și trebuie să se țină departe de restul populației. De altfel sunt ticăloși și răi.

Nu e același lucru cu evreii cari, îmbrăcați ca musulmanii, cu cealmaua cu blană și lesne recunoscuți prin perciuniile lor, exercitează cu o vădită superioritate profesiile liberale.

De când rușii i-au pus pe același picior cu ceilalți indigeni, ei au acaparat marile comerț și speculează asupra tuturor mărfurilor, disputând terenul

Gara din Taškent

cii stau deoparte, pe jumătate nomazi, trăind prin corturi. Ei se ocupă cu creșterea cailor și vitelor, tes pânzeturi grosolane, fabrică pâsle și fac din orez și porumb o băutură numită *buză*, pe care o vând în bazar, în zilele de târg, în ulcioare pline. Ei au monopolul *kumisului*, lapte de mână fermentat, pe care asiaticii îl prețuiesc foarte mult.

Tătarii sunt foarte numeroși. Precedând pe ruși, cunosc mai bine țara și își datoresc îndemânării și cunoașterii limbilor ruse și turce situația lor privilegiată. Ei slujesc de intermediari între învingători și învinși.

Hindușii, originari din Singapur (India) reuniți în același caravanserai, vând țesături din Cașmir, șaluri și museli-

Slavilor și Armenilor.

Dar grosul populației sedentare din Taškent e compus din Sarți, cari par a fi fost primii locuitori ai orașului. Nu s'a putut afla încă originea acestei rase, dacă rasă este, căci nu are tip predominant care să o distingă de celelalte.

Unii consideră pe Sarți ca un produs al amestecului dintre Uzbegii și Tadjiki.

Alții spun că cuvântul *sart*, în limbă tătarăscă, înseamnă sedentar. Ceea ce e sigur e că cei cărora li se dă acest nume fac castă a parte. Sartul este mai instruit, mai mlădios și mai întreprinzător de cât toți ceilalți din coreligionarii lui.

DIN ȚARA ZARANDULUI

Ocupațiunea locuitorilor

Ocupațiunea de frunte a românilor zărândeni este lucrarea pământului și creșterea vitelor, apoi bășitul și meseriile.

Lucrarea pământului e primitivă, cum s'a pomenit din moși-strămoși. Abia în timpul mai nou s'a introdus ici coala plugul de fier și alte unelte mai perfecționate. Oamenii seamănă de obicei păpușoi (cucuruz), grâu, secară și alac; numai acum de curând s'au început a se cultiva și alte plante

economice, cum e trifoiul, mazăricea, napii etc. E curios însă că ogor nu se face mai de loc; îndată după culesul păpușoiului, locurile se ară din nou și se seamănă cu grâu sau cu secară. În chipul acesta pământul perde din puterea sa productivă, mai cu seamă, că guntoiu se face în măsură mică, ba în cele mai multe părți nu se face de loc.

Tot asemenea e curios lucru cu pășunea. Sunt rari comunele, cari să arbă pășune comună; în cele mai multe părți fiecare om își paște vitele în locul său. Caii și vitele în Zarand sunt de soi mocănesc, de munte. În jurul Bradului, Crișciorului și Baiei-de-Criș se află multe vite de culoare roșie, cari samănă cu vitele de soi elvețian.

Pomicultura sau cultivarea pomilor este lătită în tot Zarandul și aduce bune câștiguri locuitorilor, deși nu se cultivă poame de soiuri alese și nobile; cu poame și legumi Zărăndeni și Crișeni—cum se mai numesc ei—fac negoț lătit prin Munții-Apuseni și în alte părți în afară de Zarand. Cu legumăritul se ocupă în măsură mare femeile din Tebea, Vaca, Ribița și Rîșca, pe cari le vezi vânzând legumi la târgurile din Abrud, Roșia și alte locuri.

Asemenea se află mai în toate satele Zarandului mulți *sfârnași* de vite.

Cuvântul *sfârnaș*, *sfârnașie* este un termen ardelenesc și înseamnă un fel de neguțător, care cumpără și vinde în târguri, pe câștig, cu deosebire bucate și vite. Astfel sunt sfârnași de bucate și sfârnași de vite. Aceștia din urmă în Zarand se numesc *chiușeri*. *Chiușeritul* este deci negoț de vite și *chiușă* înseamnă târgul (vindearea sau cumpărarea) ce se face. Așa spre pildă când Zarandianul zice: „Nu-mi fac *chiușă* cu el” înseamnă că: nu vreau să vând sau să cumpăr de la el.

Un ram însemnat de câștig este *băeșitul*. Pământul Zarandului e bogat în metale nobile, cari se exploatează din timpuri vechi. Străbunii noștri, Romani, încă au avut pe aici mine și s'au ocupat cu spălătul aurului. Acum, precum am văzut mai înainte, se scot metale nobile, dar cu deosebire aur, în mare belșug. Băile de aur se află în partea dinspre răsărit a Zarandului; pe la Brad, Tebea, Mesteacăn etc. s'au descoperit cărbuni de piatră și se exploatează de acum de curând.

O mare mulțime de Români din Zarand se ocupă cu băeșitul, la care se pricep foarte bine. Băeșii se ocupă în parte și cu economia, dar sunt numeroși aceia, cari trăiesc numai din băeșit. Băeșul, precum știm, are un mod de viață deosebit de cel al plugarului; el câștigă mai mult de cât acesta, dar e și mai cheltuitor. Pe când plugarul din Zarand are traiul simplu și se în-

SUCCESELE UNUI TEATRU

Printre teatrele londoneze, teatrul Drury-Lane se bucură cu drept cuvânt de o reputație universală, mai ales din cauza minunatei sale puneri în scenă.

Ilustrația noastră arată pe doi actori îmbrăcați în costume de marabuți, cari prin atitudinea lor grotescă stârnesc râsul publicului.

Pe o scenă relativ mică, conducătorul teatrului a trebuit să pună o mun-

Doi actori îmbrăcați în costume de marabu

Acum acest teatru obține succese cu o piesă al cărei subiect e istoria minunată a unui copil care are de amuletă un bob de fasole și care crește cu o repeziciune uimitoare.

că enormă spre a face ca să se miște mai mult de o sută persoane, câte apar în piesă.

Blaz.

destulește cu puțin, băeșului îi place a trăi mai bine, a se îmbrăca cu haine mai luxoase, mai scumpe și a face chiar pradă din câștigul său pe băuturi și petreceri, Dumineca și în sărbători, când e liber și poate și el gusta în tihnă aerul și dulceața razelor soarelui.

Băeșii, cari au fost mai cumpătați, au făcut stare bună, unii mai norocoși s'au chiar îmbogățit. Iată în privința aceasta un exemplu: Românii din Crișcior, cu 15—20 de ani înainte erau—cu o mică excepție—jeleri, fără pământuri și grădini, dar în acest răstimp ei au răscumpărat partea cea mai mare de proprietăți de la foștii proprietari, așa că proporțiunea de atunci cu patru din cinci părți domnească și numai a cincea românească, a devenit astăzi tocmai întoarsă! Băile sunt a-

proape toate în mâini străine, cu deosebire în mâinile unor societăți nemțești, cari dispun de capitaluri mari; numai ici-colea dăm și de câte un proprietar român de băi.

Cu *meseriile* încă se ocupă mulți Români din Zarand, dar nu ca ocupațiune principală, ci ca un izvor de câștig. Dintre meserii se lucră cu deosebire acele, de cari au lipsă săteni de pe Criș, așa dară ramurile de industrie de prima necesitate. În unele din aceste însă Zarandani sunt foarte dibaci și destoinici. Astfel este s. p. *bărdășitul*. Bărdași sunt în fiecare sat și ei fac clădiri întregi. Casa română în Zarand începând dela tălpi, până sus la acoperiș și până la ochiul de fereastră, e făcută de mâna română. Dar afară de aceasta e de admirat, cum acești bărdași—oamenii fără car-

te—fac turnuri de biserici și poduri foarte trainice.

Afară de bărdași mai sunt *spătari*, în satele Rișea, Rișculița, Baldovin, Uibărești, etc. unde familii întregi lucră larna, la facerea de spete, pe cari le vând în Bănat și în alte părți, până prin România. Rotari se află în Leant, Ribicioasa, Dobroț ș. a. În Bănești tot satul e *tălpar*; ei își vând marfa pe la târguri și meseria trece de la tată la fiu. Mai sunt apoi *măestri de buși, olari, petrari, cojocari, fauri* etc. *Impletituri de paie*, d. e. pălării și corfe să fac în Bulzești, Tomnatic, Vața, Ribița, iar var se scoate în comunele Blășeni, După-piatră ș. a. și să transportă spre vânzare până pe la Deva și Arad.

Afară de aceste e lătită ferberea vinarsului. Mai la fiecare casă se află căldare de fert vinars, cel puțin pe sama casei, iar unii fierb cu bușile vinarsul spre vânzare.

Portul românilor din Zarand

În privința portului la Români din Zarand se petrece același lucru, cel observăm la poporul nostru în multe părți ale Ardealului. Cu cât se află satele mai aproape de oraș și cu cât țărani români vin mai mult în atingere cu străinii, cu atât portul lor este influențat tot mai mult de aceștia și de luxul din orașe. Portul vechiu, original din Zarand mai bine s'a păstrat în părțile muntoase ale Zarandului, pe la București, Rovine, Șesuri, Curechiu, După-piatră, ș. a. Apropiindu-se însă de locurile băsești și de valea Crișului, portul este influențat și schimbat de porturile străinilor, ce se află pe acolo.

Dar și în părțile aceste plugarii au păstrat încă mult din portul românesc, așa că putem zice, că la ei motivele sunt românești și portul e numai corcit și împetrit cu străinism, pe când băeșii au port mai de tot străin.

Deja pe la Criscior, Zdrapti, Terătel să observă aceasta schimbare în port. În comunele aceste, precum și mai în jos în valea Crișului, pe la Brad, Baia-de-Criș și Hălmagiu portul țaranilor este corcit cu porturi străine.

Asefel deci portul românesc din Zarand—afară de cel al băeșilor—e de două feluri: mai original în munți și mai amestecat cu porturi străine în apropierea orașelor și minelor și peste tot în valea Crișului, adică în partea aceea a Zarandului, în care a pătruns cu deosebire cultura modernă și unde să află așezați mai mulți străini.

Portul în munți

În părțile muntoase bărbații poartă părul în plete, pălării cu margini late

resfrânte în sus, cămeși de pânză de casă și de bumbac, cu guler lat, cusut cu arnici în felurite culori la bătrâni însă cu negru sau cu ață albă; mânecile au pumnușei (pumnari) cusuți cu arniciu. În Curechiu mânecile sunt de tot largi; tot așa să deosebesc — cu privire la portul cămășii — unii Români din Curechiu. Atât în părțile muntoase, cât și în alte părți în Zarand, cămașa să poartă băgată în cioareci; în Curechiu însă sunt unii, cari o poartă peste cioareci, scoasă afară, dar nu prea lungă.

La brâu se poartă curea (șerpar) lată, și în spate suman, „lecru” (numit și tundra) de lână, iar iarna iaș pe sub el cojoace infundate sau și desfăcute la piept și cusute cu negru. Cioarecii sunt de lână albă, fără și-noare, iar opincile—încălțăminte obicinuită—au gurgui lung, încovoiat; în ele se încălță cu obiele, peste cari trag un fel de ciorapi de lână, numiți „călfuni” — de cari poartă și femeile.

Curelele de la opinci le înfășură peste cioareci și călfuni, dar numai de 4—5 ori în partea din jos a fluerului, așa că marginea din sus a călfunilor rămâne neînfașurată cam de un lat de palmă.

Femeile poartă pe cap năfrâmi de boltă, numite „chischinee”, de color deosebite. Bătrânele însă iaș broboade albe de giolgiu, cu un capăt lăsat pe piept în jos, iar celalalt e dat peste umăr, pe spate; de laturi la urechi, broboada e prinsă cu bumbuste (ace cu gămălie). Cămeșile sunt de pânză de casă sau de bumbac, cu guler lat, cusut cu arniciu în felurite culori. La unele se află de amândouă laturile chiotorilor două pătrați, cusuți des cu arniciu de o culoare. Mânecile cămeșilor sunt largi, încrețite cu „fodori” lați, cusuți cu flori pe margini, cât și peste încrețitură; mânecile mai sunt apoi cusute cu flori peste umăr până la fodorii și peste coate. Poalele sunt de pânză de casă sau din giolgiu, cusute pe din jos în „ochiuri” („ochiate”) sau chindisite. Dindărăt poartă opreg, învrăstat în roșu, galbin, vânat, negru ș. a.; la bătrâne însă opregul e negru. Dinainte au surțe din materie de boltă, hătrânele de lână neagră. Mai poartă apoi sumane scurte de lână albă și pe sub ele iarna au cojoace sau peptare. În picioare poartă călfuni albi de lână și opinci cu gurgui lung încovoiat, ca și bărbații; mai rar să poartă și cisme simple sau pe „ramă”.

(Va urma).

Înainte și După
întrebuințarea
Cremei și Pudrei „FLORA”
Pastă de **BUCOL** Apă de gură
dintii 1 leu 1 leu 50

SĂPUN de TOALETĂ „FLORA”

de o calitate ireproșabilă, foarte bine parfumat, catifelează mâinile și tenul
— Bucata lei 1,25 —

Tusea cea mai rebelă,
bronșitele acute
și cronice, tusea
măgărească vindecă sigur

PECTOSIN ITEANU

Sticla lei 3. Drogerii și farmacii

Anemia clorosa, neurastenia, histeria,
slăbiciunea generală combata.

HEMOFER ITEANU

— Sticla lei 4 —

BONBOANE

ORIENTALE

Parfumează admirabil gura și distrug ori-ce miros urât al gurei. Cutia 50 banii la drogerii și farmacii. A se observa marca: „Semiluna cu stea”.

**DURERI
Reumatice**

Nevralgii, migrenă, dureri de cap și de dinți, vindecă sigur **Nevralgine Jurist**. Un flacon 2,50 și o doză 50 banii la drogerii și farmacii.

Ocaziune Rară

De vânzare două scări de piatră cu preț foarte redus. A se adresa la ziarul „UNIVERSUL”.

Toți abonații la „ZIARUL CALATORIILOR“

Participă cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

1) O sobă «Godin» No. 3, cumpărată de la cunoscuta casă: Industria Metalică «Marcu», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) Una pușcă fină de vânătoare, cu 2 țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică Pieper-Bayard.

3) Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) Una carabină de mare precizie, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automatică.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin **B. D. Zisman**, 44, calea Victoriei, furnizorul Curței Regale.

5) Una oglindă mare venețiană de cristal;

6) Una măsuță de toaletă, cu oglinzi de cristal;

7) Una mașină de cusut de mână;

8) Două frumoase tablouri.

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mobile **Marco Dattelkremer**, str. Carol, No. 62.

9) Una pendulă de birou;

10) Una chisea de argint de China, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere **Schmith & Stratulat**, calea Victoriei, 53.

11) Un gramofon perfecționat;

12) Una mandolină, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică **Jean Feder**, calea Victoriei, 54.

13) Una fructieră, argintată și aurită, cu 12 cuțite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie **Th. Radivon**, B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) Una toaletă de bambu veritabil, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie și bambu, **D. Litmann**, strada Lipscani, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».

16) O » săpun «Flora».

17) O » pudră «Flora».

18) 2 ceasornice de argint, pentru bărbat.

19) 5 abonamente pe 6 luni la ziarul umoristic «Veselia».

20) 5 abonamente pe 3 luni la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Călătoriilor».

Prețul abonamentului: Lei 5 pentru un an, Lei 2.60 pentru 6 luni.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU ÎNCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

dela Bazarul Național de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Duțescu, calea Victoriei, 110, cel mai estin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflăte cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței».

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
2.50 c. 1/2 c. c. c. c.

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

În singurătățile mexicane. — (Vezi pag. 5000).

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALATORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei, jum. an 2.60

IN SINGURATILE MEXICANE

Soarele, într-un cer albastru, atingea cel mai înalt punct din arcu lui. Gasconul Cassenac se așeză pe o piatră, stăruit, învins de această singurătate mexicană, prin care rătăcea, pierdut de trei zile, fără a-și putea găsi nici drumul, nici cea mai păcatoasă hrană. Și locul unde se afla — un delieu chaotic între ziduri înalte — i se pare, cu sborurile mari de vulturi, că se scaldă într-o atmosferă de mori. Nu se mai simțea în putere de a înainta; stomacul îi era în dureri și capul zapăcit. Era scris, va muri acolo!

Cu toate astea Cassenac nu fusese de loc fatalist, câte-va luni înainte când la știrea că unul din compatrioții lui descoperise un strat de argint nativ într-un lanț de munți din pustiu Bolson, Mapini în Mexic, și se imbarcase, plin de speranță, de visuri de avere, și cu mare încredere în energia lui. Se bizuia pe îndrăzneala și stăruințele lui ca să cucerească viziunea de aur, după care aleargă atâția oameni.

Tocmeaia fusese repede făcută. Dar exploatarea era la începutul ei; trebuia mai întâi să se creeze instalațiile indispensabile. Cassenac nu-și facu sange rău. Ajuns, la debut, unui din cei dintâi, avea un mare noroc. Se pusese la lucru cu toată inima și nu se mira nici decum de această țară sălbatică și deșartă, care îl amintea — zicea el — câteva colțuri ale Gasconiei.

O lună după sosirea lui fu însărcinat cu o misiune urgentă: aceea de a se duce la Jimene, la o sută kilometri de sud, să cumpere cartușe de dinamită cari le lipseau, pentru a gauri stâncile. Căare pe cal, cu provizie și apă, făcuse drumul voios, fără a fi nevoit să se lupte cu fiarele sălbatice sau cu hoții și fără a suferi prea mult din cauza căldurii.

Întorcerea însă era problematică; pe la jumătatea drumului Cassenac oprindu-se puțin ca să se odihnească, carul său fu mușcat de un tâan și sperindu-se, o rupse la fugă.

Cassenac se lua după el, dar de geaba. O zi întreaga alerga, până ajunse la marginea unei prăpastii, unde probabil bietul cal își stăruise fuga nebună printr-o cadere grozavă.

În dășagi de pe cal rămăsese provizia de drum și armele. Gasconul nu mai avea cu el decât apa și cartușele de dinamită, pe cari le vârăse în sân, ferindu-le astfel de arșița dogoritoare a soarelui, care adesea se ridica la 40 grade.

Tot raul pentru Cassanac era acum că, alergând după cal, pierduse drumul. Deși ținea extremitatea lanțului de munți, totuși el mergea în spre nord, căci învălmășala văilor și a prăpastiilor îi împiedecau cu desăvârșire de a-și regăsi stratul. La urma urmei poate că l'ar fi descoperit el, dar foamea care îl chinuia grozav îi siense toate puterile. Bău însă puțină apă și mai găsim într-un buzunar o binecuvântată pastila de kola, îl mai veni puțin curaj.

Se ridică și se mai târi.

La cinci sute de metri trecătoarea se stărșea brusc printr'un fel de cerc mic, fără altă țăire. Când ajunse acolo, Cassenac scoase un țipăt de groaza.

Era formidabil și funebru.

Pereții munților formau ziduri întunecoase și seci. De jur-împrejur erau săpate peștere și în umbrele lor Cassenac vedea alte umbre, lucruri sinistre. Puțin câte puțin ochii lui desluși acest haos. Peșterile, dintre cari unele aproape de el, cuprindeau milioane de schelete și de corpuri mumificate. Așezați în rânduri, toți acești morți pareau că și daseră în taină pentru a asista la sfârșitul lui. Și Cassenac nu se gândi căuși de puțin că era poate în fața unui cimitir din Toltèques, aceste popoare cari în secolul al IV-lea se scoborâră spre sud și creară monumente însemnate.

În starea în care se găsea, nu culese din această descoperire decât impresii înfricoșătoare și spaima lui crescuse și mai mult când, lasându-și mai jos privirea, văzu în mijlocul circuitului douăsprezece tauri enormi de piatră cenușie, dintre cari unul i se păru că se scoală deodată din somnul secular și începe a se mișca. Cassenac, crezând că e o alucinație provenită din cauza foamei, se sprijini de zid cu amândouă mâinile; dar taurul se ridica deodată și mugii.

Sgomotul acesta rupse vraja tăcerii și omul, cu tot pericolul, respiră. Acest taur era un adevărat taur, pierdut ca și el în aceste locuri și care, înșelat de acele eligii, crezuse că și regăsisse turma rătăcnă. În goana neslăbită prin acea singurătate se acoferise de un praf cenușiu. Băile îi curgeau și ochii îi erau însângerați. Descoperind pe Cassenac, se repezi asupra lui. Gasconul însă nu se dete la o parte, după cum îi porunceau spaima lui.

Murea de foame. Un taur, era o

pradă, mare, îngrozitoare, dar înșfârșit, o pradă!..

Cassenac simțea un fel de ușurare. Acum erau doi! Omul nu avea arme; printr'o mișcare instinctivă căută în buzunar și scoase un cuțit. Bestia avea coarne scurte, dar ascuțite... și puterea ei, pe cari și-o desfășură într'o goană sacadată, scurtă, în galop.

Cassenac văzu venind în spre el acel hoit sălbatec, brutal, enorm. Frica îi crescuse. Cu toate astea nu rugă; se dete numai puțin la o parte în ultimul moment. Capul monstrului îi atunse ușor pieptul. El îl lovi cu cuțitul la întâmplare, în spate.

Taișul atinse un os. De ar fi fost de fier, s'ar fi rupt. Era însă de oțelul cel mai bun; se îndoi, apoi se rupse în două. Taurul, abia ranit, se opri în fața coridorului de țăire. Fără îndoială, avea să iasă pe acolo. Cassenac nu avea decât să-l lase să plece.

Frica îl sfătuia așa, dar foamea era mai tare. Prezența taurului era poate moartea brutală; fuga lui era la sigur agonia lentă, prin lihneală. Cassenac luă atunci de jos o piatră ascuțită și o asvârli cu putere în taur, pentru a-i sili astfel să revină spre el.

Taurul, de durere, sări în sus și se repezi din nou spre Cassenac, dar de data asta intră în mijlocul circuitului. Îi ocolii, furios; simțea că are să fie atins, lovit.

Ajungând la spatele unui taur de piatră, Cassenac, cu o sfortare supraomenească, se urcă până pe capul lui. Taurul viu, se isbi de țaria rece și inertă a statuei și își ridică botul, uimit în spre om, care îl privea de sus. Apoi se încercă a trece obstacolul, dar alunecă. Atunci se înfură și ridicându-se în două picioare, încercă a-și îndrepta coarnele spre adversarul lui.

Cassenac, ca să nu fie ajuns, fu nevoit a-și ridica picioarele cat mai sus; apoi, pentru a nu cădea, se așeză pe vine.

Nici o armă! Își aduse aminte că avea dinamită în sân; se cutremură. Dacă l'ar fi atins taurul cu coarnele! Cartușele ar fi luat foc!.. Deodată însă scoase un țipăt de bucurie. Găsisse arma.

Taurul era tot învierșunat. Cu picioarele pe piatră, se suia și recădea mereu. Se petrecu o scenă ciudată. Pe când, jos, animalul se căsnea, făcând sforțări brutale, sus, omul se ocupa cu un lucru foarte mîgalos, plin de prevederi. Scoase mai întâi din sân un cartuș pe care, cu un cârlig, putea să-l facă să ia foc, prin ajutorul unei sfori, făcând un circuit electric.

Luă dar din buzunar o sfoară de lungimea brațului, o înodă binișor

la un capăt de un cârlig și făcu la celălalt capăt un nod cu laț. Apoi își făcu planul să treacă acest nod pe unul din coarnele taurului. Isbuti. Bestia, îngrijată de zăngăneala de la urechi, recăzu pe cele patru picioare, începând a se mișca și a se rostogoli. Cartușul urmând mișcările ei, îl lovi în gât, apoi peste nări. Atunci taurul începu să alerge în jurul cercului. Trebuia, ca în așteptarea unei isbituri mai mari care să facă să ia foc arma, să împedice mai înainte fuga taurului afară. Cassenac sări pe pământ, câștigă intrarea coridorului pentru a se pune în fața lui. Dar trebui să fugă căci se apropie taurul, care văzându-l, se repezea din nou în spre el, ca înebunit, de zăngăneala care-i bătea la cap. Cassenac se puse din nou pe alergătură. Intrebuintă peste douăzeci de șiretlicuri ca să înlăture loviturile. Dar nu parvenea a se depărta în deajuns de taur, care acum venea spre el cu o îndoită putere.

În sfârșit, omul, prăpădit, se învârtea în jurul unui bloc ca să-l mintă; era disperat, când de odată, o lovitură de trăsnet răsună în ecourile munților, o flacăra scanteiă, și Cassenac, abia respirând, asurzit de uragan, se plecă cu fața la pământ.

Când se ridică, constată cu o bucurie ne mai pomenită că era viu; taurul zăcea într'un lac de sânge. Cassenac sări pe acea carne și rupând un sfer, începu să mănânce din ea ca un selbatic. Era beat de foame și ușurare. Obosit se lasă pe pământ, și fără a mai vedea ceva adormi.

Când se deșteptă luna era mare pe un cer senin.

În jurul lui, decorul barbar veghea, cum veghea de veacuri întregi. Mormintele din Toltèques, deschideau, în cerc, găurile lor întunecate, în care, momiile nedefinite, pe vine, cu pumnii la gură păreau că mănâncă din umbră.

Cei doi-spre-zece tauri de piatră, culcați în rând, păreau că așteaptă vre o sentință solemnă a judecății după urmă. Taurul cel mort era ca o grămadă informă pe cari o pasăre de pradă îl ciugulea. Cassenac o goni. Apoi luându-și o bucată bună de carne, o puse pe spinare și părăsi acel loc de groază, fără a mai cuteza să se întoarcă.

Acum se imputernicise; mănecarea îi dedese puteri. Repede se orientă și o luă în spre Nord.

Despre ziua regăsi tabăra perdută; santinela care veghea somnul minerilor, văzându-l apărând pe creastă încercat de un hoit de carne plină de sânge, și cu hainele sdrenjuite, crezu că era vre-o nălucă.

Apoi recunoscu pe Cassenac. Gasconul scăpat, putu să povestească în

jurul focului singura poveste pe care nu avea nevoie s'o mai încerce pentru a o face enormă și tragică.

DIN TARA ZARANDULUI

— Urmare și sfârșit —

Portul pe Valea-Crișului

Pe la Brad și în împrejurime portul Românilor crișeni ni se înfățișază astfel:

Portul bărbătesc

Bărbații au părul tuns mai peste tot. Între oamenii peste 40 de ani se află și cu părul netuns; iar la unii bătrâni aflu și „chică” — păr împletit la partea stângă a capului. Vara poartă pălării cu bearta mai lată și ceva încovoiată în sus, cu fir aurit ori și-nor întors de 3—4 ori în jurul găvăliei și apoi lăsați ciucuri îndărăt. În timpul de la Baia-de-Criș în jos, pălăriile sunt mici în beartă și au formă rotundă—diformă—; vara se poartă mult și pălării de paie făcute de inșiși țărani ori cumpărate. Earna poartă căciule de oaie—negre—dar nu toți.

Cămășile sunt făcute din pânză, bumbac și foarte rar din giolgiu, cu guler oblu în sus, ori îndoit în jos. Gulerul și gura cămășii e chindisită cu arniciu roșu ori negru, ori și numai cu chindisitură de ață.

Mănecele cămășii sunt strâmte, cu pumnari cusuți frumos în „brănele, sălbănași și ochișori”. Cusăturile — sălbănași și ochișorii sunt de arniciu, foarte rar din mătăsă, sunt însă și din ață. Cămășile sunt peste tot simple, cu două ori 4 chiotori la grumazi, mai rar sunt cu pături pe piept, mai ales la băieși. Peste cămăși se poartă curele late de pele, (șerpăre) cumpărate din târg. Peste curea poartă bărbații — ales vara — un peptar numit și laibăr, țesut în forme din cânepă ori bumbac.

Laibărul se închiotoră la grumazi și e lărguț ajungând până la șolduri. La guler și pe piept, și are-ori și jur împrejur e laibărul cusut frumos cu „ochișori”. Peste ismene poartă cioareci de lână cu cusătură simplă, ori cu șinor băgat înăuntru, și înainte cu „prohabe”. Băieșii poartă și cioareci de „habă” împodobiți înainte cu și-noare. Cămașa se poartă mai mult în cioareci și rar afară de cioareci.

Atât vara cât și iarna poartă bărbații și peptarul de oaie—scurt până la șolduri—parte înfundat, parte desfăcut dinainte în două părți. Vestmânt gros de asupra se poartă tundra neagră, lungă până la genunchi. În unele locuri tundra e înlocuită cu laibăr ori lecru ori subă de lână, albă și lungă cam o palmă până aproape de genunchie. Se poartă mai rar și cojoc cu mă-

neci. Tundra și laibărul se închiotoră la grumazi și stau largi pe corp nu strâmte.

Încălțăminte folosite sunt opinciile cu gurgui și curele, mai rar „șoa-tele”, un fel de călțuni ce se strâng lângă picior de o parte cu curele subțiri, apoi cismele, cu deosebire la băieși. În opinci se încălță cu obiele, iar fluerul piciorului până la genunchi se înfășură cu „înfășurături” lungi, țesute din lână, cari apoi se strâng cu curele.

Portul femeesc

Fetele poartă păr ales pe mijlocul capului și făcut coadă, care atarnă pe spate, având în capăt o primură ori pantlică cumpărată din târg. Pe cap poartă cârpă numită și „năframă” și „chescheneu”. Cârpa e sață albă sață pistriță și legată îndărăt, în cât un capăt atarnă mai lung pe spate. Nevestele poartă părul făcut „cosiță”, ori „conciu” iar pe de asupra poartă învălitoare albă, ori neframă de târg. Învalitoarea e de giolgiu ori bumbac, mai rar de muselin. Cămașa femeiască numită „iie” e până la șolduri și este deosebită de poale. La grumazi ia are „gureluș” deoparte și de alta, cusut cu arniciu roșu sau negru în „brănele ori sălbănași”. Gura cămășii se închiotoră în două sață în patru chiotori, și e cusută frumos cu arniciu, mai rar cu mătăsă.

La coate măneca cămășii are o cusătură jur împrejur numită „brazii”; măneca se sfârșește în „fodori” cusuți cu arniciu ori de cipcă! (dantelă). Peste cămașa poartă pieptar de pele de oaie frumos cusute, care le ajung până la șolduri. Se mai poartă și „laibăr” de pânză, ori de misir (bumbac resucit), care samănă cu cel bărbătesc. În unele comune poartă laibere de postav.

Peste tot laibărele și peptarele nu stau strânse pe corp, ci mai libere. Pe la mijloc femeile să încing cu brăne de lână, ori cingători anume făcute. Îndărăt se poartă opreg, crătintă ori zadie de lână neagră, ori în-deosebite colorii; iar dinainte șurt (crătintă) cumpărată din târg. În apropierea orașelor se poartă mai rar și rochie de carton și de postav, materia căroa să cumpără din târg. Vestmânt gros de iarnă femeile poartă: tundra, laibăr de lână ori subă ca și bărbații.

Femeile mai poartă dar mai rar, când călătoresc iarna și „glugă” de lână, făcută anume ca un coif și o trag pe cap, în cât capul le este scutit de vânt și ger. Gluga acopere numai capul și atarnă cu un capăt pe spate.

De încălțăminte poartă și femeile, cea mai mare parte opinci iarna-vara. Cismele sunt mai rari, precum și ghețele.

La orașe femeile chiar și ale econo-

milor și au pierdut portul românesc și poartă rochii, cămăși scurte orășenești și pe cap năfrâmi ori pălării.

Pe an ce merge industria de casă — în ce privește portul românesc — dă îndărăt și nu se mai coasă cu atâta gust estetic.

Portul băieșilor

Pe când economii poartă un astfel de port cam corcit, pe atunci băieșii, precum am amintit, au port mai de tot străin. Pălării mai fine de păslă, cămăși întărite de boltă, laibăr negru, curea de mătăasă cu flori, cioareci strâmți de haba cu șinor negru pe cusătură, iar înainte la prohab cu figuri, cisme cu crețe, unii cu tureci de lac, cusuți de laturi cu ață galbină cu însemnele băieșilor și alte figuri, călcăie înalte, roc negru de postav fin, iarna cu cuptușală sau blană, unii au „laibere“ albe de habă, împodobite cu șinoare late, negre pe la guler și margini.

Acesta e portul bărbaților, iar femeile băieșilor să poartă asemenea luxurios: pe cap cu năframe de boltă în diferite culori de păr și mătăasă, cari de cari mai scumpe, cămăși subțiri de boltă, pieptare de catifea și mătăasă cu flori, unele costum de tot nemțesc, în picioare iarna cisme dar cele mai multe ghete de piele fină și de lac. Iarna poartă femeile bunzi blănite de postav, lungi mai până jos.

Jocul

Jocul Românilor crișeni este simplu. La cei din munți — ca și portul — jocul și-a păstrat mai mult caracterul național românesc. Pe valea Crișului să joacă de obicei un fel de *Abrudeană* dar afară de aceasta — cu deosebire băieșii — joacă și jocuri străine.

Lăutarii mai peste tot sunt Români, cari cântă destul de bine din vioară, fluier, cimpoi, carabiță ș. a.

OBICEIURI DIN SARTHE*)

Maî există încă, în câte-va comune din Sardinia, un obicei foarte original: este obiceiul numit *Ribergera*. O sărbătoare care este celebrată cât se poate de serios și cât se poate de vesel. I se mai zice și sărbătoarea șobolanilor, din cauza prăjiturilor cu acest nume ce se distribuie copiilor, și precedează ziua numită mardigras.

Iată cum se celebrează *Ribergera*;

În ajunul sărbătoarei care cade într-o Luni, se cotisează spre a se cumpăra o găscă sau un cocoș. Pasărea este legată de picioare și atârnată la

mijlocul unei frânghii întinsă între două arbori. Pe rând concurenții, legați la ochi, înaintază spre a o lovi cu bastonul. Pasărea va fi a celui

Concurenții, legați la ochi, lovesc pe rând cu bastonul în pasăre

care o va atinge. Acesta va fi regele ceremoniei, adică personajul principal. Ofițerii lui sunt *gonitorul-de-*

Regele trebuie să fie mai bine îmbrăcat decât toți; el trebuie să poarte numeroase panglici pe caschetă și pe haină. El este preumblat prin sat.

Gonitorul-de-câini are însărcinarea de a strânge câinii inoportuni cari ar voi să atace cortegiul.

Purtătorul-de-coșuri este îndatorit să strângă ouăle ce li se dă și să vegheze mai ales ca nu cumva să se spargă vre-unul din ele.

Purtătorul-de-slănină ține în mână ca un baston de mareșal, o vargă lungă de fier, ca o frigare în care înfige bucățile de slănină oferite de locuitorii mai generoși.

Ultimul ofițer este *sergentul* care are îndatorirea să închidă poarta după ce banda veselă a ieșit din vre-o curte.

Toți se adună dimineața în centrul satului și hotărăsc din ce parte să înceapă cu adunarea darurilor. Punctul acesta stabilit, batalionul pornește la drum.

În cap merge *gonitorul-de-câini*, apoi *purtătorul-de-coș* și apoi *purtătorul de slănină*; în urmă vine regele, însoțit de copii cât mai bine îmbrăcați. Urmează apoi mulțimea într'un amestec ciudat. *Sergentul* stă la distanță și silește pe cei cari rămân în urmă.

Fie-care casă primește vizita cortegiului și spre a stimula generozitatea locuitorilor, ei cântă *Ave Regina*.

După terminarea chetei, regele și curtea sa se duc la institutor spre a depune ouăle și tot ce-au strâns, căci

Regele se primblă prin sat cu trofeul său și urmat de cortegiul de onoare *câini*, *purtătorul-de-coșuri*, *purtătorul-de-osânză*, în sfârșit *sergentul*, căruia i se mai zice și *închizătorul-de porți*.

în profitul institutorului fac ei cheta aceasta, cu condiție însă să ia și ei o parte.

Vector.

*) Departament în Franța.

«DIN LARGUL MAREI»

CÂTE-VA ZILE IN ANGLIA

Sharpness—Bristol—Gloucester—Londra

Sharpness. — Iată-ne ajunși la gura docului Sharpness; două remorchere care și-au legat remorcile unul de prova și altul de pupa vasului nostru, ne răsucesc pe loc și intrăm pe un canal, pe poarta ecluză, în docul principal al portului. Portul e așa făcut, că toate intrările apei sunt administrate de porți mari care se închid când vine reflexul mării, spre a lăsa în doc, totdeauna, apă destulă pentru vasele adăpostite într'ănsul. Marinarii leagă vasul la cheu, vasul e ca și uscatul de fix și pare-că răsuflă din greu pe tubul de vaporii, ce scapă aburi albi dela căldare. Vasul începe descărcarea cerealelor, secundul își ia în primire sarcina de a preda în vagoane mărfurile, ce curg pe sghiaburi, ca un suvoi neisprăvit de bogăție.

Scharpness este un sat de lucrători și magazii. Prea puținii funcționari dela docuri, poștă și telegraf mai sporesc viața satului.

Casa nu tocmăi mari, risipite pe ogoarele trase în brazdă proaspătă, curățite și vesele, printre pajști verzi, curățate de frunză, linii de care ferată dealungul cheului și pe toată întinderea vecină, însuflețesc dealul și câmpia aco-perite de umezeală.

Flămânzi de câmp înfins, verdeată bogată, umbriet care să ne deslege picioarele, plecăm cu toți ofițerii care facem practica navigației, în împrejurimile satului, pe șoseaua netedă ce leagă coasta cu satul din apropiere, Berkeley-Road. De amândouă părțile, marginile câmpului pe lângă această cale, sunt strajuite cu gard viu, tăiat și tuns de curând pentru a renaște mai viu și mai frumos. Edera e verde și crengile-i lingșitoare se împletesc pe copaci în ghirlande bogate.

O fetișcană cu rău de păr bogat și blond ca spicul grâului, pășeste rar rătăcindu-și gândurile în frumusețea unei cărți, ce ține în mână. O femeie cu fața sănătoasă, trece ca o nălucă pe lângă noi, lăsând în urmă sgomotul ghetelor mari, care i se aștern pe șoseaua pietruită, cu putere și nădejde.

Ogoarele sunt frumos despărțite pe cât cuprinde ochiul, cu gard viu și porțile de crengi cu gust încheiate, închid din distanță în distanță micile avuții de pământ ale locuitorilor.

De ce mergi și se deschid înainte paginile unei lumi dintr-o vreme nouă, care pentru noi, românii, este un vis, este o problemă încă nedeslegată, deși sub ideile teoretice ale studiilor și scrierilor ce apar, întrevădem o evoluțiune hotărâtoare pentru noul trai al țaranului.

Câmpia se isprăvește la poalele povârnișurilor încântătoare ale satului Berkeley-Road. Toate casele sunt mdele de curățenie, din cărămidă netencuită, cu grădini înaintea fațadei, cu ușile împodobite, care mai de care mai bogat și mai artistic.

Pridvoarele sunt pline de rămurele ce cad pe fetele dinafară încărcate de frunze, un sgomot sfărăitor de apă ne atrage, o cascadă împarte prin canalele de iriga-

ție râulețe de ape care se aștern pe câmpuri în linii drepte, scaldând rodul pământului.

Obosiți de câțiva kilometri de drum, ne reîntorcem la culcușul nostru pe vapor, unde lucrul a încetat și singura strajă, lumina felinarului de ancoră, se bate în vântul ușor ca o tortă pe sfârșite.

Bristol.—A doua zi un tren fugar ca o săgeată, cum numai în Anglia se întâlnește, ne duce la Bristol, care nu e departe decât la două ceasuri de Sharpness. Linia ferată de o parte și de alta, este îngrădită cu gard viu, ca o șosea frumoasă și trenurile se întâlnesc cu toată iuteala pe linia dublă a drumului.

Bristol e un lanț de clădiri de piatră afumată, înfășurat într-o atmosferă înecătoare de ceață. Pe străzi un furnicar de omenire, trăsuri cu un cal (cab), omnibuze cu imperialele înțesate de lume, echipaje bogate cu groomi împodobiți la piept cu mănunchiuri de roze, sgomot asurzitor, vapoare care șueră, energie, viață, uriașe luptă pentru bani.

Ne oprim la un restaurant (Dining Room) și suim pe scări într-o sală cu interior curat și bine aranjat. Sunt cu prietenii Eugen și Trianda care deschid carnetele cu vorbe și conversații uzuale ca să cercetăm lista.

Ne-am păcălit, birtul acesta este un local de temperanță, fata care ne servește ne pune pe masă o sticlă mare de apă cu trei pahare și atâta tot. Nică chip să-ți uzi gura cu o picătură de vin. Ni se aduce o supă Gravy, care te înecă cu mirosul de ceapă prăjită și zeama de carne concentrată, ce plutește în farfurie ca un medicament doftoricesc cu fel de fel de mirodenii. Supei urmează un rosbief care înoată într-o baie de sânge, cu marginile garnisite de cartofi fierți împănati de verdeturi. Masa e un chin. Părăsim sala de temperanță, rătăcim puțin prin diverse librării, cumpărând amintiri și cărți ilustrate; pretutindeni pclitețea și amabilitatea funcționarilor este excesivă.

Intrăm într'un Refreshment Room să luăm ceaiuri pe la ora cinci (five o'clock) căci la ceasul acesta se adună familiile în jurul ceaiurilor delicioase, convorbind fără întrerupere, despre evenimentele zilei. Fetele cu șorturi albe ca zăpada, cu pielea subțire, tot așa de albă, ca gulele care sticlesc ca faianța, surdă cu gingășie, servindu-ne în chip plăcut ceștile de ceai și pâine cu unt proaspăt, pe care le gustăm cu drag îmbătându-ne sufletul de parfumul florilor ce împodobesc glastrele pe fiecare masă.

Aceste ceainării elegante îți aduc aminte cafelele noastre și gândești cu amărăciune la atmosfera de fum în care o lume destul de considerabilă ca număr își trece viața în joc de cărți și de table.

Seara ne întorcem la Sharpness și nu adormim decât foarte târziu, povestindu-ne cu Trianda, care doarme în patul de deasupra mea în cabină, toate privilegiile și amintirile ce ne au atins ochii și mintea.

Gloucester.—Astăzi suntem în a treia zi de stațiune, ne-am hotărât să mergem la Londra. Ne sculăm de dimineață, suim în tren la 7 ceasuri și jumătate, iar la nouă luăm ceaiul în gara Gloucester. Până la 12 când avem tren pentru Londra intrăm pe strada cea dreaptă dela gară în oraș spre a vedea impunătoarea

catedrală din Gloucester. În fața poștei de unde trimetăm amintiri în țară, este o catedrală frumoasă, intrăm înăuntru, privim interiorul, eșim aproape mulțumiți de arhitectura lăuntrică a bisericeii. Un domn ne vede eșind și ghicind că ne-am înșelat, ne întreabă într-o franțuzească stricată ce căutăm. Ii spunem de catedrală, răspunde gentil „je... comprendre” și se pune în fruntea grupului nostru spre a ne conduce la adevărata catedrală din Gloucester. În adevăr un monument antic se înalță în fața noastră, după câțva drum. La intrare statua lui Jenner, inventatorul vaccinei, stă gânditoare în această tăcere claustrală.

Coperișul se odihnește măreț și rece, pe umerii coloanelor uriașe ce se înșiră pe o parte și pe alta, ca niște brazi înalți într-o pădure seculară.

Incinta este o operă de zidărie migăloasă, în fund însă se deschide câmpul fantastic al operei de artă, perspectiva luminoasă unde ochiul se oprește când pe o semicoloană de marmură vântată, când pe firele aurii ce împreună pereții laterali cu bolta, într-o rețea de arcuri ogivale.

E o tăcere mai sfântă ca pe mare, mai dulce ca într-o mănăstire. O orgă risipește notele pierdute ale unei rugăciuni duioase, o bătrână și-a lipit fruntea de lemnul unui pupitru și ascultă cum picură de dulce armonia sunetelor în această singurătate.

Pare că se înseninează, se reculege, ridică fruntea cu resemnare și pornește pe lângă noi, cu sufletul plin de mângâierea aceluși glas de orgă, care încă mai tremură câteva ecouri triste din cântarea sa măiastră.

Eșim, ghidul nostru amabil ne salută și se depărtează; în stradă mulțimea se rostogolește în valuri spre o clădire cu coloane înalte la intrare, care după înfățișare pare o bancă, un ateneu, un palat de justiție. Urmărim acest rău de lume și întâlnim pe drum doi indivizi, investimentați în haine de sărbătoare, tunică și pantalon colorați, cu galoane late pe margini, cu jobene pe cap, care joacă nerăbdători în mâni două muzici lungi de alamă strălucitoare. O mișcare se face în mulțime; o trăsură închisă trasă de cai negri, înhamată în hamuri aurite se oprește, doi groomi cu părul pudrat deschid ușa trăsuri și în sunetul ascuțit al muzicelor celor doi oameni, cohoară guvernatorul armatei și al cetății, îmbrăcat în haină roșie, cu firetur și epolete și prelatul cel mai înalt al orașului, un omuleț cu fața albă, fără mustăți, cu bărbuță albă în jurul gâtului și pe sub fălcii, îmbrăcat în negru cu fundă roșie la gât. Intrăm după lume, fără să știm unde mergem. Ne trezim într-o sală de ședințe, somptuoasă ca un teatru și ne așezăm pe treptele de sus ale amfiteatrului, de unde privim un spectacol foarte curios. La mijlocul săleii, pe un scaun înalt, stă aproape nemșcat un personaj distins, fără mustăți, cu perucă de bucle albe pe cap, de care atarnă câțiva ciucuri albi pe ceafă, în haină neagră cu lentă roșie. Este presedintele adunării acesteia de oameni din alte timpuri, cu perucă pe cap, rași și serioși cum se cuvine să fie toți împărtășitori justiției, și adunarea nu e altceva decât o curte cu jurați, care își deschide de astăzi încolo ședințele. Lângă

președinte iaș loc, în dreapta prelatul și mai sus guvernatorul armatei; judecătorii și avocații sunt strânși în semicerc la o masă în fața președintelui. Se începe judecata unui proces. Ne grăbim, sunt orele 11 și jumătate și trenul de Londra e aproape de plecare.

Londra.—La 12 suim în trenul de Londra, care în trei ore ne duce cu tuteala vântului printr-o lume activă, strade neisprăvite de clădiri minunate, orașe numeroase, printre care Swindown și Reading, renumit pentru delicișii săi biscuiți.

Trecem o apă nu tocmai așa de mare, pe care un călător de lângă noi, profesor la Chaltename, ne-o prezintă cu oarecare dragoste națională: „Thames“ (Tamisa).

De o parte și de alta a calei ferate, se înșiruiesc ziduri uriașe, clădiri înalte care se pierd în depărtare, ca o mare imensă de orașele strănse, înjurul câtorva edificiilor monumentale, care se înalță spre cer mai reci și impunătoare.

Suntem aproape de Paddington, stațiunea unde vom coborâ; aerul inundă pe geamul întredeschis al vagonului, înecându-ne respirația cu miros de sulf și cărbune.

Soarele abia străbate cerul cu razele sale, atât de înfășurată e bolta cerească în ceața acestui fum, care învâluie orașul; sufletul naturii e mai sfios ca nicădată și abia mai privește lumea, prin perdeaua de nori ce-i acoperă fața.

Trenul oprește și inundă platforma, cu un rău curgător de pasageri care se strecoară prin eșirile gărei; ți se strânge inima de fiorii unei lumi necunoscute. Privind această imensă gară care se întinde de vre-o opt ori mai mare ca gara noastră de Nord din Capitală; și când gândiți că Londra are opt gări de acestea în împrejurimile sale!

Nu poți să stăpânești impresiunea ce ți-o dă acest colos furnicar de vieți, acest sgomot vulcanic de popor în fierberea energiei, acest dute vino de trăsuri, tramuri, trenuri, căruțe scârțâind sub greutatea covârșitoare, ca ni normanzi cu corpuri uriașe, cu picioare grele, lovind pavalele de lemn, în trapul lor încet, greoi. Trebuie să luăm metropolitanul, trenul subteran, spre a merge la hotel, nu știm însă eșirea. Un hamal lasă căruciorul cu bagaje, ce duce pe peron și la întrebarea noastră, pornește înainte și ne conduce la poartă, care dă în localele subterane ale metropolitanului. Voim să-l mulțumim cu trei penny (30 bani), el salută respectuos și refuză bacșisul, pe cuvânt că Statul îl plătește destul pentru serviciile sale.

Ne depărtăm mișcați de acest bătrân demn și coborâm pe scări în sala gărei Pread Station, unde se înfățișează ochilor viața de sub pământ a Londrei, tunele luminate, gări somptuoase, trenuri numeroase, ce serpuesc pe o întinsă rețea pe toată întinderea subterană a Londrei.

Suim în tren, trenul se târăște gâfâind prin găurile întunecoase ale unui lung tunel până ce ne oprește la Kings Station unde coborâm și învârtindu-ne pe niste scări întortochiate eșim la lumina zilei în haosul adevărat al Londrei.

Trotuarul ca și drumul mare au notele lor deosebite și ochii îți fug pe fel de fel de caractere noi și variate, care te interesează, ca o lume necunoscută, cu

tot mecanismul ei de viață intensă și mișcare nesfârșită.

Soarele îmbrățișează priveliștea aceasta chaotică cu o căldură plăcută. Vânzătoarele de flori cu pălării de pai negru pe pletele lungi, bălae, vând viorele pentru un penny și vitrinele surdă sub gingășia margheritelor de curând înflorite. Parcă se imprimăvărează.

În puținele zile ce petrecem în Londra aruncăm câteva priviri în vasele săli ale muzeului istoric British Museum, în National Gallery, muzeu de pictură, școala engleză și școli străine.

Muzeul industrial și de mașini, Muzeul de istorie naturală Kensington și Grădina zoologică din Regent-Park.

British Museum este o clădire în stil greco-roman, cu fațada de colonne ionice de piatră înegrită.

În dreapta intrării o statuie de marmură ne arată pe Shakespeare, marele autor teatral al Angliei, geniul neîntrecut dramatic, care clădi cu închipuirea sa creațiunile neperitoare ale urei, iubirii, geloziei, avariției și infinitei nevoi de a cunoaște adâncul firei omenești, în Otelo, Machbet, Romeo și Julieta, Shylok și Hamlet, ca și în celelalte tipuri din nesfârșita sa operă de teatru; el stă aplecat pe o masă, visător, ca și când ar căuta să prindă din mersul neconținut al vieții omenești, o nouă dramă, o nouă problemă sufletească, mai adâncă, mai iscusită ca toate celelalte.

În sălile de sus abundă cuprinsul de antichități Asyriei, Chaldeei, sculpturi romane din diferite epoci, lumi apuse care răspândesc în jurul lor ecoul unor civilizații care s-au desfășurat când-va, în câmpiile calde ale Babilonului, Tebei, Asyriei, Chaldeei, în forul roman, în piață la Pompei, sau pe malurile Tibrului.

Secția de schițe și acuarele este interesantă.

Crocodilles on the Ganges de William Simpson e sugestiv, prin arătarea plastică a unei zile încropite de căldură, în țările calde; nisipul pare-că fierbe sub culoarea aurie pătată cu reflexe bogate de lumină, crocodilii zac moleșiți pe malurile Gangelui, care pare-că clocotește, ca o apă care fierbe.

John Ruskin are guase încântătoare, idealiste ca *Wiew of Friburg*, *Study of Stil life* și *A dead Wild duck*.

Burne Jones ne arată două chipuri diafane luminate palid pe liniile conturului general, care strălucesc prin delicatetea formelor și fondul vioriu din noaptea căruia privirile scapă visătoare, ca două poeme triste.

The Death of Ophelia în culori de apă, e un tablou de o finețe clasică și îți dă clar momentul puternic al scenei, în care Ofelia apucă cu brațul crengile pomului înflorit și răde împodobindu-și brăul și părul cu cunună de flori albe.

John Robert e un iubitor al naturii și o arată în modul cum o înțelege ochiul său de artist, înecată în cenușii, în tonuri de atmosferă nordică, așa pierdute, estompate, cum sunt într-adevăr zilele Nordului.

Haccou abil penel de mare calmă, *Raphael* diferite, câteva schițe de Rubens și un frumos *bivouac maur* de Gaya.

În sala Armurelor antice, costumele vechilor armate din coloni și metropolă,

se amestecă cu echipamente de negri, melanezi, zeități personificate în figuri monstruoase, cusute pe pânză sau alcătuite din pene de struț lipite pe lemn. Secția etnografică, interesantă prin caracterele vieții indiene, australiene și o varietate bogată de obiecte casnice. Eșim din sala vaselor Etrusce în sala principală de unde coborâm în sala autografele regale și manuscriptelor literare de valoare. Bibliotecă vastă de hârtii și acte ale timpurilor, primele note de muzică, papyruse antice, tablete de ceară, scrise din Asyria, China și Caldeea.

Părăsim acest prețios sanctuar istoric, această comoară de nesfârșită bogăție antică, și adâncă viața a neamurilor scurse dealungul vremilor.

(Sfârșitul în numărul viitor)

I. Bălănescu-Danubian

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

ROȘIA, CÂMPENII, VIDRELE

Roșia este un orașel mic, dar plăcut. Numărul locuitorilor este de 3361, dintre cari două părți sunt români, iar ceilalți unguri și alte neamuri. Ei se ocupă toți cu bășitul, precum am amintit mai înainte.

Orașul este așezat pe valea Roșiei, care isvorăște de la răsărit și curge dealurgul văii, spre apus, vărsându-se la Gura-Roșiei în valea Abrudului. El este strâmtorat în un loc îngust și se extinde pe vale în jos. Piața și stradele sunt strâmte, în cât cele mai mult nu sunt de cât ulicioare. Incepând de la piață terenul se înalță în toate părțile, așa că zidurile și casele se ridică treptat unele după altele. Loc plan abia se află în Roșia. Ulicioarele într-una sue și coboară. Pavagiul lor este de obicei piatra de stâncă nemeăstrită. Acestea sunt cauzele pentru cari roșienii nu au locuri cultivate. Numai ici-colea se află puține grădinițe de legumi, strâmtorate între case și pietrișul ulicioarelor.

Cele mai frumoase case se află în piață, iar afară de aceste ziduri mai însemnate sunt primăria, zidurile erariale și bisericile.

Caracteristica orașului însă ne-o dă mulțimea șteampurilor, cari pisează piatra auriferă scoasă din mine. Ele fac un zgomot caracteristic, care auzit de pe culmile ce împrejmuesc localitatea, te face a presupune că jos în vale se află un oraș împoporat și cu o mare circulație, al cărui vuet îți captivează auzul. Șteampurile sunt puse în mișcare prin „pa pârăului“, sau cum se zice a „foliesului“ Roșiei. Cele mai multe sunt în comună, dar se află în număr însemnat și pe vale în jos, până în spre Gura Roșiei, unde dăm de șteampurile erariale, puse în mișcare cu putere de aburi. Numărul șteampurilor din valea Roșiei este la 500, cari

aŭ la vr'o 6000 de piue (săgeți). Fiind apa singura lor putere motrice, este de înțeles, că ea are mare preț, mai cu seamă dacă luăm în considerare că pe pârâul Roșiei este puțină apă. Din pricina asta s'aŭ construit în deosebite locuri pe coastele dealurilor mai multe lacuri (5 la număr), din care dacă e lipsă, se lasă apa pe vale în jos. Apa fiind astfel scumpă, se conduce la șteampuri cu mare îngrijire și cruțare pe canale și apeducte. „Să ferească Dumnezeu de timp secetos” — scrie *Basota* în studiul său geologic despre Munții Apusenii — căci atunci apa este furată ca ori-ce articol de preț și din pricina ei se nasc chiar procese de proprietate.

Șteampurile aparțin privaților, ca și cele mai multe mine, cari se află în măruntaele dealurilor, ce se înalță în semicerc în jurul Roșiei. În partea de miază-noapte se află dealurile *Tarina, Orlea, Igren, și Vaidoaia*. În dosul lor se înalță *Gârda, Rotundul, Șuleia și Vârșul*. Din aceste cele mai înalte sunt Rotundul, de 1176 m., și Vârșul 1270 metri.

Spre răsărit se înalță dealul *Lechiu*, mai departe *Cârnicul* (1071 m.) și continuarea lui *Cârnicelul* și dealul *Boiū*, apoi *Afinișul, Zaișul și Gauri*, cari închid vale aspre miază-zi. În dosul acestora se află valea *Cornii* care se extinde până la Abrud.

Pe când dealurile de pe la margini sunt de trachit, basenul intern cu dealurile ce se înalță din vale, aŭ ca parte constitutivă gresia carpatină cu conținut de aur, sau după cum a numit-o geologul *Gotta*, piatra eruptivă de cetate, după minele romane, numite „Cetate”.

Din această piatră sunt compuse dealurile *Cârnicul, Cârnicel, Boiū, Afiniș, etc.* În acestea se află cele mai multe mine, dar cu deosebire în *Cârnic și Cârnicel*, cari sunt găurite în toate părțile de mine. Pe coastele acestora, la tot pasul, dăm de guri de băi scunde, cari se înfundă în interiorul dealurilor.

Minele sunt de obicei proprietatea a câte unui privat sau a unor societăți miniere mai mari sau mai mici. Aurul se află foarte rar curat, în formă de frunze sau în alte feluri de cristalizații de obicei în fire mici și în fine în peatră auriferă. De aceea piatra se transportă în corfe pe cai jos în vale, la șteampuri, unde se pisează și se alege din ea aurul. Pe căile ce se aștern pe coastele dealurilor, vedem adeseori venind astfel de caravane de cai, cu corfe pline de piatră auriferă pe spinare.

Am amintit, că la Roșia bășitul este foarte vechi, încă dinainte de romani. Dar de la ei ne-aŭ rămas cele mai însemnate urme de ale bășitului și alte reminiscențe. Pe coastele *Tarinei* s'aŭ aflat multe pietre de mormin-

te, cu inscripții romane; în dealurile *Orlea și Lechiu* sunt băi romane părăsite, dar cele mai mărețe sunt băile romane de pe dealul *Boiū*, cunoscute sub numirea de *Cetatea Mare și Cetatea mică*.

Ele par a fi niște vechi cetăți ruinate din care pricină li s'a dat numele de „cetate”. În „*Cetatea-Mare*” intrarea se face prin o galerie suterană strimță (lată de un metru și înaltă cam de 2 metri). Sosiți înăuntru suntem surprinși de măreția icoanei ce ni se înfățișează. Trebuie să ne închipuim o înfundătură verticală uriașă, descoperită și de o formă cam rotundă, având un diametru de vre-o 40 m., și cu pereții înalți până la 100 metri. Coastele

aŭ lăsat lucrarea acestor bărbați cutelători în luptă cu natura, aŭ deșteptat în mine niște sentimente, pe cari cu greu le-am putut stăpâni.

Iar *Bergner* se exprimă astfel:

„Pe coasta despre răsărit a *Cârnicului (Boiū)* se află *Cetatea-Mare și Cetatea-Mică*. Ne urcăm sus la ele și intrăm prin o galerie în interiorul celei dintâi. Stăm surprinși și tăcuți, stăpâniți de farmecul curioasei priveliști! Oare ne aflăm în vre-un crater de vulcan stins, sau ne-am rătăcit în interiorul vre-unei cetăți? Cu drept cuvânt s'a dat numele de „cetate” acestei afundături, mărginită cu pereți înalți de stâncă. Imprejurul nostru se ridică stânci puternice, crăpate și colțuroase

Interiorul „Cetatei-mari” (Roșia).

pereților sunt alcătuiți din stânci puternice, crăpate și aruncate în neorânduială prin lucrările miniere mai noi și prin puhoalele de ploae. Iei-colea se văd printre ele tăeturi adânci și guri de mine, cari se înfundă în interiorul dealurilor și sunt de prezent în iucrare.

Asemenea este și „*Cetatea-Mică*”, care se află în vecinătate, pe coasta din spre valea *Cornei*. La intrarea ei se înalță stânci puternice, brăzdate și găurite, iar prin crăpăturile pereților avem privire în *Cetatea-Mare*.

Streinii, cari aŭ vizitate aceste mărețe reminiscențe ale antichității, scriu cu mare admirație despre ele. Astfel este între alții geologul *Cotta*, călătorul englez *Boner*, apoi *Ackner, Bergner, ș. a.*

„Priveliștea a făcut o adâncă impresie asupra mea — zice *Boner*. Grandiositatea sălbatică a scenei, icoana de o putere supranaturală, ce ne-

și printre ele se văd numeroase galerii și guri de băi. Aceasta este marea și admirabilă operă a romanilor”...

În adevăr grandioase reminiscențe S'ar părea că sunt urme de uriași și nu aŭ fost făcute de mâini omenești. Privind tăetura uriașă, înaintea ochilor sufletești ni se înfățișează din noianul veacurilor trecute mulțimea sclavilor, cari sub paza legionarilor romani scoateau aurul pe seama Romei, doamna și stăpâna lumii de odinioară. Căci este știut, că romanii își lucrau minele cu sclavi. Un scriitor roman, *Polybiu*, ne spune, că în minele din Spania lucrau câte 40 de mii de sclavi. Sute și mii de sclavi vor fi lucrat și aici, în minele de lângă localitatea *Alburn*, din munții apusenii ai noștri.

Romanii aveau lipsă de mari puteri ca să poată exploata minele, de oare-ce ei nu lucrau cu praf de pușcă, sau chiar cu dinamită, nefiind acestea cu-

noscute pe atunci. Ei înfierbântau stâncile aurifere cu foc și apoi le udau cu oțet, făcându-le sfărâmcioase și scotând astfel aurul din ele.

Tot din pricina greutateilor ce aveau să întâmpine, ei minau băile de sus în jos, făcând mari afundături în dealurile cu metale sau cu sare. Cetatea-Mare și Mică de la Roșia ne arată forma minelor romane; ele au asemănare cu minele uriașe din Spania, cari sunt descrise de Polybiu.

În Cetate-Mare și Mică, precum și în alte locuri de la Roșia, s'au aflat și se află mai multe locuri vechi de pe timpul romanilor, precum pietre de morminte, unelte, monete și dintre toate cele mai însemnate, așa numitele *table cerate*. Acestea sunt unele dintre cele mai însemnate rămășițe de la romani, aflate în Ardeal. Tablele cerate sunt niște tăblițe de lemn cu înveliș de ceară, în care sunt gravate (scrise) socoteli, contracte și alte lucruri din viața de toate zilele. Mai întâi s'au aflat la Roșia astfel de table la 1780, anume trei tăblițe de brad cerate, formând un fel de carte. Lungimea lor e de 8 policari, lățimea de 5. La cele două din afară e unsă cu ceară numai fața din lăuntru, iar la cea din mijloc sunt cerate ambele fețe. Pe fețele cerate este scris, dindărăt spre înainte, cu scrisoare cursivă, un document de două ori. Tablele acestea sunt din anul 167 d. Chr. și se află în muzeul din Pesta.

La 1854 s'au găsit în baia *Haba* mai multe astfel de tăblițe cerate, dintre cari unele au ajuns în posesiunea marelui nostru filolog *Cipariu*, în Blaj, altele sunt prin deosebite muzee. La 1855 s'au aflat alte două table cerate în baia *Ecaterina*, cu scrisoare cursivă și cu două pecetii, păstrate binișor.

De la Roșia își are numele un protopopiat român gr. cat., care se alcătușește din 16 parochii și mai multe filii, cu 11.733 de credincioși. Scaunul protopopesc al acestui protopopiat se află acum în Zlatna, dar mai înainte era în Roșia. Aici a funcționat ca protopop *Simeon Balint*, care la 1848 a fost denumit de prefect și însărcinat a împiedeca năvălirea ungurilor în munții din spre Turda. El a susținut grele lupte cu oastea ungurească la Bedeleu, Masca, Vidolm, Poșaga, etc., fiind mai în toate învingător.

CAMPENII

Câmpenii este un mic orașel de munte, pe partea stângă a Arieșului, cu case resfirate în depărtare, cum sunt de regulă comunele din Munții-Apuseni. Centrul său partea mai însemnată a lui se află lângă Arieș, sau cum i se zice de obicei pe acolo, lângă „*Rău*”, dincolo de care se înalță dealul *Podurile*, umbrit de frumoși

brazii, cari își resfață verzile lor cetini în undele cristaline ale apei. El se alcătușește din o stardă principală, parcursă de o vale și mărginită de case curățate și înalte (în parte cu etagi), cari îi dau înfățișarea unui oraș. Stradale laterale sunt puține și neînsemnate. Pe strada principală se află zidirea școlii române; aceasta dimpreună cu bisericile românești, două la număr, sunt zidirile de frunte ale orașelului. El are 2431 de locuitori, aproape toți Români, câteva deregătorii, o bancă românească („*Doina*”) și este scaunul unui protopopiat român gr.-oriental de care se țin 19 parochii, cu 29.774 de credincioși.

O stoină (coridor de baie) romană la Roșia

Câmpenii, cu toate că e orașel mic, își are însemnătatea sa deosebită, mai cu seamă pentru Moții.

Înainte de aceasta cu un jumătate de veac, la 1848 (1849), *Câmpenii* a fost centrul mișcărilor românilor din munți. Aici se afla cartierul general al lui *Iancu*, de unde se dirigia operațiile de apărare ale munților; aici erau concentrați gardiștii lui *Iancu*, trupa cea mai aleasă a Moților, care a luat parte la toate luptele mari și hotărâtoare. Atunci liniștea ce stăpânește azi orașelul, era întreruptă de zăngănitul armelor, de glasul *tulnicului*, care chema la luptă pe fiii munților și de chiotele și cântecele de vitejie și învingere ale Moților... Mai amintim, că din *Câmpenii* sunt de loc vitejii tribuni de la 1848 *Nihail Andreica* și *Nicolae Corcheș*, învingătorul de la *Fântânele*.

Câmpenii însă este însemnat și ca centru comercial al Moților. În el se țin târguri mari, vestite (de săptămână și de țară), la care se adună Moții din cele mai depărtate și ascunse văi de munte. În aceste târguri, cine e dornic, are prilejul cel mai bun de a cunoaște portul, limba și multe obiceiuri și însușiri particulare de ale Moților. *Câmpenii* e designat a fi un loc central chiar și prin poziția sa. El e așezat la răspântia a trei căi principale. Una din aceste se îndreaptă spre *Abud*, la *Zlatna* și *Alba-Iulia*; a doua se așterne pe *Arieș* în jos, trecând pe la frumoasele și împoporatele comune *Bistra*, *Lupșa* și alte localități, iar a treia străbate spre apus, pe *Riu* în sus, până la poalele munților *Bihariei*.

Acesta din urmă ne conduce prin unul din cele mai interesante și încântătoare ținuturi ale Munților-Apuseni, atât de bogate în frumuseți naturale.

Iată cum caracterizează acest ținut scriitorul neamț *Bergner*:

„*Câmpenii* e centrul unui ținut muntos, asemenea căruia rar se găsește în Europa; renumele lui îl fac munții de zăpadă să risipirile de stânci din sud, cari conțin aur în sinul lor, iar spre apus are regiuni atrăgătoare și de tot originale, cu priveliști fermecătoare și cu sate, cari se extind cu milurile. Acela, care a avut norocul a călători câteva săptămâni prin acest ținut, călare pe frumuseții căi de munte, va ține acest timp de cel mai fericit din viața sa și nu-l va uita nici-o dată...”

VIDRELE

De la *Ponorel* în sus pe valea *Riu-lui-mic*, până departe spre *Găina* și munții *Bihorului*, se estind *Vidrele*, cari sunt cele din urmă sate în această parte a Ardealului. În privința politică sunt împărțite în două comune. *Vidra-de-jos*, și de sus, dar bisericile se alcătuiesc din trei parochii deosebite, fiind între cele două încă o parochie: *Vidra-de-mijloc*.

Vidrele sunt însemnate nu numai pentru frumusețile naturale, ce le află călătorul pe aici la tot pasul, dar și din punct de vedere istoric, deoarece aici e locul de obârșie a lui *Iancu*, unde au trăit părinții și alți înaintași ai lui și unde sunt și acum urmași din această vrednică familie românească.

În calea noastră, la gura pârăului *Slatinii*, vom afla, ca un fel de minune a naturii, un deal cu coastele acoperite de nenumărate case de melci petrificați, așa în cât ni se pare, că întreg dealul ar fi alcătuit numai din casele acestor animale. Sunt petrificați din soiurile de melci numiți în latinește *Actaeonella conica*, *Nerinea* ș. a. În aretul acestui deal, pe malul

drept al Riului ochiul ni-se desfăta în un frumos peisagiu de munte: o cascadă, încadrată cu o împrejurime idilică și din cele mai frumoase. Câteva stânci de calc se înșiră în o neorânduială poetică, cu coastele pleșuve, alburii, iar printre ele se întinde un podeiu, acoperit cu tufiș; mai multe case, aparținătoare Vidrei-de-jos, se află împrăstiate pe lângă stânci și terasă, prin verzura pădurei. Ceea ce dă însă o vioiciune deosebită acestui peisagiu idilic, este un părau de munte, care se aruncă de pe podei, din o înălțime cam de 20 m., peste un părete de stâncă, făcând un sgomot puternic,

Dar să ne îndreptăm pașii la prețiosul monument, ce-l au Vidrele, la casa lui Iancu. Ea se ține de Vidra-de-sus, este clădită din bărne, ca și celelalte case de munte și e acoperită cu șindrile. În aretul ei, la poartă, să înalță falnic doi plop, ca doi ștejar; ei sunt sădiți de mâna lui Iancu.

De această casă, călătorule te apropie cu dragoste și pietate, căci în ea a stat odinioară leagănul celui mai mare erc al nostru. Aici și-a petrecut Iancu vesela și nevinovata copilărie, iar mai târziu întors din lumea mare, ca june, cu dorul libertății în sân, marele și nobilul său suflet aici a făcut

duioase: ici lespezi eșite din urma munților ce împiedică colo și colo râulețul ce curge lin în sânuri; colo bușteni enormi sau stânci ascuțite ce stau în cale...

Trebuia pentru prima oară să călătoresc cu deamănuntul pe ea și să fiu convinsă în mine că nu doar Rinul aleargă în nisipul cristalin ci și Dunărea face tot așa.

Pe Dunăre, sunt 35 de ani de atunci, am mai mers odată în țară, ca femeie tânără, când încă nu erau drumuri de fier.

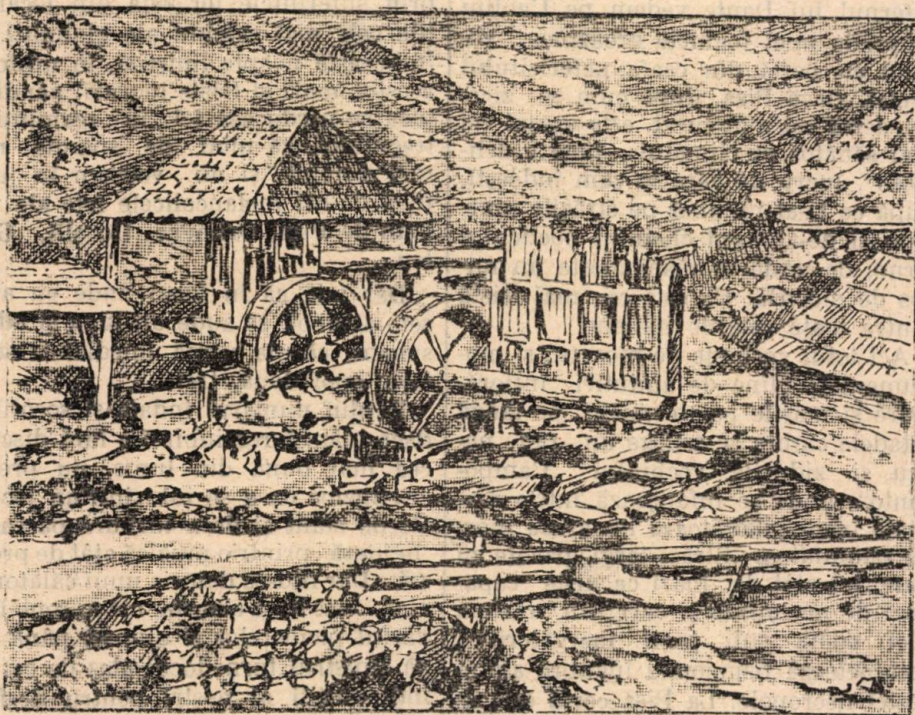
Tot pe Dunăre am mai călătorit cu unicul copil în patrie, când imi duceam mica zeiță bunilor ei.

La Dunăre stam eu în Sigmaringen pe mal, și gândeam cum copiii din castelul acesta sunt plecați în toată lumea și cum s'a umplut de întristare nobila și melancolica inimă a mamei. În Sigmaringen erau toți născuți, acești copii de frumuseți rare cu inima atât de nobilă și cuminte. Căci nobili și cinstiți au fost toți copiii Hohenzoller-ilor ca și patria lor, care de și nu e așa surzătoare ca Rinul, tot are farmecul acela al mândriei.

Tot din castel fiica mai mare a plecat odinioară departe, la Lisabona; a plecat însă cu entuziasmul întipărit la omul ce-i plăcuse grație feciorelnicelor scrisori, și cu aceiași blândețe și dragoste s'au întâlnit acești oameni pentru prima oară, ca bărbat și soție, pe tronul Portugaliei, unde domnea el. Ah, aceasta a fost o puternică lovitură de grație pentru mamă.

Imi povestea iubita damă de onoare a curții „de Linderheim” cum împodobe vaporul doar în trandafiri albi, roșii, ce păreau mai frumoși par'că când te gândeai la comara ce o ferece vederilor. Și trebuia să piarză în 1866 și pe al doilea fiu, trimetându-l în depărtata Românie. El trebuia să plece cât de neapărat în patrie, pentru că războiul se declarase și dac'ar fi fost prins ar fi plătit amar îndrăzneala lui. Pe saci de cartofi și-a scris Proclamațiile — pe vapor — și scrisorile sale către diferiți suverani. Și abia era de 4 săptămâni în țara sa, când trebuia să primească știrea că fratele său Anton, lovit de trei gloanțe, fusese dus muribund la curte, unde patru săptămâni mai târziu reposă în brațele duioase ale mamei sale.

Eu mă gândesc adese-ori noaptea la nenorocita mamă, pe care am incurajat-o adese-ori și cu care de câte ori n'am plâns înainte de a fi fiică. Ce liniștită își duce durerile, ce mut și le suporta. Nimeni nu putea să afle ce-i clocotește în inimă: „Nu se plânge după eroi, ar fi o slăbiciune așa ceva” imi murmură ea adese-ori. Totuși câte odală imi istorisea răzând o scenă, unde ea cu cei 6 copii ai ei stăteau împrejurul mesei, și unde cei doi cari

Steamuri din Roșia

care răsună în codri din apropiere, mai cu seamă după ploi torențiale, când părau e umflat și se împrăștie printre stânci, formând mai multe cascade mărunte, pe lângă brațul de frunte al apei.

Totul ne înfățișează o privescătoare. Cascada este una dintre cele mai mari din Ardeal și e de însemnat cu deosebire, că apa păruului conține o cantitate mare de calc cu acid carbonic, disolvat; aceasta se așază prin albia cascadei, formând diferite figuri frumoase, iar obiectelor puse în căderea apei le face un înveliș alb gălbui de piatră vârstă.

planul de a elibera pe poporul român din jugul iobăgiei și a-i câștiga drepturile, cari de veacuri i-au fost răpite.

După moartea părintelui lui Iancu (la 1855) casa a rămas mai mult timp goală și pustie, cum desnădăduit și pustiu era în acest timp și sufletul lui Iancu.... Acum este proprietatea „Asociațiunii”, careia i-a testat-o Iancu, dimpreună cu toată averea sa. „Asociațiunea” din pietate față de memoria lui Iancu, a reparat-o și o îngrijește, luând hotărârea a nu o înstrăina niciodată. Astfel va rămâne pentru totdeauna proprietatea națiunii.

căutăm să vedem „Porțile de fer”. munții încântători de pe o parte și alta și după care să luăm sublimul drum până la mare, la acea întindere nesfârșită ce te înfioară. Gândurile zboară, se răcoresc în valuri, valuri, și cuprind în imaginația lor frânturi

CARMEN SYLVA

Fiica Rinului în călătorie pe Dunăre

Sburăm în noapte mereu ca să ajungem dis de dimineață în Turnu Severin, de unde luând vaporul să

trebuia să dispară așa de curând tunău contra hotărârilor Austriei lăudând pe cele nemțești. Și trebuia tocmai Anton să moară contra Austriacilor în lupte!

Da! sărmana, sărmana mamă!! Ce liniștit, ce blând își păstrează în sine durerea covârșitoare ce stă s'o doboare. Nici odată nu s'a auzit vre-un vaet din partea ei.

Ce mândră era însă cât privește pe Carol. E încă tot așa de frumos, mă întreba de câte ori mă vedea? e tot așa de tânăr? Il iubești? Oh! cine să nu iubească pe o asemenea mamă și pe un asemenea fiu. Eu-i răspundeam că l-ași fi luat știindu-l doar fiul ei! Căci eu o divinizez mai de mult de cât l-ași fi cunoscut.

Valurile Dunărei le auzeam din Sigmaringen când discutăm pe tăcute uneori șoptind cu ea nopți întregi. Câtă înfiorare?! Ce nopți pline de farmec, de duioșie! Cum cântau de dulce privighetorile, ce lin murmura Dunărea cântecul ei de mărire în nopțile lungi și călduroase. Un vis!

Către dimineață sosim la încântătorul drum de la Palota la Severin, între verdele pădurilor proaspete ca Dunărea viu strălucitoare la picioarele noastre, un drum încântător, unul din cele mai sublimе și dulci peisaje di toată Europa. Văzui că și la razele lunii e o încântare dumnezeiască ca și în razele aurii arzătoare ale soarelui. Munții misterioși și sălbatici ce stau ascunși în umbră, se înalță mereu, mereu, ajung de parcă sprijinesc creștetul cerului contrastând cu Dunărea ce-și aruncă leneș valurile-i argintii ca și cum ar sta să povestească legende....

Vrea să mă dau cu totul murmurului ei, poate că-mi va deslega ghițitorii și-mi va destăinui poate din frumusețile drumului; poate că toate fac parte din farmecul ei! Heine vedea în valuri orașe ascunse, castele ascuțite....!

Poate voi vedea și eu în ele popoarele ai căror eroi au sfârșit aci. Poate imi vor povesti ceea ce nimeni n'a auzit și învățat; poate că-mi vor descoperi la ceea ce nimeni nu gândește. (Va urma)

Trad. din limba germană de
Ioan T. M. I.

ARMAND DAYOT

PISA

Să mă ferească Dumnezeu de a vă vorbi de gloria trecută a Veneției și Genuei sau de a vă spune în termeni umflați cum sunt frescurile lui Orcagna și Giovanni, dar nu mă voi putea abține de a vă declara că fetele sunt

foarte frumoase, că în „locanda“ del sol“ se bea pelin, poeziile latine care au cătat limpezimea fluviului Arno erau glumești (cu toate că nici un rău n'a avut apa mai turbure) și că la Pisa e o piața numită „Piața domului“, pe care se ridică trei monumente: turnul zis „aplecat“ catedrala și Campo Santo. În fine voi adăoga că în acest turn arhiepiscopul Ubaldini închise pe dușmanul său invins nenorocitul Ugolini, guvernatorul Pisei cu toți copiii săi condamnați să moară de foame. Însă Ugolini înainte de a muri el însuși, își măcă copiii. Cât despre arhiepiscopul Ubaldini fu destul de răsplătit, căci în cele mai groaznice tablouri din infernul lui Dante vedem pe Ugolini în prada unei foamete groaznice, rozând cu poftă din ceafa nefericitului prelat. Dacă Pisa, după cum se zice, are aerul cel mai curat, este orașul cel mai sănătos, cu climatul „lieto e delizioso“, lucru de care te cam îndoești, după ce te-ai plimbat pe străzile murdare și de-alungul cheiului poeticului Arno, de unde se răspândește un miros de mocirlă. Ea este cea mai tristă dintre toate cetățile italiene.

Aci totul vorbește de moarte: și monumentele pline de amintiri înfiorătoare și marile palate pustii, pe lângă fațadele cărora se scurge un rău negru, și zidurile vechiului „Camposanto“, unde se înfățișează într-o realitate înspăimântătoare imaginea morții triumfătoare. Străzi largi, pavate cu dale, tot atât de mari ca niște capace de morminte și cari nu răsună nici odată sub pașii mergătorilor, completează fisionomia lugubră ale acestei necropole. La Pisa cerul este aproape în totdeauna întunecat. S'ar putea zice o oglindă uriașă așezată de-asupra celei mai melancolice cetăți.

Mi-e peste putință să închid ochii. Nu din cauza sgomotului din stradă, dar în acest pat funerar sunt chinuit de gândurile cele mai lugubre. Mă aștept dintr'un moment într'altul la venirea celor doi cai și a cioclului, însărcinați să mă conducă la ultima mea locuință. Ca să scap odată de aceste idei, mă îmbrac în grabă și es. Noaptea e răcoreasă, stelele sunt rare și nouri negrii împinși cu iuteală către Nord. trec în galop peste luna în forma unei seceri și a cărei palidă lumină pare în ori-ce clipă gata să se stigă.

Rătăceam de-o oră pe străzile orașului tăcut, ne-văzând alt-ceva decât umbra mea și atât de cufundat în gânduri că aș fi-mers așa până la ziua dacă nu s'ar fi arătat înaintea mea odată o vedenie care mă făcuse să fac fără voce doi pași înapoi. Ajunsesem în piața „Domului“ și înaintea mea se

înălța turnul foametei, care, așa cum era aplecat către pământ, mi se părea și mai grozav în liniștea și tristețea nopții.

De-odată auzii ceva mișcându-se lângă mine. Speriat, fugii puțin înapoi dar îndată imi fu rușine de frica mea și mă oprii s'ascult! Nici un sgomot. M'oi fi înșelat?

La Genua imi spusese cineva că fantomele lui Grimaldi și Fieschi revin câte-odată să se plimbe prin vechile lor palate.

Cine știe, mă gândeam eu, de nu voi zări îndată, plimbându-se pe piața Domului umbrele personagiilor ilustre cari au făcut prin geniul și prin suferințele lor una din localitățile cele mai celebre ale globului. Și în această noapte liniștită, în mijlocul acestor mari și triste lucruri, gândirea mea se perdu așa fel în reamintirea trecutului, că uitai de spaima mea mai dinainte și nu vedeam în jurul meu de cât melancolicele fețe ale lui Ioan de Pisa, Orliagna, Gozzoli, Galileu...

Dar iată că în locul unde eu auzisem sgomot, se aude un lung și adânc suspin, căruia urmă imediat o sărutare, apoi două, trei...

Perdui numărul îndată și socotii că dacă mângăierea iubirei e fără discuție cea mai bună din lume, nu prea e cuviincios de a se iubi într'un loc atât de sfânt și de a turbura pacea religioasă printr'o muzică atât de profană. Dar fiindcă datoria unui călător serios este de a cerceta, mă apropiai în vârful picioarelor și ajunsei până lângă sinistrul turn, locul ales de cei doi îndrăgostiți ai noștri pentru desfătările lor.

Ce surprisă! Romeo nu era altul de cât prietenul meu Paul D. și Julieta una din acele romantice institutoare cum se găsesc atâtea prin Elveția și Italia și în romanele lui Buliwer-Lytton. Ea întovărășea o familie trasă la acelaș hotel cu noi și mi se pare că la masă surprinsesem pe prietenul meu și pe ea că-și fac cu ochiul. Ascultați, dar nu mai auzii nimic altceva de cât un zgomot neîntrerupt de sărutări.

Pricepui îndată că ei nu vorbesc fiindcă prietenul meu nu știa limba engleză, iar ea nu pricepea măcar o vorbă franțuzească.

O clipă imi veni în minte ideea de a le oferi serviciile mele în calitate de interpret, dar imi dădui imediat seamă de zădărnicia mijlocirei mele și de indiscreția ce făptuiam dacă nu mă depărtam îndată din acel loc.

Trad. de **Sabin Moșteoru**

PARADISUL BOHEMIEI

Boemia e ea însăși un paradis... Atunci, ce înseamnă paradisul Boemiei?

Paradisul Boemiei, e haosul întretăiat de câmpii admirabile, care se întinde din Leipa până dincolo de München, Graetz.

Explorația completă a ținutului boemian îți ia o zi.

Drumul nostru ne face să urmăm la început valea Libunka, foarte bogată în verdeață și pomi fructiferi. La poalele unei stânci se zăresc ruinele vechiului oraș Waldstein. Suntem aproape de stația termală Wartenberg. Toți călătorii care au parcurs Boemia, știu că nu poți să faci un

E un deliciu să privești toate aceste splendori prin ferestrele acestei clădiri antice. Așa că ascultăm cu un interes mediocru descrierile pasnicului castelului, ce se crede obligat să facă, asupra portretelor strămoșilor, blazoanelor aurite care decorează sălile vaste și sfârșeste prin a povesti legenda castelului. Un castel în Boemia fără legendă nu există. Și acela

Coloane de piatră gigantice rămase din timpuri preistorice

pas fără să dai peste un oraș cu instalații de băi minerale.

Urcăm un drum care merge printre pomi și coloane de piatră gigantice ce par niște semne de exclamație strigând la cer contra cataclismelor terestre.

Ajungem la castelul Groszskal, prima etapă a excursiunii noastre. El e construit în stilul cel mai pur german din evul mediu. Sunt două drumuri spre castel: unul, care se numește «Drumul Excelențelor» serpuește printre masa stâncilor și altul, constă dintr-o scară dreaptă de o sută șasezece trepte.

Când ajungi sus se desfășoară înaintea ta o panoramă incântătoare!

La picioarele noastre haosul cu o pădure seculară. Mai jos valea, largă, liniștită, de culoarea smaraldului. De partea cea-laltă mai departe se zărește o ruină feudală importantă pe care nu întârziem să o vizităm.

din Groszsk are pe al său. O tânără princesă zidită de vie în zidurile castelului în urma unui amor nepermis.

Ora fiind înaintată ne grăbim să plecăm spre a ajunge seara la Turnau.

Pana nu e tocmai ușor de urcat având în vârf o stâncă în formă de căpățână de zahăr. La câte căderi a fost martoră timp de atâtea secole! Nu e mult timp de când la începutul fie-cărui an, se arunca din vârful muntelui o căprioară. Dacă animalul ajungea jos viu și striga tare, era semn bun și se aprindeau focuri de bucurie.

Castelul de Trosky a jucat un rol important în războaiele de altă dată. El fu asediat în 1424 de Hussite Ziska, acela care a lăsat să se fabrice din pielea sa după moarte, un tambur. Un sfert de secol mai târziu, Trosky fu martor războiului înverșunat între Unguri și Boemieni.

Mai înainte de a ajunge la Turnau, după ce a trecut Svijan-Podol, călătorul se oprește uimit privind primele siruri de stânci de porfir care amestecate cu o verdeață exuberantă, formează acest colț bine-cuvântat al țării.

Dar Trosky, inviolabil, văzu desfășurându-se la picioarele sale toate evenimentele acestea. Din înălțimea stâncilor sale, el asista fără să ia parte, la desfășurarea luptelor în acele încântătoare ținuturi de care ne e greu să ne despărțim.

Din Trosky pornim pe un drum ce merge printr'un șir de arbori și ajungem într'un loc pitoresc numit «Orășul Stâncilor» și care seamănă, într'adevăr cu o cetate, o cetate în ruine, unde se înalță coloane mai.

Dar seara se apropie și noi ne regăsim în valea răzătoare din Libunka.

Ici și colo se aprind lumină. Se face liniște. Un parfum de rășină se răspândește în aer. Dar ce să fie lumina care se zărește în depărtare, printre arbori?

E Wartenberg, stațiunea termală întrezărită dimineata. În drumul nostru întâlnim un han unde ne oprim. Dinăuntru se exală un miros plăcut de mâncare. Lucrul acesta ne decide mai repede să intrăm. Am mâncat cum poate n'am mâncat nici odată mai bine, o supă gustoasă și un vânat delicios.

Vetor

Aventuri primejdioase la Piele Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Mă așteptam să văd venind cel puțin vre-o jumătate de duzină de Piele Roșii, și eram hotărât să nu le vând prea eștin pielea mea. De odată însă, se deschise un desis, din care eși un urs colosal, furios, arătându-și colții, mormăind și gata a sfășia tot ce-l ar fi eșit în cale. Când dete cu ochii de mine, se ridică pe picioarele din dărât amenințând și gata să mă sugrume. Eu îl ochii la cap, dar mă oprii o clipă înainte de a trage. Abia aș fi avut vreme să iaș pușca cealaltă, dacă l'aș fi rănit numai, și ursul era așa de gras, în cât mă temeam să nu-mi devieze glonțul. În sfârșit glonțul porni. Ursul îl primi la cap, dar nu se lasă de a nu înainta, mormăind între dinți. Acum numai 10 pași ne mai desparteau.

Luaș a doua pușcă și trăseș, de astă dată la întâmplare; în adevăr imi era și greu, stând jos, să ochesc bine.

Glonțul meu îl nemerise, eram sigur; cu toate acestea ursul nu se oprea. Abia avuseș vreme să pui mâna pe pistol, când d-ja se apropiase de mine, mormăind și infuriat. Îi simteam respirația arzătoare pe obraz, hotul lui, și dinții ascuțiți care imi atingeau umărul; și sfâșiindu-mi brațele, cu ghiarele lui cari sgiriau, era gata să mă strângă și să mă înăbușe. Sărmanul Obed, în neputință de a-mi sări în ajutor, urla de spaimă, nu pentru el, dar pentru mine.

Eram aproape per-dut. Imi adunaș și eu tot sângele rece; apăsaș pe pistol la tâmpla ursului și trăseș! O ultimă convulziune, o strânsoare atât de puternică, în cât crezuș că-mi sunase ceasul din urmă, și ursul mort, se rostogoli la pământ. Nu îndrăzneam să mă aplec spre el, de teamă să nu se prefacă: din potrivă

mă tiriș cât mai departe, și-mi încălcai armele.

— Nu mai e nici un pericol Jeane, imi strigă cu bucurie, Obed; a murit de a binelea. Ce bine e să ai un prieten devotat așa cum ești d-ta. În totdeauna m-am zis eu asta.

Obed era foarte puțin expansiv; este drept că de aventura aceasta nu mai fu vorba între noi, dar privirile lui lăsau să se vadă cât 'mi este de adânc recunoscător. Și, zău, nu știu pentru ce, căci 'mi scăpasem viața mea.

Îi povestii apoi cum țipetele lui speriasse șearpele, și sfârșii cu aceste cuvinte:

— Vezi că suntem chit!

— Ori-ce ar fi, răspuse el, incredințându-se cu o lovitură de picior în urs dacă murise în adevăr, această dihanie, o să ne dea o mâncare excelentă.

Desprinzând apoi cureaua puștei mele, o răsucii de jur împrejurul ursului și un capăt 'l prinseș de brâul lui Obed. Datorită acestui mijloc, el putu să transporte prada noastră la câlți-va pași de locul pe care-l alesesem ca reședință.

După ce se isprăvi și această operație, mă târâș și eu pe mâini cum putuș și ajunseș acolo, unde tăiaș câte-va felii din carnea ursului pentru masa noastră, pe care o fripeș și pe când pregăteam bucătăria noastră, tovarășul meu imi povesti rezultatul expediției lui.

Spre marea lui mirare, găsisse tot ce căzuse din căruțe. Cortul de piele era tot acolo unde îl lăsasem. Mai departe, văzuse un sac cu făină, o ladă cu carne sărată, și aceea ce ni se păru mai însemnat, o pușcă, o secure, un sac cu gloanțe și cartușe, și o ladă cu pulbere.

Acum, cestiunea era cum să intrăm în stăpânirea bogățiilor noastre. Obed imi propuse ca să le târim în cort dacă vroiam să-l prind de fiecare obiect, dar pentru asta trebuia mai întâi să pot eu mai întâi ajunge la locurile acelea, și era cam greu.

În ziua aceea era cu neputință a mai face ceva. Tovarășul meu se mulțumi a împinge cu picioarele un vraf mare de uscături, cu care făcurem focul, numai de cât cum se înopță, pentru a depărta fiarele sălbatice. Ca prevedere, ne învoirăm a veghea pe rând unul câte unul, după ce mai întâi mulțumirăm lui D-zeu că ne apărase până aci, și apoi admirăm unul după altul în scorbura unui pom care ne ținea loc de pat.

Mai multe zile ne simțeam așa de slăbiți din cauza rănilor noastre, în cât trebui să renunțăm a ne îmbunătăți felul nostru de viață. Obed scoțea desisurile vecine, vâna în fața mea curci sălbatice, racuni, și epuri cari sunt foarte mulți prin aceste regiuni. Eu îi impușcam; carnea lor, adaogată șuncilor de urs pe care le uscam la soare, ne da o hrană îmbelșugată. Mai mâncam și câte-va verdețuri, pe cari le cunoșteam eu că sunt sănătoase, și cu acest regim, și cu timpul frumos de care ne bucuram, începurem a ne mai împuternici.

Imi veni în gând, că cu ajutorul unor cârji, aș putea merge. Mă pușei dar la lucru.

Doi pomi tineri, pe cari isbutii a'i culca la pământ imi procură materialul trebuincios. A doua zi, imi fabricasem două cârji informe, dar grație lor mă puteam sprijini și sta în sus. Acest prim succes obținut, mă încercaș a umbla. Imi era mare frică să nu cad, și la început, abia mă mișcam; după opt zile de efortare, mă simții sigur de mine, pentru a îndrăzni să es din pădure. În vremea asta, rănilor lui Obed erau cicatrizate, și începuse și el a se sluji de una din mâini. În sfârșit într-o bună dimineată încălcai pe Obed cu puștile noastre, imi furișai pistoalele la brâu, și o luarăm la drum. Mergeam încet, nu e vorba; dar în cele din urmă ajunserăm la cort.

Hotărîrăm să rămânem pe locul acela unde se găsea; era sigur că indienii aveau să ne descopere, fie că am sta acolo, fie că ne-am ascunde în pădure. Aci aveam norocul de a vedea trecând emigranții spre California și soldații trimiși într'unul din forturile care apăra, bine-rău, Nebraska contra atacurilor Pieilor-roșii. Acest motiv mai ales ne hotărî. În câteva clipe ne așezarăm, făcându-ne tot rostul de care aveam nevoie.

Noptile începeau a deveni reci. Trebuia dar, fără întârziere să ne a-

donăm lucrurile răspândite pe câmp, de care am fi avut foarte multă trebuință contra atacurilor indienilor, dacă aveam gândul a petrece iarna sub cortul nostru, în cazul când nimeni nu ne-ar veni în ajutor.

Mă gândii să fac un fel de sanie, cu ajutorul căreia să ne cărăm mai ușor bogățiile.

Îndată ce sfârșii de făcut sania, începurăm să ne mutăm. Câte odată Obed mă ajuta în mersul meu, altădată, cu ajutorul cărelor, mergeam și singur. Înțelegerea dintre noi ne făcea fericiți. Ne aduceam unul altuia servicii neprețuite.

Cea dintâi grijă a noastră fu de a pune la adăpost gloanțele, praful de pușcă și un stoc de învelitori de lână peste cari avurăm norocul să dăm.

O săptămână întreagă muncirăm foarte mult. După ce strânseserăm la un loc toate obiectele lăsate de prietenii noștri, ne împrejmuirăm cortul cu parî înalți, ca să ne mai apere contra Pieilor-roșii cari ne-ar ataca. Ne fabricarăm paturî de lemn, le acoperirăm cu frunze și peste ele așternurăm plăpămile noastre de lână.

Când insprăvirăm, constatarăm că excesul muncii ne deschisese rănila, astfel că trebui să stăm mai multe zile aproape nemișcați. Când ne simțirăm mai bine, părăsirăm cortul. Obed se duse să aducă apă, iar eu să aprind focul pentru a prepara mâncarea. Sărmanul meu tovarăș se întorcea prăpădit; așa că pentru a-l înlătura această oboseală, golirăm lada în care era carnea sărată și punînd-o pe sanie, o duserăm la țarm, unde o umplurăm cu apă. Munca aceasta ne mai dăte încă câteva zile de nemișcare. Toată ziua o petreceam dormind; asta era tot ce aveam mai bun de făcut. Dar Obed mai mult visa decât dormea. Într-o zi îl întrebai la ce se gândea.

— Mă gândesc la viitor, îmi răspunse el. Avem, ce e drept, destulă provizie de mâncare, dar ea tot se va sfârși într-o zi, chiar de am începe de pe acum să mâncăm mai puțin. Măinele mele merg acum în spre bine, astfel că îndată ce mă voi simți în putere îmi iau pușca, gloanțele și praf și voi căuta a ajunge la vreunul din forturi spre a cere ajutor pentru d-ta; ce zici, Jeane?

Căutaui să-i arăt că un asemenea proiect este o nebunie, căci risca de a-și pierde viața pentru a mea. El însă era hotărât; nu-mi mai rămânea pentru a-l întoarce dela acest plan decât vre-o împrejurare neprevăzută.

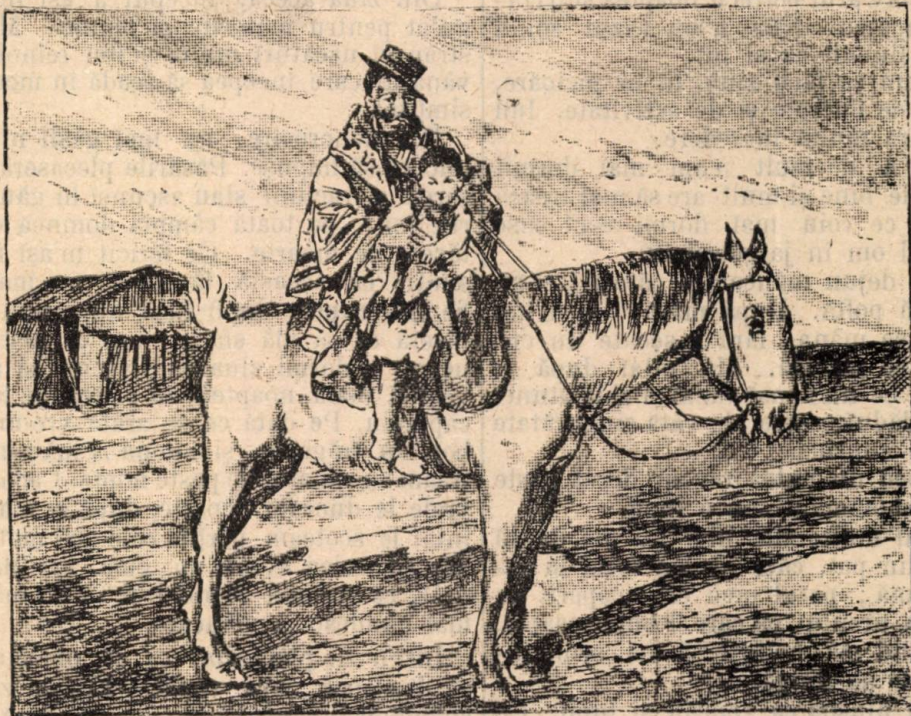
CAP. III

Câteva zile după această convorbire, eu dormeam într-o parte a cortului și Obed sforăia în cealaltă. De

IN PAMPAS. — CAVALERI ÎNDRĂZNEȚI

Educația unui tânăr Gaucho

Acest îndrăzneț călăreț care este

Educația unui copil Gaucho.

Gaucho, din pampasurile Argentinei, își obișnuiește de timpuriu copiii, băieți și fete, să se țină în echilibru pe cal.

El încă nu știu să umble, când tatăl îi instalează pe oblâncul șelei calului lui, rămânând să-l pună chiar în șea, când vor fi mai mari. Și astfel tinerii gauchosî sfârșesc prin a crede că un om e nedesăvârșit de îndată ce se

odată fui deșteptat de un sgomot. Scosei un țipăt de groază când văzui în fața mea un luptător indian, cu fruntea încinsă de pene și cu obraji pictați. Cu o mână ridicase partea mobilă a cortului nostru, care ne servea de ușă, iar cu cealaltă își ținea barda.

Țipătul meu deșteptă și pe Obed. Amândouă, în mod instinctiv, puserăm mâna pe pușci și le îndreptarăm în spre pieptul dușmanului. Pielea-roșie însă rămase nemișcată ca o statuă; nici din ochi nu clipea. Pronunță însă cu o voce liniștită câteva vorbe, pe care eu nu le înțelegeam.

Obed se ridică numai decât:

— Este un Delaware, Jeane, îmi zise el, un aliat de-ai albilor. Intră, amice Delaware, urmă el întorcându-se spre indian. Vino de stai lângă foc și spune-ne ce te aduce la noi.

Delawarul închise cortul, veni de se așeză lângă foc și pe când scormonea cărbunii aproape stinși, începu să vorbească cu un glas încet, gutural și cu un accent puțin cam englezesc, pe care noi îl pricepurăm foarte ușor.

— Călătoresc singur, zise el. Mai

multumește să fie biped! Centaurul mitologiei, iată-l idealul.

am mult de umblat, căci am făgăduit să duc o scrisoare la fortul Graltan. Când am văzut fumul dela focul d-voastră, am crezut că eșea dela vre-o wigwană de-ale Pieilor-roșii. Inima însă mi-a tresărit de bucurie recunoscând că este un cort înălțat de oameni albi. Praful meu de pușcă mi-a fost luat de Pieile-roșii; nu mai aveam cu ce împușca vânatul și începusem a dispera.

Amândouă pricepurăm această aluzie și Obed îi dăte să mănânce. După ce și potoli foamea, ne aprinserăm pipele și vorbirăm în jurul focului. Delawarul ne sfătui a merge cu el la fort, în loc de a încerca să petrecem iarna acolo unde ne aflam. Sfatul nu era rău; dar puteam face drumul eu care abia mă țaram cu cărelele mele?

— Să mă însoțească prietenul d-tale, răspunse indianul; unul din d-voastră să încerce a ajuta pe celalt; așa e de o mie de ori mai bine, decât să pieriți amândouă.

Eu mă învoii bucuros, dar Obed, care altădată era dispus să plece, acum nici nu vrea să mă lăsească. Așa ceva; nu vrea să mă părăsească.

Îl făcui să înțeleagă că și sacrifică și el viața ca mine și îl hotărîi în sfârșit să plece a doua zi cu indianul.

Restul zilei îl întrebuințară prinzând vînat pentru mine, umplînd toate vasele ce aveam cu apă și strîngînd un morman mare de uscături.

Delawarul petrecu noaptea sub cortul nostru. Nicî n'am văzut somn mai liniștit ca al lui.

Cum se făcu ziuă, fu în picioare, plin de energie și de activitate. Îmi inspiră multă încredere.

— A, de mult n'am mai dormit așa de bine și mult are să mai treacă până ce voi mai dormi așa! zise bietul om în jargonul lui.

La dejun mâncarăm câteșî trei cu multă poftă. După masă, Obed îmi strânse mîna, fără a scoate un cuvînt și plecară. Mă uitaî după ei până ce nu î mai văzuî și abia atunci îmi dăduî seama de cîtă singurătate eram cîuprîns.

Obed nu putea reveni decît peste trei săptămîni sau o lună.

Mai multe zile nicî nu mă dăduî jos din pat, căci aveam totul la îndemînă; patul meu era acoperit cu blana ursului pe care l'împușcasem.

Cînd mă hotărîi să mă scol, începuse să ningă.

Cu ninsoarea veneau și lupii. Ce aveam să deviu dacă îmi vor descoperi ascunzătoarea?

Noptile deveniră întunecoase și geroase. Vîntul sufla neîncetat și zăpada cădea mereu.

Deodată auziî un urlet lung, un cor infernal, care crescî din ce în ce, până la ziuă. Odată cu ziuă se făcu și tăcere.

Profitai de acest moment ca să adorm, gîndindu-mă ce era să se întîmple cînd zăpada va acoperi tot cîmpul și lupii nu vor mai găsi nimic de sfîșiat.

Intr'o seară stam nemișcat, ascultînd cum se apropiau urletele și pașii lupilor. Îmi aprinsei focul și la poalele cortului meu zăriî vre-o sută de cocoase făcute de boturile ascuțite cari veneau, miroseau, își schimbau locul pentru a reveni iarăși și a căuta vre-o deschizătură prin care să se strecoare.

Îmi încărcaiu și eu pușca și alegînd cea mai mare cocoasă, trăsei. Se auzi un gemăt lung; țipete furioase și sgomotul unei debandade nebune care se pierdea în văzduh.

Eram scăpat. Cusui gaura prin care esise glonțul, fără a mă mai preocupa ce devenise lupul pe care l'ucisese, și restul nopței veghiaî, ascultînd la urlete cari în depărtare răspundeau altor urlete.

Pentru a socoti zilele, puneam într'un sac, în fie-care dimineață un bob de mazăre. Trecuseră zece zile de cînd eram singur. Frigul era gro-

zav. Cu sănătatea însă, începuî a o duce mai bine, datorită liniștei absolute pe care o avusesem. Mă hotărîi dar să es, pentru a-mî aduce și apă, înainte să nu să înghețe râul. Mă îmbrăcai bine cu toate blănurile ce aveam. Mișcarea îmi făcu mult bine.

Din ziua aceea, începuî a eși regulat pentru mîncare și lemne. Mî strânsei uscături multe și îmi reînoui vînatul care începea să scadă în mod simțitor.

Din nenorocire, nu mai găsiî nimic ce să împușc. Păsările plecaseră, șerpii și racuniî stau ascunși în găurile lor; pe toată cîmpia domnea o tăcere de moarte. Ce fericit m'asî fi simțit ca această tăcere să nu mă fie întreruptă; lupii însă nu renunțaseră ca să mă sfîșie; așa că fuseî nevoit a dormi ziua câte-va ore și a veghia toată noaptea, cu pistoalele la cîpătăiu. Pe dată ce se arătă vre-un bot, eu trăgeam, și a doua zi mă nutream cu vînatul de peste noapte. Cădăvrelle le duceam departe, după ce mă întai le scoteam părțile cele mai moi, dar și acelea aveau un gust așa de urât, că trebuia să rabd și să nu mă mai gîndesc la mîncare.

Intr'o zi, plecasem, ca de obicei să descoper ceva vînat. Era o zi splendidă; vîntul încetase cu desăvîrșire; profitînd și eu de vremea cea frumoasă, o apucaî în spre o colină aproape de tîrmul rîului, singura care se afla în vecinătate. Cînd ajunsei, văzuî din spre nord-vest, două puncte negre cari păreau că se apropie de mine. Poate să fi fost cerbi sau lupi. Î observai cum se îndreptau și sfîrși prin a crede că erau oameni. Ei veneau dintr'o regiune care nu-mî inspira nicî o încredere, din spre partea Nebraska, locuită de Dacotași și de Pauvniși.

Rasele acestea indiene sunt cunoscute prin lășitatea și caracterul lor nesățios și crud.

Războinicii acestor două triburi ciopârteau fără milă femeile bătrâne, pe cari le găsea adormite sau fără apărare pe drum, și după aceea le arata părul cu aceiași mîndrie, ca și cînd ar fi aparținut vre-unui dușman ucis în vre-o luptă legală.

Cînd mă încredințai de-a bine, că cele două puncte negre, erau oameni mă scoborai după colină și alergai în cortul meu. Aprinsei focul mare, ca fumul să se vadă de departe. Pusai pe pat o piele de bou răsucită, ca și cum eu aș fi fost înfășurat înăuntru, îmi luai toate armele și eșii. Inchiseî bine intrarea, apoi mă îndreptai în spre riu, avînd grija a-mî pune piciorul pe aceleași urme pe cari le făcusem întai oară. Un tufiș mare mî sluji de adăpost.

Mă ascunsei după două grămezi de zăpadă și așteptai. De unde eram,

vedeam perfect cortul și împrejurimile. În sfârșit, nu mă trecu mult, și văzuî că cei doi oameni erau Pie-Roși. Căți-va pașî încă și costumul lor, mă încredințai că erau Pawniși.

Unul era mai în vrîstă, dar încă puternic, celalt era tînăr și voinic. Amîndoi aveau arcuî, săgeți și lance.

Cînd ajunseră aproape de coliba mea, îi văzuî că arătau fumul și înțelesei după gestul bătrînului că explica tovarășului lui, că poate dormeam sau îmi pregăteam mîncarea.

Își îndreptă atunci arcuî ca să tragă în spre coliba mea, înainte ca eu să bănuiesc de prezența dușmanilor mei, spre a putea să mă apăr.

— Vă mulțumesc de bunele d-voastre intenții, prieteni buni, îmi ziceam eu, mă voi sili de a vă împedica execuția.

Cei doi Indieni examinară apoi urma pașilor mei în zapadă pentru a se încredința că eram în colibă. Strategema mea reușise: ei pîrură convingîși că venisem de la râu.

Se apropiară deci de coliba mea, cu multă prevedere, ca zăpada să nu scîrție sub picioare; se puseră fiecare la pîndă, la întarea colibei ca să mă împedice a eși, și amîndoi începură a da cu săgețile cît puteau de iute.

— Bietii nebuni, îmi zisei eu, cari își inchipuiau că își ucid prada.

(Va urma)

Inainte și După
întrebuințarea
Cremei și Pudrei „FLORA”

Pastă de **BUCOL** Apă de gură
dintî 1 leu 1 leu 50

SĂPUN de TOALETĂ
„FLORA”

de o calitate ireproșabilă, foarte bine
parfumat, catifelează mîinile și tenul
— Bucata lei 1,25 —

**DURERI
Reumatice**

Nevralgii, migrenă, dureri de cap și de dintî,
vindecă sigur Nevralgine Jurist. Un flacon 2,50 și o doză 50 bani la drogueri și farmacia.

Toți abonații la „ZIARUL CALĂTORIILOR“

Participă cu începere de azi, la următoarele mari și de valoare premii:

1) O sobă «Godin» No. 3, cumpărată de la cunoscuta casă : Industria Metalică «Marcu», B-dul Elisabeta, No. 5.

2) Una pușcă fină de vânatoare, cu 2 țevi, cal. 12, din vechia și renumita fabrică Pieper-Bayard.

3) Un pistol automat de buzunar, Pieper-Bayard, modelul cel mai nou, fiind de calibru mare, 7.65, însă format redus, foarte portativ.

4) Una carabină de mare precizie, cal. 22, Pieper-Bayard, semi-automată.

Toate aceste 3 arme sunt cumpărate de la marele magazin B. D. Zisman, 44, calea Victoriei, furnizorul Curții Regale.

5) Una oglindă mare venețiană de cristal ;

6) Una măsuță de toaletă, cu oglinzi de cristal ;

7) Una mașină de cusut de mână ;

8) Două frumoase tablouri.

Toate aceste 5 obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mobile Marco Dattelkremer, str. Carol, No. 62.

9) Una pendulă de birou ;

10) Una chisea de argint de China, foarte frumoase obiecte, cumpărate de la magazinul de încredere Schmith & Stratulat, calea Victoriei, 53.

11) Un gramofon perfecționat ;

12) Una mandolină, din lemn de palisandru, ornată cu sidef, cumpărate de la marele magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, 54.

13) Una fructieră, argintată și aurită, cu 12 cuțite pentru desert, aurite, cumpărată de la cunoscutul magazin de bijuterie Th. Radivon, B-dul Elisabeta, 9 bis.

14) Una toaletă de bambu veritabil, cumpărată de la bine asortatul magazin de mobile de trestie și bambu, D. Litmann, strada Lipscani, No. 3.

15) O duzină crema «Flora».

16) O » săpun «Flora».

17) O » pudră «Flora».

18) 2 ceasornice de argint, pentru bărbat.

19) 5 abonamente pe 6 luni la ziarul umoristic «Veselia».

20) 5 abonamente pe 3 luni la ziarul «Universul literar».

Toate aceste frumoase premii se oferă cu începere de azi, prin tragere la sorți, abonaților «Ziarului Calătoriilor».

Prețul abonamentului: Lei 5 pentru un an, Lei 2.60 pentru 6 luni.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihaî-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

dela Bazarul Național de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Duțescu, calea Victoriei, 110, cel mai estin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânatoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflute cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicăria Colței».

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. n. căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu incepere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
2.50 c 1/2 c c c c

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

FETIȘUL. — (Vezi pag. 5016).

ABONAMENT

LA

„ZIARUL CALĂTORIILOR”

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

FETIȘUL

Void să treacă de partea cealaltă a fluviului până nu se făcea noapte și să nu risce a petrece un ceas pe plaja deșertă strigând trecătorul adormit pe partea cea-laltă a țărmlui, Zaki își grăbea pasul în direcțiunea satului Sassandra.

Trecuse de un stufig de cocotieri și înainta pe o limbă de nisip. În acest loc blestemat, unde vrăjitorii își făceau rugăciunile, nici un indigen nu se aventura după apusul soarelui.

Zaki, se grăbea deci, îngrijat să ajungă înainte ca ultimele raze ale soarelui să dispară la orizont.

La dreapta sa, sub o vegetație udată de apele fluviului, zăceau mormintele indigenilor vrăjitori Neyan, morți otrăviți. Gropile cari nu fuseseră săpate adânc, erau în parte desvelite de vânt și ploae; osemintele erau răspândite pe jos și racii de mare sfârșeau sa le despoae de ultimele fâșii de carne ce se mai țineau de ele.

Îci și colo, câte-va mâini pioase aduseseră în ascuns mâncare, puțin orez îngălbenit și ulei, pentru ca defunctul blestemat și dincolo de moarte, sa poată găsi cu ce să-și astâmpere foamea în lumea cea-laltă.

Corbi negri și albi, împlinind rolul de mesageri ai sufletelor, veneau să mănânce săracioasa pomană și să o ducă vrăjitorilor dispăruți.

Zaki tremura trecând pe lângă sinistrul câmp al morții și-și întoarse capul spre stânga. De partea aceasta, oceanul arunca cu furie valurile cari ridicase mase de nisip și lăsa în locul lor o gaură.

Calătorul se găsi de odată pe o limbă strâmtă de pământ, care se termina la îmbucătura fluviului. El trecuse mormintele damnaților și nu avea de cât într-o parte marea agitată, iar de partea cealaltă fluviul debordat.

Pe marginea acestui torent, nisipurile se desfăceau, roase pe dedesupt. Era sigur că în câte-va zile, insulele mici cari se vedeau ici și colo, vor fi luate de valuri, — fenomen care se reproduce în această regiune.

De odată Zaki se opri, curios la vederea unu obiect straniu asvârlit de un val la picioarele sale.

Era o sferă albicioasă, a cărei natu-

ră nu și-o putea explica, fruct sau piatră, bucată de cauciuc preparată de mâini omenesti. Mașinalicește o luă în mână.

De-abia o atinse și observă cu teroare că ținea în mână un fetiș, o bucată smulșă de ape din vre-un mormânt blestemat.

Ipnatizat, rămase nemișcat cu sinistrul obiect în mână, conștient de sacrilegiul ce comisese.

Sub presiunea degetelor sale tremurătoare o bucată din bulgărele de carne ce ținea în mână se desprinsese și căzu pe nisip. Zaki simți că i se ridică părul pe cap.

În fața lui, bucată de pământ desprinsă, descoperise o bucată de craniu omenesc; nu se vedea de cât profilul, o gură cu dinții desfăcuți, o orbiță nemăsurat de mare în fundul căreia un ochi cu luciri sălbatice îl privea tîntă.

Vru să fugă, dar i se păru că e ținut pe loc de o putere nevăzută.

O mișcare a sa făcu să se desprindă din nou o bucată de pământ și atunci apărură în întregime fața fantomei, cu cele două fălcă și cele două orbite cu priviri de foc care îi făcea inima să-i bată și îi învelea creierul într-un fel de nebunie.

Atunci se porni pe un răs nebun.

Figura hidoasă ridică colțul fălcilor și rase și ea. Vru să deschidă gura să strige, dar fantoma desfăcu larg de tot cele două rânduri de dinți.

În mâinile sale, capul spăimântător se schimbă repede.

Masa de carne cenușie se strânse puțin câte puțin, amestecul grozav se transformă din nou într-o mască diabolică, nu osoasă, dar lipsită de consistență, moluscă oribilă cu fața umană.

Atingând ultimele limite ale spaimii, de odată halucinația se risipi și Zaki nu mai văzu pe jos de cât bucăți de pământ și de vase.

Făcu o sforțare spre a-și reveni complet în fire și spre a-și urma drumul.

Observă atunci că nisipul mișcător care-l înconjura, îl îngropase până la genunchi.

Nenorocitul simțându-se printr-o sforțare nebună, sări pe un deluleț vecin.

Pământul se scufunda sub picioarele sale. Făcu încă o săritură cu toată energia omului care se lupta cu moartea!

Din nou, solul cedă sub greutatea corpului său, și nisipul îl împresură până la mijloc, făcându-i imposibilă ori-ce încercare de fugă.

Se făcuse noapte. Milioanele de stele asistau la agonia lui, luminând cu razele lor slabă figura sa neagră.

Încet încet, nisipul acoperea prada sa.

Umerii și capul nenorocitului rămăseră la suprafață, pe urmă se înfundă

până la gât. Din gura sa eșeau țipete sfâșietoare, cu accente funebre, turburând liniștea corbilor de pe mormintele vecine.

În sfârșit nu mai rămase afară de cât cele două brațe ale nenorocitului, cari se agitău mereu în convulsiunile disperărei.

Măiile se acoperiră în sfârșit și ele și nisipul își reluă locul.

De partea cealaltă a fluviului, sub acoperișurile caselor, femeile își strângeau în brațe copiii îngroziți:

Nu vă mișcați, spuneau ele... Auziți vocea morții?... Auziți strigătul de spaimă?... Acolo, pe mormintele lor deschse, vrăjitorii își fac rugăciunile dansând!

DIN LARGUL MAREI

CÂTE-VA ZILE ÎN ANGLIA

— Urmare și sfârșit —

Un omnibus ne duce la National Gallery pe piața Trafalgar Square, unde se înalță columna ce poartă pe înălțimea sa, figura cea mai ilustră a Angliei, amiralul Horatiu Nelson. Pe soclul columnei se vede scena când amiralul Nelson fu rănit de un glonte și luat pe brațe de marinarii săi spre a fi dus în cabină; iar dedesubtul acestui fapt de arme, este săpat ordinul ce Nelson dădu flotei sale la începutul bătăliei:

„England expects every man will do his duty”.

În jurul soclului patru lei uriași păzesc memoria solemnă a celei mai strălucite victorii ce s'a câștigat vreodată pe mare; în liniștea squarului imens, două fântâni aruncă ape spumoase, amestecând clocotul apelor cu sgomotul Wite-Halului, pe unde șirul nesfârșit de trăsură și oameni se îndreaptă spre Casa Parlamentului.

În fața Squarului Trafalgar se află galeria națională de tablouri.

Intrăm în sala Britsch School, care pare colțul cel mai gustat de vizitatori și artiști, printre cari studenți tinere, artiști bătrâni aruncă culori pe pânze, luând diferite copii după maeștrii pictori ai Britaniei.

Copiii lui Reynolds sunt capodopere de portrete duioase, luminate, cu deosebiri de caractere serioase, care depărtază pe artist de copiii lui Murillo.

The Grace Decorating a terminal figure of Hymen de același autor, bogat în amănunte grațioase de psihologie analistă: Romney in Study of lady Hamilton ne arată desfrâul bacantei frumoase, în privirea înșelătoare, buzele vii, brațele moi, gâtul desfăcut al acelei femei, care după ce servește ca bust de studiu al pictorului Romney, ajunge femeia ambasadorului de Neapol și mai târziu sufletul care înlănțuiește în mrejele sale pe cel mare geniu al lumii, Horatiu Nelson.

Turner, penel neîntrecut în peisaje luminoase, lume de natură vie, cu ceruri străvezii bine prinse și bine așternute.

Aceasta este sala de predilecție a artiștilor englezi, căci e o întrecere grozavă între studenți și studențe, cari stau îndelung cercetători, cu privirile pierdute în tehnica și concepția suflătoare a operelor, spre a culege detaliile unei copii credincioase din această bogăție de portrete, studii de natură și suflet, imagini ale lumii ce ne înconjoară așa cum a fost închipuită sau observată de maeștri.

Dintre școlile streine, observ preferința și gustul de studiu a studenților și artiștilor, pentru școala flamandă și olandeză, unde se întâlnește Rubens, Rembrandt și marinele fără seamăn ale lui Ruysdael, înecate de lumină, reflexe bogate de soare cu marea bine arătată în fel de fel de stări de luptă lăuntrică.

Este o mare afinitate de concepție și procedee, între British School și Flemish School.

Peisajele de câmp și marinele, au amănunte și detalii de o identitate surprinzătoare; nu același lucru se întâmplă la portrete. Concepția engleză se întemeiază pe suflet și forță, concepția flamandă numai pe forță, viață.

Am sfârșit în două zile, fugitiva idee ce doream să ne facem de această galerie bogată de opere, unde se păstrează cele mai de căpetenie producțiuni picturale ale Marii Britanii.

Trebuesc luni de zile, ani chiar, ca să își lămurească cineva toate misterele acestei vaste capitale a Angliei, în care o omenire de cinci milioane, se risipește pe o întindere de 11.000 de străzi, cu 8500 kilometri lungime.

Un cartier foarte animat, unde limba engleză se amestecă foarte des cu limbile europene, mozaicul francezo-belgic-anglo-italo-german, este Leicester Square Hymerket și Strand.

Dar în nici o parte luxul grandios și greu al aristocrației britanice nu strălucește ca pe Oxford Street și piața Oxford.

Aci în Shaftesbury și Leicester, sunt teatrele monumentale ale Londrei, varietățile cele mai minunate de la Empire Theater și London Pavillion, tot aci se înalță misterioasa Alhambra, centrul prostituției elegante a Londrei.

Pretutindeni te mișcă scene sfâșietoare, din viața proletaritatului acestei omeniri miraculoase, strânse într'un oraș de 305 kilometri patrați.

Pe Euston Road întâlnim un atingător tablou din mizeria socială a Londrei. Un pictor, cu figura uscățivă ascunsă în plete mari, zugrăvește pe pietrele pătrate ale trotuarului schițe frumoase de cretă colorată, cu variate subiecte marine și decorațiuni interioare pentru perete. Un alt coleg recomandă trecătorilor ce se opresc rând pe rând, să admire expoziția trotuarului, arătând meritele, școala, talentul și modul cum lucrează pictorul, spre a-l angaja la lucrări particulare de tapetare, zugrăvire, portrete în cretă neagră, colorată și ulei, după cum se cere în condițiunile doritorilor.

Maî departe un om lipsit de o mână, lucrează cu mâna cealaltă, cu o iuteală uimitoare, fel de fel de deseneuri măiestre pe un cadru de pânză, subiecte, de a căror artă vorbesc cu prisosință, alte cadre terminate înșirate în lungul străzii, dinaintea infirmului.

Te apucă jalea, însă un sentiment de

respect către această lume civilizată, te îndeamnă să cumperi orice obiect, numai pentru modul cinstit cum acest om își câștigă pâinea.

Într-o seară pe Tothename Road am întâlnit o minune de protecție socială, un fapt de care cetisem prin scrieri, fără să mă las a fi convins de existența lui adevărată, în țările occidentului luminat al Europei.

O femeie bețivă păsea impleticindu-se pe stradă bolborosind vorbe fără șir, gesticulând fără minte, înaintea trecătorilor de care se lovea la fiecare pas; mergând abia ținându-se pe picioare, cade cu fruntea pe trotuar, de ar fi crezut cineva că nici odată nu se va desmetici din îndelungul leșin ce o coprinsese. Mântuirea avea ochii împrejurul ei: două femei curate, în rochii negre, cu brațele însemnate cu bande de pânză, pe care citeau insignele unei societăți antialcoolice se reped, o apucă ușor de subțori, o ridică și o duc în cel mai apropiat local al societății, spre a-i da odihna folositoare și ajutoarele umane, pentru a o înlătura de la practica dezastruoasă a vițului.

Un englez îmi istorisea într-o zi, ce fel de măsură ia statul în Anglia, spre a împedica pe toate căile, beția, acest flagel fulgerător, care duce la peire neamul omenesc; a găsi că s'ar putea aplica și la noi această măsură, căci ea lovește tocmai partea cea mai principală, izvorul beției, deținătorii de alcool, cârciumile, localele de consumație.

Un om, de îndată ce este recunoscut că bea peste măsură și amenință a deveni alcoolic, este declarat vițios și de atunci se începe contra lui o goană îndelungată, o ploaie de măsuri pentru a se lăsa de băutură. I se face întâi prima observație de agenții comunei spre a se lăsa de băut. A doua și a treia oară, se amendează dacă este găsit în cârciumă, în stare de beție.

Dacă nici una din aceste măsuri nu are nici un leac, atunci se recurge la cel din urmă mijloc, adică i se pune fotografia în toate cârciumile, unde s'a găsit beat de obicei și se pedepsește cu amendă mare, cârciumarul care va mai îndrăzni să dea de băut oamenilor, ale căror fotografii le supraveghează zilnic comuna.

După un an dacă individul se pocăște, se lasă de odiosul său vițiu, i se scoate fotografia din cârciumă și astfel cârciumarul scapă încet, încet, de sabia lui Damocles a comunei și de grija de a-și cerceta la fiecare picătură de alcool, mușterii.

Pe străzile mari, se găsesc, în apropierea teatrelor mai ales, acele *Lavatory-men*, instalații de igienă publică, subterane, unde totul strălucește de curățenie, scările și closetele în porcelanuri și bazalt, frumos lucrate și în fundul unei săli, dealungul căreia sunt așezate closetele, se deschide un spațios salon destul de elegant, unde pentru o taxă de doi penny (doi gologani) te speli, te fășonezi minunat pentru teatru sau pentru vizite, în fața frumoaselor oglinzi ce acoperă peretele, așa că ești scutit să te mai întorci la locuința depărtată din cartierul în care stai, ca pentru un amănunt de toaletă, să pierzi momentele cele mai încântătoare dintr-o operă care începe, sau un număr din variatul program al teatrelor de varietăți.

Totul e chibzuit și bine întocmit, ca în cea mai strălucită epocă de civilizațiune a unui mare și energic popor al lumii.

Londra e lipsită de farmecul grădinelor cari largesc la noi vederea și îmbogățesc orașele cu verdețea aleelor de copaci, așezați dealungul străzilor; are însă parcuri întinse ca Hyde-Park și Regent-Park pe a căror întindere de iarbă mătăsoasă, ochiul se odihnește tot așa de mulțumit ca prin desișul pădurii.

Pe toată marea această verde din Hyde-Park, e un amestec de culori bogate, un tablou cu fel de fel de nuanțe, pe ale căruia linii hotărâte ca Rotten-row (drumul regelui), mișună o lume nesfârșită de trăsuri elegante, cai frumoși, călărești sprintenji ce se pierd prin alee, amintind veacul al XVII-lea cu duelurile lui înfricoșătoare sau veacul al XIV-lea cu zgomotoasele meetinguri ale poporului, care infuriat distruse porțile parcului.

Un monument cu figuri alegorice aurite se ridică în memoria prințului consort Albert. În jurul monumentului figurile de marmură albe reprezintă Europa, Asia, Africa și America.

La muzeul Kensington, vizităm sălile de istorie naturală aranjate de Robert Darwin, profundul naturalist care deslegă întâia oară problema originii omului.

La intrare statua lui Huxley stă cugeătoare către luminile primitive, în care răsări celula, germenul vieții universale omenești, iar pe odihna scării din față, statua lui Robert Darwin în toată mărimea, dă muzeului un aer de grandoare, în care te simți mic, te strângi cu modestie pe trepte, privind genile care au scos din întunericul trecutului, toată istoria primitivă a omului.

Din fuga privirilor ce aruncăm, rețin acel admirabil diamant de mărimea unei nucșoare, Collens Diamant, câteva diamante în stare nativă și bucățile masive de aur, cu modul lor de extracțiune.

Ceea ce face însă adevăratul obiect de studiu al muzeului este rezultatul îndelungatelor cercetări ale lui Darwin, acel dulap de crani, alcătuit pe epocile de evoluțiune ale societăților omenești, de la originea cea mai adâncă a timpurilor și până în zilele noastre.

Din asemănarea craniilor de maimuțe și cele de oameni din timpurile primitive se poate ușor stabili caracterul de transformare, care ne deosebesc de strămoșii noștri inferiori.

Cea din urmă zi ne rămâne să ne mulțumim sufletul și ochii cu bogata paște a grădinei zoologice, care se așterne fără de margini, pe întinderea de la Regent-Park, în locul unde George al III-lea dorea să construiască palatul său regal, desenat și plănuț după închipuirea celebrului artist Nash.

Grădina zoologică a Londrei este un orașel în toată puterea cuvântului și împetritura de culori a erbei proaspete cu bonele, înconjurată de copii sburdalnicji, îți aduce în minte Cismigiuul nostru cu deosebirea că cismigiuul Londrei are și o grădină zoologică cum nu sunt multe în lume.

Felurimi de animale îți arată aci toate viețuitoarele pământului, de la cele mai delicate și blânde, până la cele înfiorătoare și monstruoase.

Leii au o casă mai îngrijită, așa cum se cuvine să fie palatul regilor animale.

lor. In cuști stați liniștite toate varietățile de dinastii, care dispută tronul pustiei, acele ființe captive pentru cari amintirea libertății nu mai reinvie decât în urlete prelungi, groaznice care te zguduie din creștet până în tălpi, — ca niște uriașe protestări contra omului, stăpân al lumii.

Din distanță în distanță sunt agățate pancarte pe care scrie: *Beware of pickpockets* (feriți-vă de pungăși).

Maimuțele sunt bucuria copiilor, cari strecoară alune, coji de nucă prin gratii, ca să le supere sau să le câștige prietenia.

Papagalii îți iau auzul cu tipătul ascuțit, dar îți încântă ochii, cu cotorile penelor lor frumoase; antilopele întind botul fin, delicat, la mână ce le-o întinzi, ursul alb se zbate de căldură, între lespezile de ghețuri ce-l inconjoară; elefanții se distrează cu lumea ce le încearcă inteligența, mângâindu-le tromba; rinocerul își lovește pielea osoasă de zid, ipopotamul se scutură de picături, eșind din apă ca un monstru hidos, cu pielea vânăta, pătată de jupuiți sângeroase; girafa își înalță gâtul înalt, subțire și vulturul se luptă cu fiarele cușcei ca să scape în înălțimile cerului după pradă și neatârnamare. Și câte încă sunt! Tot ce e pe lume. Toate animalele au un colț cu toate mijloacele lor de viață, cu tot ceea ce ele au în libertatea lor în pustie, sau în râu, în mare sau în aer, — afară numai de libertate!

Toate cheltuelile se fac pentru instruirea poporului; se știe că ceea ce vede cineva și învață nu uită nici odată.

Vremea s'a psomorât, amenință a ploae și aceste opt zile prin această lume, cu alte orizonturi, alte idei, altă mișcare, altă civilizație, ne-au oboșit mintea și vederile; mă sfătuiesc cu Eugen și a doua zi dimineața, luăm trenul de Gloucester prin Lidney, care ne reîntoarce în câte-va ceasuri la cabinele noastre, — la Sharpness.

Vasul ia cărbuni și pregătește mașina pentru călătoria la Rotterdam, unde are să încarce marfă generală.

Nu prea mă bucur, văzând barometrul scăzând și zarea începând a se ascunde sub cer noros, ceață groasă și bură neisprăvită de ploae. Vasul va merge gol până la Rotterdam și timpul ne ascunde multe pagini de suferință.

I. Bălănescu-Danubian

Orele parfumate în Extremul Orient

MORILE DE IOSSTICKS

În tot Tonkinul, micilor bețișoare de parfum, cari se ard pe altarul strămoșilor, li s'au dat numirea de «Josticks».

Stick, cred că știți, în englezește se zice la baston, baghetă; deslușirea silabei Ios este mai grea. Poate să fie vre-un derivat, de la cuvântul care înseamnă *Dumnezeu*; poate să

mai fie și vre-o alterație de la cuvântul Jove, care în englezește înseamnă Jupiter.

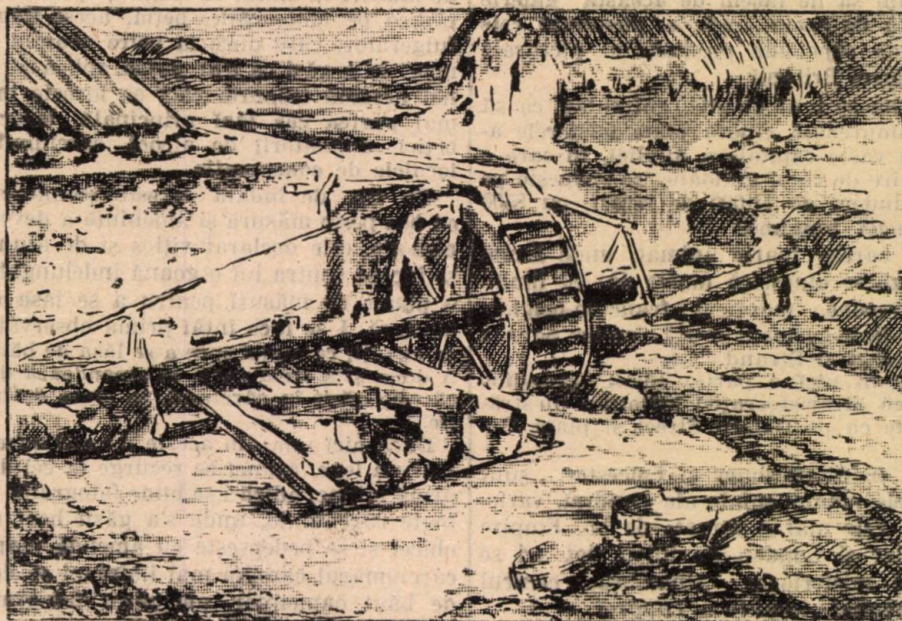
Această explicație, este cea mai acceptabilă, căci pe altarul strămoșilor se aprind aceste bețișoare mirositoare. Se pare că impalpabilul parfum, trebuie să fie gustat de divinități, gata a proteja în schimb pe cine a avut grija să le fie plăcută, căci pe boturile luntrilor chinezești se așează rânduri de «josticks», cari ard în aer liber, invocând protecția și ajutorul zeilor.

În Tonkin, sub numele generic de *kia-mon-arbore lipicos* — esențele lemnului înflorit în Decembrie, ale cărui semințe sunt la fel cu boabele de laur, sunt coapte în Aprilie. Un lichid lipicios, care seamănă cu guma arabică topită, este scoasă din coaja acestor arbori. Partea lichidă a coajei se evaporază pe când se usucă coaja, dar principiul lipicios rămâne și praful

pe este așezată prin mijlocul unui stăvilar. Axa rolei are șase cepuri cari o traversează de o parte și de alta și formează în realitate douăsprezece ridicături. Aceste ridicături vin pe rând de apasă pe extremitatea a șase druguri articulate în jurul aceleiași axe orizontale; cea-laltă extremitate a acestor druguri are un maiu (pilug) în fer, de piatră sau de lemn.

Prin fotografia de mai sus, vă puteți da seama, că dacă un cep apasă pe extremitatea unui drug, acesta se apleacă și maiu se ridică. Recade apoi imediat pe coaja pusă într'un sghiab, închis ermetic, căci praful obținut este de o mare finețe.

Dar nu se oprește aci, fabricarea. Trebuie bețișoare mici, pe cari le dobândești în modul următor: Din tulpine de bambu, fără țepi și nu prea groase, se taie vârfuri lungi de 25 de centimetri cari se împart apo-

O moară de «Josticks».

coajei jilave se lipește foarte tare; această pastă constituie după uscare, Iosstick-ul.

Curățirea coajei se face pe timp uscat, adică din Septembrie până în Martie inclusiv. Ni se spune că este regretabil dacă lucrul se practică de multe ori de către oameni neexperimentați sau leneși, cari curmă trunchiul și omoară astfel arborele productiv.

După vre-o zece zile de expoziție la soare, pe împletituri de bambu, scoarța se trec fabricantului de praf. Pulverizația se face, datorită unor mori speciale toate construite după un model identic. O roată verticală cu axa orizontală împinsă de apă, dă mișcarea moarei numită haing-tch'o (roată de tămiere). Căderea a-

in lamăle având un milimetru pătrat de secțiune; fie-care tulpină de bambu, de 25 de centimetri, dă vre-o sută de bețișoare. În primul rând, bețișoarele se usucă pe o lungime de 15 metri, apoi se afundă într'un recipient conținând pudră. Pentru a obține bețișorului o grosime de 3 la 4 milimetri, se repetă operația de două sau trei ori.

Regulezi apoi forma părții presărate, punând bețișoarele în pachete, într'un soi de butoiuș care este rostogolit vre-o cincisprezece minute.

Se colorează vârful bețișorului rămas gol, muindu-l într'o soluție de anilină.

Josticks-ul este după aceasta gata de vânzare, gata a împodobi altarul strămoșilor sau boturile luntrilor.

IDEILE LUI EDISON

Când un tehnician se aventurează în domeniul poetului, totdeauna e interesant să știm ce impresii a căpătat din escapada sa. Când acest tehnician e unul din cei mai rodnici inventatori ai epocii noastre inventive, trebuie să fim cu urechea atentă, cu privirea pasionată la povestirile pe care imaginația sa le scoate din anii și secolii, oricât de fantastic ne-ar părea cea mai mare parte din vederile sale.

Ilustrul inventator, care iese un moment din laboratorul său, unde se pregătesc atâtea miracole științifice, pentru a se ridica pe tripiedul Pythonisei (femeie care în antichitate prezicea viitorul), este Thomas A. Edison, ale cărui principale invenții ar fi de prisos să le enumerăm aici. Interviewat de un colaborator al Revistei Cosmopolitane din New-York, tatăl fonografului și al lanpei cu incandescență își aduce aminte că a fost odinioară printre confrății noștri jurnaliști și vom recunoaște îndată că cea mai mare parte din prezicerile ce le formulează ar fi putut să servească drept teme unei serii întregi de romane-foiletoane care ne-ar fi reamintit lucrările lui Jules Verne sau ale lui Wells.

Se înțelege de la sine că Edison crede cu tărie în triumful electricității asupra vaporilor ca forță motrice pentru industria transporturilor, și își exprimă această convingere în termeni pitorești. „Locomotiva cu vaporii, zice el, e pe cale de a-și da ultima suflare. Nu va trece nici o generație și copiii marilor națiuni civilizate nu vor vorbi de ea decât la școală, ca de un lucru al trecutului, afară numai dacă nu vor locui o regiune retrasă, puțin populată și fără râuri. Orfunde apa va fi în abundență, roțile hidraulice vor produce destulă electricitate pentru a pune în mișcare toate drumurile de fer”.

Oțelul, care a și detronat lemnul în construirea corăbiilor și a caselor, își va întinde cuceririle mai departe, și va deveni un metal domestic și familiar, căci va fi întrebuințat în legatul cărților și în fabricarea mobilelor. Urcarea constantă a prețului pielei și a lemnului va face această revoluțiune ciudată.

Toate mobilele, afirmă profetul, vor fi în curând fabricate din oțel. Prețul unei mobilări în oțel reprezintă cam a cincea parte al celui unei mobilări în lemn, și afară de această enormă economie, prima este mult mai ușoară, căci în lucrarea ei se întrebuințează o mică cantitate de metal. De altfel, oțelul poate capătă o aparență foarte plăcută ochiului, și e lucru ușor să-i dai un lustru care va imita perfect de bine lemnul întrebuințat în imitarea culoarei abanosului: nuc, stejar, acaj, etc. Copilașii apropiați generațiunii își vor așeza mica lor persoană în fotoliuri de oțel, și pe mese de oțel își vor lua cina. Ei nu vor mai avea cunoștință de mobilele de lemn”.

Adio cărămidării! S'a isprăvit cu carierile de piatră și prundi! „Peste treizeci de ani, toate construcțiile se vor face în ciment armat, de la cele mai frumoase palate până la cele mai înalte clădiri. Oamenii civilizați vor înțelege cât de stu-

pidă a fost nebunia lor de a-și băga lemnul în construirea adăposturilor și monumentelor, atrăgând asupra lor un formidabil tribut plătit incendiului, și care, numai pentru republica Statelor-Unite, se urcă la spăimântătoarea cifră de două miliarde și jumătate de franci! Aceste imobile în ciment armat vor fi eterne, și vor rezista tot așa de bine cutremurului ca și focului”.

Cititorii ne vor permite să deschidem aici o paranteză pentru a constata că aceste două proorocii din urmă sunt de câțiva timp pe cale de a se îndeplini. Arhitecții îndrăzneți au început la Brooklyn și la Cincinnati construirea a două case cu paisprezece etaje în ciment armat. Și o mare casă de mobile din New-York a pus în vânzare mobile de birou (scaune, mese, birouri) fabricate numai din oțel.

Plin de speranță în viitorul aviațiunii, D. Edison se arată de data asta foarte sever cu privire la tipurile actuale de aeroplane, care, dacă trebuie să credem, n'au de cât câțiva ani de trăit. Ele vor fi înlocuite printr'un tip cu totul diferit, care se va putea ridica de la pământ în direcțiunea vântului. El vede că constructorii aparatelor au făcut o nedreptate că nu au studiat zborul umilului bondar, care este, după dânsul, ființa înaripată ce le va servi de model. Să menționăm din repede această altă prezicere relativ la sub-marine, care, mulțumită unui nou sistem de baterie electrică, vor deveni în curând o armă așa de înfricoșătoare „în cât multe state vor renunța să mai construiască cuirasate”.

Dar iată cea mai bună știre pentru iubitorii de „senzaționalism”. Ce veți zice de înlocuirea cărților făcute din hârtie prin cărțile făcute din metal? Edison afirmă că această revoluție bibliografică nu va aștepta secolul apropiat pentru a răsturna industria cărților, ci chiar este pe cale de a se face.

— Și pentru ce să zici că nu se poate? întrebă el. Nichelul va absorbi cerneala de imprimărie tot așa de bine ca și o foaie de hârtie. O foaie de nichel groasă de o a zecea parte dintr'un centimetru este mai eficientă, mai rezistentă și chiar mai flexibilă de cât o foaie de hârtie ordinară, de aceia care se întrebuințează acum prin librării. O carte făcută din nichel, groasă de 5 centimetri, va conține 40.000 pagini, și nu va cântări de cât 460 grame. Sau, chiar acum, eu sunt în stare să dau 460 grame din aceste foi de nichel pentru un dolar și un sfert (6 fr., 25).

Și alte amănunte tind a dovedi că vremea indistructibilei biblioteci de cărți de nichel nu este atât de depărtată în cât să n'o putem presupune. Printr'un procedeu electric care depune pe un loc plan potrivit anume, o cantitate dată de nichel în soluție, Edison obține aceste foi de hârtie-metal. Și cum, în glumă, cel care lua interviuul întreba dacă poate chiar acum să execute o comandă, el răspunse grav:

— Da. Eu aș putea chiar acum să dau o foaie de nichel lată de 2 m. și lungă de 1600 m.

După ce observă că toate invențiile mari n'au mai mult de un secol de existență, și că nu-i, la drept vorbind, de cât o sută de ani de când omul se exercitează

a se servi de creierul său, căci mai înainte era mulțumit la adăpostul nevoiei de a munci numai cu mâinile, d. Edison arată că totul, sau aproape totul, rămâne încă a face în transmiterea gândului și vorbei oamenilor. Telefoanele cele mai perfecționate nu sunt de cât jucării pentru copii, și funcționarea lor depinde mult de imaginația noastră. Probă e că noi nu putem ține cu ușurință o convorbire la telefon de cât cu persoane a căror voce ne este familiară, și asupra subiectelor familiare. Când spunem de exemplu, numele unui al treilea, suntem nevoiți de a-l repeta, silabisindu-l în des-nădejde.

După Edison, omul va descoperi mai curând sau mai târziu o forță nouă care va înlocui telegraful, telefonul și „fără fir” care „va da putința să se întrebuințeze undele eterului într'un mod mai practic”. Natura are rezervat un întreg arsenal de forțe încă necunoscute a căror existență, pe care noi abia am început a o presupune, nu ne va fi descoperită de cât progresiv, și mai mult la întâmplare de cât de cercetările savanților. Citează cazul radium-ului, „acest minunat metal despre care nu cunoaștem aproape nimic, de cât doar că are minunată proprietate de a transforma un metal inferior într'un metal prețios”. Și, de la acest punct de plecare, ajunge la această prezicere aproape fantastică:

Măsurarea valorilor cu aurul, de care civilizația noastră se arată așa de mândră, n'are poate mai mult de câțiva ani de trăit, și se apropie ora când bare și blocuri de aur vor fi tot atât de în siguranță noaptea pe străzile orașelor noastre după cum sunt în timpul de față bucățile de fier și barele de oțel. Căci noi mergem repede spre transmutațiunea metalelor, spre manufactura aurului. Descoperirea poate să se facă mâine.

Nu-i nici un motiv ca ea să nu se facă mâine, mai curând ca un secol, căci fabricarea aurului nu este de cât o chestiune de combinație și de tratare a materiei. Materia e una și aceeași. Aurul și argintul nu se deosebesc de cât pentru că materia a fost combinată în diferite proporții și tratată altfel în fiecare din aceste corpuri. Dacă radium-ul n'are putința de a îndeplini acest miracol industrial, se va descoperi mai curând sau mai târziu un alt metal. Nimic din ceea ce e rezonabil nu e imposibil, și e rezonabil să ne așteptăm că vom descoperi mijlocul de a face aurul.

Și umoristul care a rămas harnicul inventator se întreabă dacă nu-i periculos de a menține în contracte clauza specificând că unele datorii vor trebui plătite în monedă de aur de aliagiu bun. Dacă ajungem să fabricăm aur cu 125 franci/tona, posesiunea celor mai multe proprietăți din lumea întreagă, va trece în cât mai scurt timp din mâinile creditorilor în acelea ale debitorilor.

Am ținut pentru la urmă aceea din prezicerile lui Edison care mi-a părut cea mai pitorească. El crede că principiul meseriașului Jacquard, invenția care îi apare ca minunea mecanică din această din urmă sută de ani, va fi în curând a-

1) Alchimistiții admit schimbarea unui metal în alt metal.

plicată la cele mai deosebite industrii.

Vom avea peste puțin timp o mașină în care „vom turna postav, nasturi, ață, hârtie de mătase și pastă de carton, și care le va scoate pe partea cealaltă pe toate împachetate în cartoane”.

Să împărțăm și noi optimismul robust al marelui inventator care, cu venirea vremii caselor ieftine, îmbrăcămintei cu preț redus, păcii universale, vede apărând, la orizontul secolului apropiat, înlăturarea totală a sărăciei.

Aurel Brăescu-Suceava

CARMEN SYLVA

Flica Rinului în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Astăzi am să caut să uit necazurile și să gonesc amintirile din călătoria aceea cu unicul copil, de 5 zile pe Dunăre, cu micuța mea zeiță ce sta pe covertă care ică când colo, într-o veselie strălucitoare. Anii pe urmă, când o vedeam curgând aceeași, cu aceleași valuri leneșe, cu aceleași dureri a mele pe ea, ce dor îmi des-tepta

Istoria unei familii este istoria nenorocirii... Istoria unui popor, istoria războiului. De aceea n'am putut privi cu plăcere nici odată istoria... Cu câtă bucurie învățam limbile streine ce-mi des-văluiau lucruri fericite ale fiecărui popor, cu atâta necaz lăsam pasagiile care pomeneau de ocupațiunile războinice, de puteri, de tiranii, și această repulsiune venea de acolo că eu nici odată n'am dorit puteri sau averi.

Să domnești nu e așa frumos; războaiele sunt îngrozitoare; sângele este mai bine să rămână în vinele noastre de cât când curge în Dunăre, mare sau șes. Sângele! ce urăcios e așa scurs, rânile ce grozave sunt la vedere, când îți amintești ce frumos și mlădios era corpul înainte cu vr'o câte-va ceasuri. Dar... Am ajuns la podul lui Traian. Aci mai zac resturile în apă ale gloriilor timpurii.

Românii sunt toți descendenți din Traian, cum noi din Carol cel mare; tot așa trebuie să le lăsam lor mulțumirea copilărească. Ei nu gândesc însă că Dacia, care atâta vreme a fost zid contra romanilor, mult mai interesantă sunt și cu mult mai bătrână vulturii... ce sublimă figură de putere sufletească caracteristică poporului Dac, o fică a regelui, care cu umărul ei sprijinea poarta pe care o deschisese un trădător, și care când umărul îi fu smuls să lase timp tatălui său să moară, ca după aceea să sfârșească și ea. Ce podoabă să fiu urmașul unui asemenea popor ale cărui calități au fost superioare învingătorului numeric.

Nu, românii vor să fie numai romani, și celelalte amestecături nu privesc de cât pe arheologii. Aci găsiți nume de goti, de celti, de slavi, de arabi, și cine mai știe ce popor.

Găsești aci fel de fel de asemănări cu

spaniolii, care trădează urme de arabi, și spanioli. Amestecul de popoare al României este o lucrare foarte interesantă; căci se găsesc însuși caracteristice din toate locurile și de toate genurile: Aci unde găsești „Vendeta”, este cu totul altfel ca în munții Moldovei, unde s doar ochi albaștri și păr blond, și unde oamenii s mulțumiți să-și caute de munca câmpului lor. Cântecile populare au tot felul de caractere: unele pe care le-a găsit Alexandru, n'au nimic aface cu rapse-dile Dâmboviței al căror izvor e doar între Dâmbovița și Ialomița și a căror rădăcină e probabil din Siria adusă cu diverse asemănări cu cele din sudul Rusiei. Zilele acestea avem să călătorim 5 țări între Ungaria și Sârbia, apoi între România și Serbia, pe urmă între România și Bulgaria, România și România (Dobrogea) și în fine și între România și Rusia. Bulgarii sunt așa de deosebiți de noi cum numai popor cu popor poate să fie. Ei vorbesc o limbă slavă și pe urmă, zice Wierchow, ei n'au nici temperamentul slaven cum pretindea un oarecând, ci denotă izvorul hunic.

Imprejurul Severinului și Argeșului, femeile par niște matroane romane cu trăsăturile mlădiate, cu nasul de vultur, cu ochii mari negri și cu liniștea înfocată, a mișcărilor lor simple. Se spunea de părțile acestea că ar fi niște colonii trimise să-și ispășească pedepsele, dacă ar fi însă așa, de unde au fost luate ele, la ce au servit ele în decursul veacurilor, cu cine au legat ei legături?... Acestea nu le-a spus nimeni și eu aștept zilnic să se facă noui și interesante descoperiri. Mi-e dor să vii peste noapte să mă las prada lui, să-mi ducă gândurile în albastru sus, de aceea-i așa frumos să călătorești noaptea, pentru că nimeni nu te supără, ceea ce e rar în viața omenească așa de sbuciumată.

Am spus adesea că singurul mijloc pentru noi oamenii este sau o călătorie lungă sau o boală grea. Alte moduri sunt necunoscute. Însă vagonul care tot aleargă spre sfere senine, nu poți să-l ajungi, pe când o boală grea îți închide camera și face să te doară neputința de a nu putea să lucrezi în deplină libertate. Asta e deosebirea. Gândurile acolo în tren îți zboară, libere și repezi spre eternul ideal. Care poate cel puțin să urmărească într-o noapte liniștită gândurile înrepeziunea lor sublimă? Ele zbor, cu o mișcare vioaie, nebunatică, au mai multe aripi și parcă capătă și o melodie deosebită — poate din cauza tictacului îmbucurător al roatelor. Are o grațiozitate cu totul măiastră, pentru că chiar dacă stațiunile te-ar întrerupe puțin, tot ai avea posibilitatea să le părăsești gândurile pentru o clipă, ca să admiri tablourile tot mai vii, mai însuflețite ce-ți trec prin fața ochilor.

Ce ciudat le-ar părea celor de lângă Rin să călătorească pe Dunărea nelocuită, numai cu păduri și păduri pe ambele

maluri, abia câte o casă, cel mult câte un sătuleț de pescari mici și sărăcăcios, între toate acestea câte o furnică care face ce vrea în verdeață și câte o privighetoare! Ce tăcere în jurul ei...

...E foarte plăcut să urmărești străzile lui Traian, care mai stau aci de mai bine de 200 de ani; numai găurile peretilor îți arată originile ce sunt înscrise pe părți de lemn înfipite în piatră care duc inscripții diferite ce pot fi citite.

Ex:

IMP CAESAR DIVI NERVAE

F. NERVA TRAIANVS AVG.

GERM PONTIF MAXIMVS

TRIB POT IIII PATER

PATRIAE COS III

MONTIBVS EXCISIS AMNIBVS

SUPERATIS VIAM FECIT

iar mai încolo este azi tot așa și strada Artei, în lemn scrisă, numai fără de inscripții.

Poți să-ți imaginezi privind cum era odinioară. Și de către învingători trebuie să fi fost privite ca ceva de văzut, căci pe românește se cheamă calea Laptelui, calea lui Traian... Până când s'a dat cerului și tuturor elementelor numele vieții omenești pentru toate timpurile, au trebuit ca producerile să fie de așa fel în cât să pară locuitorilor elementare și vechi de când lumea.

Ce trebuie să zici și să gândești când vezi că două mii de ani izvoarele și rămașitele străzii Artei sunt rămase tot așa fără ca o iotă să fie schimbată, sați mișcată din loc. Vaporul nostru merge încet într-o legănare dulce, condus de alte 2 vaporase; pe drum întâlnim noi un șlep ce ducea după sine 3 vapoare cu benzină. Mergem singuri printre valurile ce mișcă anevoie și care în unele locuri măscară până la 100 metri adâncime, adică încă de 2 ori atât de adânc cât canalul „la Manche”. Câte odată fluviul este mai mult decât 2 km. lat pentru că nu după o mare distanță să devie așa de îngust încât să ți se pară că vaporul ar fi prea lat ca să pătrundă înainte. Și mereu același decor, aceleași dealuri, munți și coline, atât pe dreapta cât și pe stânga. Formațiunile de munți sunt cam aceleași cu cele din susul Dunărei, de la Sigmaringen. Sublimă și minunată este liniștea ce domnește, cu pădurile de pe amândouă părțile, cu privighetorile care cântă așa de dulce și frumos în acea verdeață nesfârșită. Colo este malul sârbesc! S'a obișnuit de toți ca Sârbii să fie considerați de oameni cruzi din cauza chipului cum au fost omorâți regele și regina lor.

Poți să faci însă o observație foarte interesantă și caracteristică Sârbului. Lui, poporului, prea puțin îi pasă ce i se întâmplă, cine-l stăpânește, este așa de impasibil. Pentru poporenii poate zicem același lucru; pentru că ei au grijile lor, singure care-i apasă din greu, de aceea sunt pentru ei regii lor indiferenți și patriotismul așa de superficial. Numai când locuitorul are individualitatea lui poate fi cineva sigur că va veni o vreme când o să sosească el singur să-și fie stăpân propriu.

(Va urma).

Trad. din l. germ. de Ion T. M. I.